

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Кафедра кримінального права

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор НАВС
полковник поліції

Станіслав ГУСАРЄВ

. 2024

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО

Статус дисципліни	обов'язкова
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Ступінь вищої освіти	бакалавр
Галузь знань	08 Право
Спеціальність	081 Право
Освітня програма	Право
Форми здобуття освіти	денна, заочна
Мова викладання	українська
Форма підсумкового контролю	екзамен, курсова робота

Київ – 2024

Розробники:

Ольга ШАРМАР – доцент кафедри кримінального права НАВС, кандидат юридичних наук, доцент

Олександр Смаглюк – доцент кафедри кримінального права НАВС, кандидат юридичних наук, доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри кримінального права протокол від 17.09.2024 року № 3

Завідувач кафедри
кримінального права

Олена МАТЮШЕНКО

Схвалено науково-методичною радою НАВС
протокол від 24.09.2024 року № 8

Голова науково-методичної ради

Станіслав ГУСАРЄВ

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
протокол засідання кафедри протокол науково-методичної ради від
від ____ 202_ № ____ від ____ 202_

Завідувач кафедри

Голова НМР

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
протокол засідання кафедри протокол науково-методичної ради від
від ____ 202_ № ____ від ____ 202_

Завідувач кафедри

Голова НМР

1. Загальні відомості про навчальну дисципліну

Програму навчальної дисципліни «Кримінальне право» розроблено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності 081 Право.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є нормативні положення закону України про кримінальну відповідальність, їх доктринальне тлумачення та застосування.

Мета та завдання навчальної дисципліни.

1. Метою викладання навчальної дисципліни «Кримінальне право» є вивчення основних положень кримінально-правових норм, інститутів Загальної та Особливої частини КК. Отримання знань здобувачами вищої освіти щодо особливостей кваліфікації та застосування кримінально-правових норм.

2. Основними *завданнями* вивчення дисципліни «Кримінальне право» є:

- із Загальної частини є: з'ясувати поняття, предмет, завдання і систему кримінального права; розглянути основні положення науки кримінального права; вивчити закон про кримінальну відповідальність; проаналізувати поняття кримінальної відповідальності та її підстави; опрацювати поняття кримінального проступку, злочину і його видів; здійснити аналіз складу кримінального правопорушення; визначити об'єкт і предмет кримінального правопорушення; визначити об'єктивну сторону кримінального правопорушення; визначити суб'єкт кримінального правопорушення; визначити суб'єктивну сторону кримінального правопорушення; розглянути стадії вчинення кримінального правопорушення; проаналізувати інститут співучасті у кримінального правопорушення; визначити множини кримінального правопорушення; з'ясувати обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння; встановити особливості звільнення від кримінальної відповідальності; визначити покарання та його види; з'ясувати особливості призначення покарання; розглянути звільнення від покарання і його відбування, вивчити інститут судимості, її погашення і зняття; розглянути примусові заходи медичного характеру та примусове лікування; визначити особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх; з'ясувати основні положення Загальної частини кримінального законодавства зарубіжних країн.

- із Особливої частини кримінального права є: систематизоване освоєння і закріплення у курсантів, слухачів та студентів правильному орієнтуванню в діючому кримінальному законодавстві, набуття вміння застосовувати норми кримінального права при кваліфікації кримінальних правопорушень; вивчення курсу повинно сприяти вихованню у курсантів, слухачів та студентів поважного ставлення до закону про кримінальну відповідальність як важливого засобу захисту людини, її прав, свобод і законних інтересів, інтересів суспільства і держави від злочинних посягань; під час вивчення курсу повинні розкриватися

зв'язки кримінального права України з іншими галузями права і юридичними навчальними дисциплінами.

Пререквізити (Prerequisite): «Теорія держави та права», «Адміністративне право», «Основи кримінального права».

Постреквізити (Postrequisite): «Адміністративне право», «Кримінологія», «Криміналістика», «Кримінальний процес».

Перелік компетентностей відповідно до освітньо-професійної програми 081 «Право» ступеня вищої освіти бакалавра:

Загальні компетентності

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК15. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК16. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

СК 16 Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

На вивчення навчальної дисципліни «Кримінальне право» «Право» заплановано 360 годин (денна форма навчання) 12 кредитів ЄКТС.

Програмні результати навчання:

РН4 Знати та розуміти основи права Європейського Союзу

РН5 Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН13 Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

РН15. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.

РН16. Використовувати комп'ютерні програми, необхідні у правничій діяльності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

1) знати із:

- Загальної частини кримінального права: поняття, предмет, завдання і систему кримінального права; розглянути основні положення науки кримінального права; поняття та структуру закону про кримінальну відповідальність; поняття та види кримінальної відповідальності, її підстави; поняття кримінального проступку та злочину, його видів; поняття та елементи

складу кримінального правопорушення; визначити об'єкт і предмет кримінального правопорушення; стадії вчинення кримінального правопорушення; інститут співучасті у кримінального правопорушенні; множину кримінального правопорушення; обставини, які виключають кримінальну протиправність діяння; особливості звільнення від кримінальної відповідальності; поняття покарання та його види; особливості призначення покарання; види звільнення від покарання і його відбування; зміст інституту судимості, її погашення, зняття; зміст примусових заходів медичного характеру та примусового лікування; визначити особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх; з'ясувати основні положення Загальної частини кримінального законодавства зарубіжних країн.

- із Особливої частини кримінального права: поняття, систему і значення Особливої частини кримінального права, наукові основи кваліфікації кримінальних правопорушень; злочини проти основ національної безпеки України; кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи; кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи; кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканності особи; кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина; кримінальні правопорушення проти власності; кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності; кримінальні правопорушення проти довкілля; кримінальні правопорушення проти громадської безпеки; кримінальні правопорушення проти безпеки виробництва; кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту; кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності; кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення; кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації; кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів; кримінальні правопорушення у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку; кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності з надання публічних послуг; кримінальні правопорушення проти правосуддя; кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення); кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; основні положення Особливої частини кримінального законодавства зарубіжних країн.

2) вміти: орієнтуватися у застосуванні законодавства про кримінальну відповідальність щодо конкретних фактичних обставин кримінального провадження, враховуючи принципи і підстави кримінальної відповідальності, правила кваліфікації кримінальних правопорушень, положення інститутів призначення покарання, звільнення від покарання, судимості, працювати з науковими та інформаційними джерелами.

2. Структура навчальної дисципліни «Кримінальне право»

**2.1. Структура навчальної дисципліни «Кримінальне право»
(Загальна частина)**

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма здобуття вищої освіти д/б	
Кількість кредитів ECTS – 6	Рік підготовки	
	2023-2024	
	Семестр	
	3,4	
Загальна кількість годин – 180	Лекції	
	20	
	Семінарські	
	36	
	Практичні	
	34	
	Самостійна робота	
	90	
	Вид контролю	
залік	екзамен	

**2.2 Структура навчальної дисципліни «Кримінальне право»
(Особлива частина)**

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма здобуття вищої освіти д/б	
Кількість кредитів ECTS – 6	Рік підготовки	
	2024-2025	
	Семестр	
	5,6	
Загальна кількість годин – 180	Лекції	

	20	
	Семинарські	
	34	
	Практичні	
	36	
	Самостійна робота	
	90	
	Вид контролю	
	залік	екзамен

3. Тематичний план «Кримінальне право»

3.1. Тематичний план «Кримінальне право» (Загальна частина, денна форма навчання, державне замовлення)

Назви змістових модулів і тем	Нормативний обсяг годин	з них				
		Усього годин з викладачем	з них			
			лекцій	семинарських	Практичних занять	Самостійна робота
Тема 1. Поняття, предмет, завдання і система кримінального права. Наука кримінального права	6	2	-	2	-	4
Тема 2 Закон про кримінальну відповідальність.	6	2	-	-	2	4
Тема 3. Кримінальна відповідальність та її підстави	6	2	-	-	2	4
Тема 4. Кримінальне правопорушення, його види	10	4	2	2	-	6
Тема 5. Склад кримінального правопорушення	6	2	-	-	2	4
Тема 6. Об'єкт і предмет кримінального правопорушення	12	6	2	2	2	6
Тема 7. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення	12	6	2	2	2	6
Тема 8. Суб'єкт кримінального правопорушення	12	6	2	2	2	6
Тема 9. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення	12	6	2	2	2	6
Тема 10. Стадії вчинення кримінального правопорушення	8	4	-	2	2	4

Підсумковий контроль-залік						
Тема 11.Співучасть у кримінальному правопорушенні	10	6	2	2	2	4
Тема 12. Множина кримінальних правопорушень.	10	6	2	2	2	4
Тема 13. Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння.	10	6	2	2	2	4
Тема14. Звільнення від кримінальної відповідальності.	8	4	-	2	2	4
Тема 15 Покарання та його види	8	4	2	2	-	4
Тема16. Призначення покарання	10	6	2	2	2	4
Тема 17 Звільнення від покарання та його відбування	8	4	-	2	2	4
Тема 18. Судимість.	6	2	-	2	-	4
Тема19. Інші заходи кримінально-правового характеру.	6	4	-	2	2	2
Тема 20. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб	4	2	-	2	-	2
Тема 21.Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх	6	4	-	2	2	2
Тема 22. Основні положення Загальної частини кримінального законодавства зарубіжних країн.	4	2	-	-	2	2
Підсумковий контроль-екзамен, курсова робота						
Усього годин	180	90	20	36	34	90

3.2. Тематичний план «Кримінальне право» (Особлива частина, денна форма навчання, державне замовлення)

№ з/п	Назва розділів	Кількість годин по видах занять				
		Всього	Лекції	Семінари	Практичні	Самостійна робота
1	Тема 1. Поняття, система і значення Особливої. Частини кримінального права. Наукові основи кваліфікації кримінальних правопорушень	8				8
2	Тема 2. Злочини проти основ національної безпеки України	10		2	2	6
3	Тема 3. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи	16	2	4	4	6
4	Тема 4 Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи	10	2	2		6

5	Тема 5. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканності особи	12	2	2	2	6
6	Тема 6. Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина	10		2	2	6
7	Тема 7. Кримінальні правопорушення проти власності	14	2	2	4	6
8	Тема 8. Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності	10		2	2	6
Підсумковий контроль-залік						
9	Тема 9. Кримінальні правопорушення проти довкілля	8		2	2	4
10	Тема 10. Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки	8	2		2	4
11	Тема 11. Кримінальні правопорушення проти безпеки виробництва	6			2	4
12	Тема 12. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту	8		2	2	4
13	Тема 13. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності	8	2	2	2	2
14	Тема 14. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення	10	2	2	2	4
15	Тема 15. Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації	6		2		4
16	Тема 16. Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів	6		2		4
17	Тема 17. Кримінальні правопорушення у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку	6	2		2	2

18	Тема 18. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг	8	2	2	2	2
19	Тема 19. Кримінальні правопорушення проти правосуддя	6	2	2		2
20	Тема 20. Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)	4			2	2
21	Тема 21. Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку	4			2	2
Підсумковий контроль-екзамен						
	Разом	180	20	34	36	90

4. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ (ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА)

Тема №1 **Поняття, предмет, завдання і система кримінального права. Наука кримінального права (2 год семінарських)**

Питання до семінарського заняття

1. Поняття та завдання кримінального права України. Конституція України як концептуальне джерело кримінального права.

2. Функції кримінального права, предмет і метод кримінально-правового регулювання.

3. Система кримінального права України.

4. Принципи кримінального права України.

Практичне заняття

Додаткові завдання для підготовки до практичного заняття:

1. Що таке кримінальний право як галузь законодавства?
2. Що таке кримінальний право як юридична наука?
3. Що таке кримінальний право як навчальна дисципліна?
4. Що є завданням кримінального права України?
5. Визначити предмет кримінального права?
6. В чому полягають функції кримінального права?
7. Що складає систему кримінального права?
8. Назвати загальні принципи кримінального права України?
9. Назвати спеціальні принципи кримінального права України.

Тема 2 **Закон про кримінальну відповідальність (2 год практичних)**

Питання до семінарського заняття

1. Поняття закону про кримінальну відповідальність, його ознаки та значення.

2. Структура Кримінального кодексу України. Взаємозв'язок Загальної та Особливої частини КК.

3. Структура статей Загальної та Особливої частини КК. Види диспозицій і санкцій. Кримінально-правові норми: поняття та види.

4. Тлумачення закону про кримінальну відповідальність: поняття, види і значення. Роль Верховного Суду в тлумаченні законів про кримінальну відповідальність. Аналогія в кримінальному праві.

Практичне заняття

Додаткові завдання для підготовки до практичного заняття:

1. Що входить до законодавства України про кримінальну відповідальність?
2. Назвіть принципи чинності закону про кримінальну відповідальність в просторі?
3. Визначте чинність закону про кримінальну відповідальність в часі?
4. Коли кримінальне правопорушення вважається вчиненим на території України?
5. Що означає чинність закону про кримінальну відповідальність за колом осіб?
6. Які існують акти тлумачення закону про кримінальну відповідальність?
7. Коли закон про кримінальну відповідальність має зворотну дію в часі?

Тема 3. Кримінальна відповідальність та її підстави (2 год практичних)

Питання до семінарського заняття

1. Кримінальна відповідальність як вид юридичної відповідальності. Поняття, ознаки, зміст.
2. Кримінально-правові відносини: їх структура.
3. Кримінально-правові відносини і кримінальна відповідальність.

Практичне заняття

Додаткові завдання для підготовки до практичного заняття:

1. Що означає перспективна і ретроспективна кримінальна відповідальність?
2. Що входить в структуру кримінально-правових відносин?
3. Коли виникають кримінально-правові відносини?
4. Яке існує співвідношення понять кримінальна відповідальність і покарання?
5. Що є підставою кримінальної відповідальності?

Тема 4. Кримінальне правопорушення і його види (2 год семінарських)

Питання до семінарського заняття

1. Поняття і ознаки кримінального правопорушення в кримінальному праві

України.

2. Класифікація кримінальних правопорушень.
3. Малозначність діяння (ч. 2 ст. 11 КК).
4. Відмінність кримінального правопорушення від інших правопорушень.

Практичне заняття

Додаткові завдання для підготовки до практичного заняття:

1. Що означає формальна, матеріальна, формально-матеріальна ознака кримінального правопорушення?
2. Які існують проблемні питання відносно ознак кримінального правопорушення?
3. Які існують відмінні характеристики кримінальних правопорушень від інших правопорушень?
4. Які існують проблемні питання класифікації кримінальних правопорушень у чинному законодавстві?

Тема 5. Склад кримінального правопорушення (2 год практичних)

1. Поняття і значення кримінального правопорушення. Співвідношення кримінального правопорушення і складу кримінального правопорушення.
2. Елементи і ознаки складу кримінального правопорушення. Обов'язкові і факультативні ознаки складу кримінального правопорушення.
3. Види складів кримінальних правопорушень.

Практичне заняття

Додаткові завдання для підготовки до практичного заняття:

1. Склад кримінального правопорушення і кваліфікація кримінального правопорушення.
2. Поняття кваліфікації кримінального правопорушення та її значення.
3. Ознаки складу кримінального правопорушення: об'єктивні та суб'єктивні.

Тема 6. Об'єкт і предмет кримінального правопорушення

(2 год семінарських, 2 год практичних)

Питання до семінарського заняття

1. Поняття об'єкту кримінального правопорушення. Кримінально-правове значення об'єкта кримінального правопорушення.
2. Суспільні відносини як об'єкт кримінального правопорушення: їх структура. Об'єкт кримінального правопорушення і об'єкт кримінально-правової охорони.
3. Класифікація об'єктів кримінального правопорушення.
4. Поняття предмету кримінального правопорушення та його місце в структурі кримінального правопорушення.

Практичне заняття**Додаткові завдання для підготовки до практичного заняття:**

1. Хто є потерпілим від кримінального правопорушення?
2. Що є родовим і безпосередній об'єктом кримінальних правопорушень в статтях 115, 121, 152, 187, 199, 248, 289, 296, 393 КК України?
3. Що є предметом кримінального правопорушення в діяннях передбачених ст.ст. 113, 185, 198, 262, 300, 301, 307, 328, 358 КК України.
4. Яка відмінність предмета кримінального правопорушення від об'єкта кримінального правопорушення.

Тема 7. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення (2 год семінарських, 2 год практичних)

Питання до семінарського заняття

1. Поняття та ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, значення для кваліфікації.
2. Дія чи бездіяльність в кримінальному праві: поняття та ознаки.
3. Суспільно небезпечні наслідки як ознака об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення: поняття, їх види та значення в кримінальному праві.
4. Місце, час, спосіб, обстановка, знаряддя і засоби вчинення кримінального правопорушення як ознаки об'єктивної сторони і їх кримінально-правове значення.

Практичне заняття**Додаткові завдання для підготовки до практичного заняття:**

1. Що означає причинний зв'язок в кримінальному праві?
2. Які з передбачених ст.ст. 164, 185, 187, 212, 257, 263, 294, 335, 393, КК України кримінального правопорушення є триваючими, продовжуваними і складними?
3. Визначити, які з діянь передбачених ст.ст. 115, 121, 185, 186, 190, 259, 368, 394, 408 КК України є кримінальними правопорушеннями з формальними, а які з матеріальними складами.
4. Що означає вплив нездоланної сили, фізичного і психічного примусу на кримінальну відповідальність?
5. Які особливості об'єктивної сторони в триваючих, продовжуваних та складних кримінальних правопорушеннях.

Тема 8. Суб'єкт кримінального правопорушення (2 год семінарських, 2 год практичних)

Питання до семінарського заняття

1. Поняття, ознаки суб'єкта кримінального правопорушення, його види.
2. Вік, з якого може наставати кримінальна відповідальність.
3. Осудність як обов'язкова ознака суб'єкта кримінального правопорушення. Поняття неосудності за кримінальним правом. Критерії неосудності.

4. Поняття, ознаки, види спеціального суб'єкта кримінального правопорушення.

Практичне заняття

Додаткові завдання для підготовки до практичного заняття:

1. Які існують критерії неосудності?
2. Що означає поняття обмеженої осудності?
3. Чи настає кримінальна відповідальність за кримінальні правопорушення, вчинені у стані сп'яніння внаслідок вживання алкоголю, наркотичних засобів або інших одурманюючих речовин.
4. Які особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх.

Тема 9. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення (2 год семінарських, 2 год практичних)

Питання до семінарського заняття

1. Поняття суб'єктивної сторони кримінального правопорушення та її ознаки.
2. Поняття та форми вини в кримінальному праві.
3. Умисел і його види. Спеціальні види умислу, їх значення.
4. Необережність та її види.

Практичне заняття

Додаткові завдання для підготовки до практичного заняття:

1. Мотив, мета та емоційний стан особи як факультативні ознаки суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення.
2. Вирішення практичних завдань.
3. Подвійна (змішана) форма вини та її значення для кваліфікації кримінального правопорушення.
4. Поняття помилок в кримінальному праві та їх вплив на кримінальну відповідальність.
5. Випадок (казус), його відмінність від кримінально протиправної недбалості.
6. Види умислу, що виділяються в теорії кримінального права.

Тема 10. Стадії вчинення кримінального правопорушення (2 год семінарських, 2 год практичних)

Питання до семінарського заняття

1. Поняття та види стадій умисного кримінального правопорушення.
2. Поняття закінченого кримінального правопорушення.
3. Поняття та види готування до кримінального правопорушення.
4. Поняття, ознаки, види замаху на кримінальне правопорушення. Відмінність замаху від готування.

Практичне заняття.

Додаткові завдання для підготовки до практичного заняття:

1. Добровільна відмова від доведення кримінального правопорушення до кінця, її поняття та ознаки.
2. Вирішення практичних завдань.
3. Дійове каяття, його відмінність від добровільної відмови від доведення кримінального правопорушення до кінця.
4. Кримінальна відповідальність за незакінчене кримінальне правопорушення.
5. Момент закінчення окремих різновидів умисних кримінальних правопорушень в залежності від особливостей конструкції їх юридичних складів.
6. Відмінність готування від виявлення наміру.

Тема 11. Співучасть у кримінальному правопорушенні (2 год семінарських, 2 год практичних)

Питання до семінарського заняття

1. Поняття співучасті у кримінальному правопорушенні. Об'єктивні і суб'єктивні ознаки співучасті.
2. Види співучасників.
3. Форми співучасті. Поняття, ознаки, значення.
4. Спеціальні питання відповідальності співучасників.

Практичне заняття**Додаткові завдання для підготовки до практичного заняття:**

1. Причетність до кримінального правопорушення, її види.
2. Вирішення практичних завдань.
3. Добровільна відмова співучасників.
4. Підстави та межі відповідальності співучасників.
5. Співучасть у кримінальному правопорушенні зі спеціальним суб'єктом.
6. Екссес виконавця та його види. Кваліфікація дій інших співучасників.

Тема 12. Множина кримінальних правопорушень
(2 год семінарських, 2 год практичних)

Питання до семінарського заняття

1. Поняття і види множинності кримінальних правопорушень, її юридичне значення.
2. Одиничне кримінальне правопорушення як структурний елемент множинності кримінальних правопорушень. Види одиничних кримінальних правопорушень.
3. Повторність кримінальних правопорушень: її ознаки та види. Значення для кваліфікації і призначення покарання.
4. Сукупність кримінальних правопорушень та їх види. Значення сукупності для кваліфікації кримінального правопорушення і призначення покарання.

5. Рецидив кримінального правопорушення його види. Кримінально-правове значення рецидиву кримінального правопорушення.

Практичне заняття

Додаткові завдання для підготовки до практичного заняття:

1. Поняття і види рецидиву кримінальних правопорушень. Кримінально-правове значення рецидиву.
2. Вирішення практичних завдань.
3. Відмежування множинності від одиничних кримінальних правопорушень.
4. Відмінність сукупності від одиничного кримінального правопорушення.
5. Відмежування сукупності від повторності кримінальних правопорушень.
6. Відмежування сукупності від конкуренції кримінально-правових норм.

Тема 13. Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння

(2 год семінарських, 2 год практичних)

Питання до семінарського заняття

1. Поняття та види обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння.
2. Поняття необхідної оборони й умови її правомірності.
3. Уявна оборона. Відповідальність за шкоду, заподіяну в стані уявної оборони.
4. Затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушенням. Підстави, ознаки й умови правомірного затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушенням та заподіяння йому шкоди.
5. Поняття крайньої необхідності, її ознаки та підстави виникнення.
6. Фізичний або психічний примус як обставина, що виключає кримінальну протиправність діяння.
7. Виконання наказу чи розпорядження.
8. Діяння, пов'язане з ризиком.
9. Виконання спеціального завдання з попередження чи викриття кримінально протиправної діяльності, організованої групи або злочинної організації.

Практичне заняття

Додаткові завдання для підготовки до практичного заняття:

1. Уявна оборона.
2. Вирішення практичних завдань.
3. Умови правомірності застосування зброї, заходів фізичного впливу, спеціальних заходів і вогнепальної зброї працівниками поліції при затриманні особи, що вчинила кримінальне правопорушення.

4. Фізичний або психічний примус.
5. Виконання наказу або розпорядження.
6. Діяння, пов'язані з ризиком.
7. Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації.

Тема 14. Звільнення від кримінальної відповідальності (2 год семінарських, 2 год практичних)

Питання семінарського заняття

1. Поняття, правові підстави та порядок звільнення від кримінальної відповідальності.
2. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям.
3. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку примиренням винного з потерпілим.
4. Підстави та порядок передачі особи на поруки в зв'язку із звільненням від кримінальної відповідальності.

Додаткові завдання для підготовки до практичного заняття:

1. Взаємозв'язок кримінально-правових та кримінально-процесуальних аспектів звільнення від кримінальної відповідальності.
2. Проаналізуйте висловлені в юридичній літературі точки зору з питання про конституційність інституту звільнення від кримінальної відповідальності.
3. Як співвідноситься між собою ст. 69 ст. 69-1 КК України.

Тема 15. Покарання та його види (2 год семінарських)

Питання до семінарського заняття

1. Поняття, ознаки та принципи покарання. Відмінність кримінального покарання від інших заходів державного примусу.
2. Мета покарання. Питання про мету покарання в історії кримінального законодавства України та в науці кримінального права.
3. Поняття, ознаки та значення системи покарань за кримінальним правом. Система покарань в історії кримінального права та за чинним кримінальним законодавством України. Класифікація (види) покарань. Основні та додаткові покарання. Інші класифікації покарань

Практичне заняття

Додаткові завдання для підготовки до практичного заняття:

1. Штраф як вид покарання, його розміри та порядок призначення як основного та додаткового покарання.
2. Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю як вид покарання.

3. Громадські роботи. Поняття та зміст громадських робіт.
4. Виправні роботи як вид покарання. Зміст цього виду покарання, його строки.
5. Арешт. Поняття й зміст арешту, строки й порядок його застосування.
6. Обмеження волі. Поняття, зміст і умови застосування обмеження волі.
7. Позбавлення волі в історії кримінального права та за чинним кримінальним законодавством України. Поняття та строки позбавлення волі на певний строк.
8. Довічне позбавлення волі. Поняття та зміст довічного позбавлення волі.

Тема 16. Призначення покарання (2 год семінарських, 2 год практичних)

Питання до семінарського заняття

1. Загальні засади призначення покарання.
  2. Обставини, що пом'якшують та обтяжують покарання.
  3. Призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень.
- Правила призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень.
4. Призначення покарання за сукупністю вироків. Правила призначення покарання за сукупністю вироків.

Практичне заняття

Додаткові завдання для підготовки до практичного заняття:

1. Призначення покарання за незакінчене кримінальне правопорушення та за кримінальне правопорушення, вчинене у співучасті.
2. Вирішення практичних завдань.
3. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом.
4. Призначення покарання за наявності обставин, що пом'якшують покарання.
5. Правила складання покарань та зарахування строку попереднього ув'язнення до строку покарання, призначеного судом. Обчислення строків покарання.
6. Особливості та порядок призначення покарання при одночасному збігу сукупності кримінальних правопорушень та сукупності вироків.

Тема 17. Звільнення від покарання і його відбування (2 год семінарських, 2 год практичних)

Питання до семінарського заняття

1. Поняття, підстави та види звільнення від кримінального покарання та його відбуття.
2. Звільнення від покарання особи у зв'язку з втратою нею суспільної небезпеки.

3. Звільнення від покарання особи засудженої за діяння, караність якого законом усунена.

4. Звільнення від відбування покарання з випробуванням: поняття та юридична природа.

5. Звільнення від покарання на підставі закону України про амністію або акта про помилування.

Практичне заняття

Додаткові завдання для підготовки до практичного заняття:

1. Звільнення від відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку

2. Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання: поняття, підстави та умови.

3. Заміна не відбутої частини покарання більш м'яким: поняття, умови, підстави та порядок такої заміни.

4. Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років.

Тема 18. Судимість. Погашення і зняття судимості

(2 год семінарських)

Питання до семінарського заняття

1. Поняття, правові наслідки та кримінально-правове значення судимості.

2. Погашення судимості. Загальні умови та строки погашення судимості.

3. Зняття судимості. Підстави (умови) та порядок зняття судимості.

4. Вирішення практичних завдань.

Практичне заняття

Додаткові завдання для підготовки до практичного заняття:

1. Загально-правові наслідки судимості.

2. Кримінально-правові наслідки судимості.

3. Обчислення строків погашення судимості.

Тема 19 . Інші заходи кримінально-правового характеру

(2 год семінарських, 2 год практичних)

Питання до семінарського заняття

1. Поняття та мета примусових заходів медичного характеру.

2. Види примусових заходів медичного характеру. Їх продовження, зміна або припинення.

3. Вирішення практичних завдань.

4. Зміст та класифікація обмежувальних заходів.

Практичне заняття

Додаткові завдання для підготовки до практичного заняття:

1. Особи, до яких застосовуються примусові заходи медичного характеру
2. Поняття примусового лікування. Особи, до яких може бути застосоване примусове лікування.
3. Продовження, зміна або припинення застосування примусових заходів медичного характеру.
4. Строки застосування обмежувальних заходів.

Тема 20. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб (2 год семінарських)

Питання до семінарського заняття

1. Поняття та мета заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб.
2. Види заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб.
3. Застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру за сукупністю кримінальних правопорушень.
4. Підстави для звільнення юридичних осіб від заходів кримінально-правового характеру.
5. Вирішення практичних завдань.

Практичне заняття

Додаткові завдання для підготовки до практичного заняття:

1. Юридичні особи, до яких застосовуються заходи кримінально-правового характеру.
2. Поняття штрафу як заходу кримінально-правового характеру, що застосовується до юридичної особи.
3. Поняття конфіскації майна як заходу кримінально-правового характеру, яка застосовується до юридичної особи.
4. Поняття ліквідації юридичної особи як заходу кримінально-правового характеру.

Тема 21. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх (2 год семінарських, 2 год практичних)

Питання семінарського заняття

1. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх як прояв гуманізму кримінального законодавства України.
2. Звільнення неповнолітнього від кримінальної відповідальності. Підстави звільнення неповнолітнього від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру.
3. Особливості звільнення неповнолітнього від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності.
4. Види покарань, що можуть бути застосовані до неповнолітнього.

Практичне заняття

Додаткові завдання для підготовки до практичного заняття:

1. Призначення покарання неповнолітнім.
2. Звільнення неповнолітнього від покарання та його відбування:
  - а) звільнення від відбування покарання з випробуванням;
  - б) звільнення від покарання із застосуванням примусових заходів виховного характеру;
  - в) звільнення від покарання у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку;
  - г) умовно-дострокове звільнення від відбування покарання.
3. Особливості погашення та зняття судимості в осіб, які вчинили кримінальні правопорушення до досягнення ними вісімнадцятирічного віку.

Тема 22. Основні положення Загальної частини кримінального права зарубіжних країн

(2 год практичних)

Питання семінарського заняття

1. Загальна характеристика кримінального законодавства зарубіжних країн: Англії, США, Німеччини, Японії. Англо-американська і континентальна (франко-німецька) системи кримінального права. Основні інститути Загальної частини кримінального права зарубіжних країн.
2. Поняття кримінального покарання. Класифікація кримінальних правопорушень. Вина та її форми. Неосудність. Замах на кримінальне правопорушення. Співучасть. Обставини, які усувають кримінальну протиправність діяння. Система кримінальних покарань. Заходи безпеки. Умовне засудження. Звільнення від покарання.
3. Наука кримінального права. Виникнення та основні етапи розвитку науки кримінального права.

Практичне заняття**Додаткові завдання для підготовки до практичного заняття:**

1. Класична школа кримінального права: її виникнення, сутність, етапи розвитку.
Соціологічна школа кримінального права: її виникнення, сутність, етапи розвитку.

4.1. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ (ОСОБЛИВА ЧАСТИНА)**Тема 2. Злочини проти основ національної безпеки України**

(2 год. семінарських, 2 год практичних)

Питання до семінарського заняття

1. Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади.
2. Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України.
3. Державна зрада.

4. Посягання на життя державного чи громадського діяча.

Методичні поради з викладання теми:

Розгляд першого питання слід розпочати з розгляду дій, спрямованих на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади. При цьому треба охарактеризувати дії, вчинені з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, а також змову про вчинення таких дій. Далі необхідно розкрити та проаналізувати, що собою являють публічні заклики до насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або до захоплення державної влади, а також розповсюдження матеріалів із закликами до вчинення таких дій. Висвітлити зміст мети при вчиненні цих дій, а також кваліфікуючі ознаки. Потім виступаючий повинен висловити власну точку зору стосовно вказаного питання.

Розгляд другого питання слід розпочати з висвітлення об'єктивних та суб'єктивних ознак посягання на територіальну цілісність і недоторканість України. Дати визначення, що є територією та державним кордоном України. Проаналізувати, що є діями, спрямованими на зміну меж території або державного кордону України. Охарактеризувати публічні заклики до вчинення дій, спрямованих на зміну території або державного кордону України, або розповсюдження матеріалів із закликами до вчинення таких дій. Визначити момент закінчення злочину. Розкрити зміст мети при вчиненні цих дій, а також кваліфікуючі ознаки злочину, передбаченого ст. 110 КК України.

Розгляд третього питання слід розпочати з визначення поняття державної зради. Охарактеризувати форми державної зради. Розкрити об'єктивні та суб'єктивні ознаки державної зради. При цьому більш детально зупинитися на суб'єктивній стороні злочину та суб'єкту державної зради. Проаналізувати спеціальні умови звільнення від кримінальної відповідальності за державну зраду.

Розгляд четвертого питання слід розпочати з загальної характеристики посягання на життя державного чи громадського діяча. При цьому розкрити поняття посягання. Охарактеризувати об'єктивні та суб'єктивні ознаки злочину, передбаченого ст. 112 КК України. Більш детально зупинитися на потерпілому від цього злочину та суб'єкту. Визначити момент закінчення злочину, а також мотиви даного злочину.

Практичне заняття

У процесі заняття розв'язати задачі із посібника: Кримінальне право України. Особлива частина: Збірник завдань.

Додаткові завдання для підготовки до семінарського та практичного заняття:

1. Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти основ національної безпеки України
2. Шпигунство.
3. Диверсія.
4. Фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України.
5. Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших вій-

ськових формувань.

Тема. 3 Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи (4 год семінарських, 4 год практичних)

Питання до семінарського заняття

1. Кримінальні правопорушення проти життя. Загальна характеристика і види.
2. Поняття вбивства і його види. Ознаки вбивства.
3. Умисне вбивство при обтяжуючих обставинах.
4. Умисне вбивство при пом'якшуючих обставинах.
5. Поняття і види тілесних ушкоджень. Ступінь тяжкості тілесних ушкоджень. Критерії для визначення тяжкості тілесних ушкоджень.
6. Умисне тяжке тілесне ушкодження. Відмінність тяжкого тілесного ушкодження, що причинило смерть потерпілого від умисного вбивства та вбивства через необережність.

Методичні поради з викладання теми:

Розгляд першого питання слід розпочати з розгляду загальної характеристики кримінальних правопорушень проти життя. Розкрити, що зазначено в Конституції України про охорону життя та здоров'я особи. Висвітлити види кримінальних правопорушень проти життя. Потім виступаючий повинен висловити власну точку зору стосовно вказаного питання.

Розгляд другого питання слід розпочати з висвітлення поняття вбивства. Проаналізувати склад кримінального правопорушення, передбачений ч. 1 ст. 115 КК України. Більш детально зупинитися на безпосередньому об'єкті вбивства, а також на моменту початку та припинення життя. Охарактеризувати, що є біологічною та клінічною смертю. Показати важливе значення суб'єктивної сторони умисного вбивства для кваліфікації кримінальних правопорушень. Після цього охарактеризувати, які існують види умисних вбивств, розкрити їх ознаки.

Розгляд третього питання слід розпочати з визначення поняття умисного вбивства. Зазначити, що крім основного складу умисного вбивства існує ще й кваліфікований – умисне вбивство за обтяжуючих обставин. Розкрити конструкцію складу цього кримінального правопорушення, характерні ознаки такого вбивства. Характеристику об'єктивних та суб'єктивних ознак цього кримінального правопорушення. Класифікацію обставин, що обтяжують умисне вбивство, та їх зміст.

Розгляд четвертого питання слід розпочати з загальної характеристики умисного вбивства за пом'якшуючих обставин і визначити його види. Після цього охарактеризувати умисне вбивство, вчинене у стані сильного душевного хвилювання. Розкрити конструкцію складу цього кримінального правопорушення. Дати визначення протизаконного насильства, систематичного знущання, тяжкої образи. Проаналізувати стан сильного душевного хвилювання та раптовість виникнення такого стану. Акцентувати увагу на особливостях змісту умислу в цьому кримінальному правопорушенні. Потім охарактеризувати умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини: конструкцію складу цього кримінального правопорушення, потерпілого та час вчинення кримінального правопорушення, також

суб'єкт кримінального правопорушення та відповідальність співучасників. Окремо зупинитися на умисному вбивстві при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення. Розкрити конструкцію складу цього кримінального правопорушення. Дати поняття перевищення меж необхідної оборони та перевищення заходів, необхідних для затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення. А також висвітлити психічне ставлення суб'єкта до смерті потерпілого та його значення для кваліфікації кримінальних правопорушень. Крім цього, також необхідно охарактеризувати вбивство через необережність. Дати характеристику об'єктивних та суб'єктивних ознак цього кримінального правопорушення. Відмежування цього виду вбивства від інших кримінальних правопорушень, поєднаних із заподіянням смерті потерпілому. А також розкрити кваліфікуючі ознаки такого вбивства.

Розгляд п'ятого питання слід розпочати з визначення поняття тілесних ушкоджень. Далі перерахувати їх види та охарактеризувати у питанні складу кримінального правопорушення: визначити суспільну небезпечність цього кримінального правопорушення, об'єкт (суспільні відносини, що поставлені під кримінально-правову охорону, предмет, потерпілого), ознаки об'єктивної сторони, суб'єкта й суб'єктивної сторони, кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки тощо. Потім необхідно сказати, чи існують з цього питання певні роз'яснення постанов Пленуму Верховного Суду України, інші нормативно-правові акти. Курсант повинен висловити власну точку зору стосовно тлумачення закону про кримінальну відповідальність.

Розгляд шостого питання слід розпочати з визначення умисного тяжкого тілесного ушкодження та охарактеризувати у питанні складу кримінального правопорушення: визначити суспільну небезпечність цього кримінального правопорушення, об'єкт (суспільні відносини, що поставлені під кримінально-правову охорону, предмет, потерпілого), ознаки об'єктивної сторони, суб'єкта й суб'єктивної сторони, кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки тощо. Показати відмінність умисного тяжкого тілесного ушкодження, що спричинило смерть потерпілого від умисного та вбивства через необережність. Аналізуючи матеріали постанов Пленуму Верховного Суду України з цього питання, виступаючий повинен висловити своє ставлення до них, а також вказати наступні шляхи удосконалення судової та слідчої практики.

Практичне заняття

У процесі заняття розв'язати задачі із посібника: Кримінальне право України. Особлива частина: Збірник завдань.

Додаткові завдання для підготовки до семінарського та практичного заняття:

1. Побой та мордування. Відмінність від катування.
2. Зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби.
3. Залишення в небезпеці. Відмінність від неподання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані.
4. Зараження венеричною хворобою.

5. Незаконне проведення абортів або стерилізації.
6. Незаконна лікувальна діяльність.
7. Домашнє насильство.

Тема 4. Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи (2 год семінарських)

Питання до семінарського заняття

1. Поняття кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи, їх загальна характеристика та види.
2. Незаконне позбавлення волі або викрадення людини.
3. Захоплення заручників.
4. Підміна дитини.
5. Торгівля людьми.

Методичні поради з викладання теми:

Розгляд першого питання слід розпочати з визначення поняття кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи. Далі необхідно розкрити й проаналізувати загальну кримінально правову характеристику кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи. Окремо потрібно висвітлити види кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи. Курсант повинен висловити власну точку зору стосовно вказаного питання, а також зазначити який нормативно правовий акт гарантує свободу, честь та гідність особи, крім того дати визначення зазначеним поняттям.

Розгляд другого питання слід розпочати з кримінально правової характеристики незаконного позбавлення волі або викрадення людини. Курсант повинен звернути увагу на безпосередній об'єкт даного кримінального правопорушення, перейти до об'єктивної сторони, дати визначення поняттям “незаконне позбавлення волі” та “викрадення людини”, вказати на їх відмінність. Крім того необхідно висвітлити суб'єкт та суб'єктивну сторону кримінального правопорушення. Також курсант повинен звернути увагу на наявність кваліфікуючих та особливо кваліфікуючих ознак, та охарактеризувати їх. Виступаючий повинен висловити свою думку, щодо даного складу кримінального правопорушення, а також вказати на можливі шляхи удосконалення даної кримінально правової норми.

Розгляд третього питання слід розпочати з визначення безпосереднього та додаткового факультативного об'єктів захоплення заручників. Встановити об'єктивну сторону розглядуваного складу кримінального правопорушення, дати визначення понять “заручник”, “захоплення”. Далі потрібно визначити суб'єкт та суб'єктивну сторону кримінального правопорушення, а також наявність кваліфікуючих ознак даного кримінального правопорушення.

Розгляд четвертого питання слід розпочати з кримінально правової характеристики складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 148 КК України. Здійснити юридичний аналіз об'єктивних та суб'єктивних ознак складу кримінального правопорушення передбаченого ст. 148 КК України. Зупинитися на визначенні термінів “дитина” та “підміна”. Наголосити та висвітлити значення правильної кваліфікації даного кримінального правопорушення для здійснення

правосуддя. Зазначити, що правильна кваліфікація є необхідною умовою дотримання законності, прав і свобод громадян.

Розгляд п'ятого питання слід розпочати з розкриття змісту та аналізу складу кримінального правопорушення за торгівлю людьми або іншої незаконної угоди щодо людини. В першу чергу визначення потребує об'єкт кримінального правопорушення (основний безпосередній та додатковий факультативний). Особливої уваги потребує з'ясування об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, а саме в яких формах вона може виражатися. Характеризуючи суб'єкт та суб'єктивну сторону кримінального правопорушення, потрібно дати визначення термінам “сексуальна експлуатація”, “примусова праця”, “рабство”, “боргова кабала”, “використання у збройних конфліктах”. Після аналізу цих положень виступаючому доречно визначити свою точку зору та належним чином аргументувати її.

Практичне заняття

У процесі заняття розв'язати задачі із посібника: Кримінальне право України. Особлива частина: Збірник завдань.

Додаткові завдання для підготовки до семінарського та практичного заняття:

1. Незаконне поміщення в психіатричний заклад;
2. Експлуатація дітей.
3. Насильницьке зникнення.
4. Примушування до шлюбу.

Тема. 5 Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканності особи

(2 год семінарських, 2 год практичних)

Питання до семінарського заняття

1. Загальна характеристика та види кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканності особи.
2. Згвалтування.
3. Сексуальне насильство.
4. Примушування до вступу в статевий зв'язок.

Методичні поради з викладання теми:

Розгляд першого питання слід розпочати з розгляду загальної характеристики кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканності особи. Розкрити поняття “статевої свободи” та “статевої недоторканності”. Висвітлити види кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканності особи. Потім виступаючий повинен підвести підсумок, та висловити важливість встановлення кримінально правової заборони посягань на статеvu свободу та статеvu недоторканність особи.

Розгляд другого питання слід розпочати з висвітлення поняття згвалтування. Проаналізувати склад кримінального правопорушення, передбачений ч. 1 ст. 152 КК України. Більш детально зупинитися на основному безпосередньому об'єкті згвалтування. Встановити потерпілого від даного кримінального правопорушення. Показати важливе значення об'єктивної та суб'єктивної сторони згвал-

тування для кваліфікації кримінальних правопорушень. Після цього вказати на кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки даного кримінального правопорушення, а також розкрити їх зміст.

Розгляд третього питання слід розпочати з визначення поняття сексуального насильства. Розкрити конструкцію складу даного кримінального правопорушення, суб'єктивні та об'єктивні ознаки сексуального насильства. Встановити кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки даного кримінального правопорушення, та розкрити їх зміст. Після чого виступаючий повинен висловити свою точку зору щодо проблемних питань даного складу кримінального правопорушення.

Розгляд четвертого питання слід розпочати з кримінально-правової характеристики примушування до вступу в статевий зв'язок. Після цього охарактеризувати основний безпосередній та додатковий об'єкт даного кримінального правопорушення. Встановити потерпілого від даного кримінального правопорушення. Дати визначення термінів “матеріальна залежність”, “службова залежність”. Проаналізувати об'єктивну сторону даного кримінального правопорушення, дати визначення поняття “задоволення статевої пристрасті неприродним способом”, “фізичне насильство”, “погроза його застосування”. Встановити момент закінчення даного кримінального правопорушення. Встановити елементи суб'єктивної сторони даного кримінального правопорушення, кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки даного кримінального правопорушення.

Практичне заняття

У процесі заняття розв'язати задачі із посібника: Кримінальне право України. Особлива частина: Збірник завдань.

Додаткові завдання для підготовки до семінарського та практичного заняття:

1. Розбещення неповнолітніх.
2. Відмінність зґвалтування від сексуального насильства.
3. Статеві зносини з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку.

Тема 6. Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина

(2 год семінарських, 2 год практичних)

Питання до семінарського заняття

1. Поняття, загальна характеристика і види кримінальних правопорушень проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина.
2. Порушення недоторканості житла громадян.
3. Ухилення від сплати аліментів на утримання дітей та непрацездатних батьків.
4. Порушення авторського і суміжних прав.
5. Порушення недоторканності приватного життя.

Методичні поради з викладання теми:

Розгляд першого питання слід розпочати з визначення поняття кримінальних правопорушень проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина, встановити родовий об'єкт на який посягають дані кримі-

нальні правопорушення. Далі необхідно розкрити й проаналізувати загальну кримінально правову характеристику кримінальних правопорушень проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина. Окремо потрібно висвітлити види кримінальних правопорушень проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина. Курсант повинен висловити власну точку зору стосовно вказаного питання, а також зазначити який нормативно правовий акт закріплює та гарантує захист розглядуваних прав і свобод громадян з боку держави.

Розгляд другого питання слід розпочати з кримінально правової характеристики кримінального правопорушення передбаченого ст. 162 КК України. В першу чергу потрібно визначити об'єкт кримінального правопорушення, та з'ясувати що буде предметом даного кримінального правопорушення. Дати визначення термінам “житло” та “інше володіння особи”. Далі необхідно розкрити й проаналізувати форми вчинення даного кримінального правопорушення з об'єктивної сторони, дати визначення поняттям “незаконне проникнення”, “незаконний огляд”, “обшук”, “незаконне виселення”. Звернути увагу на визначення моменту закінчення даного кримінального правопорушення. Крім того виступаючий повинен чітко визначити суб'єкт кримінального правопорушення, суб'єктивну сторону, а також кваліфікуючі ознаки даного кримінального правопорушення.

Розгляд третього питання слід розпочати з визначення безпосереднього об'єкту, за ухилення від сплати елементів на утримання дітей або непрацездатних батьків, предмету кримінального правопорушення, потерпілого від даного кримінального правопорушення. Встановити об'єктивну сторону складу кримінального правопорушення за ухилення від сплати аліментів на утримання дітей, дати визначення понять “ухилення від сплати елементів”, “ухилення від утримання неповнолітніх, повнолітніх, непрацездатних дітей, що перебувають на утриманні батьків”. Далі потрібно визначити суб'єкт кримінального правопорушення, суб'єктивну сторону кримінального правопорушення та наявність кваліфікуючих ознак даного кримінального правопорушення.

Розгляд четвертого питання слід розпочати з кримінально правової характеристики складу кримінального правопорушення за порушення авторського права та суміжних прав, як правову модель і юридичну підставу кваліфікації кримінальних правопорушень. При цьому розкрити об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкт й суб'єктивну сторону складу кримінального правопорушення за порушення авторського і суміжних прав. Зупинитися на визначенні термінів “твір”, “комп'ютерна програма”, “база даних”, “фонограма”, “відеограма”, “програма мовлення”, “відтворення”, “тиражування”, “розповсюдження”. Наголосити та висвітлити значення правильної кваліфікації даного кримінального правопорушення для здійснення правосуддя. Зазначити, що правильна кваліфікація є необхідною умовою дотримання законності, прав і свобод громадян.

Розгляд п'ятого питання слід розпочати з розкриття змісту та аналізу складу кримінального правопорушення за порушення недоторканості приватного життя. В першу чергу визначення потребує об'єкт кримінального правопорушення (основний безпосередній об'єкт кримінального правопорушення та предмет). Особливої уваги потребує з'ясування об'єктивної сторони складу кримінального

правопорушення, а саме в яких формах виражатися: незаконне збирання, зберігання та використання конфіденційної інформації, поширення такої інформації (публічний виступ, твір, ЗМІ), та охарактеризувати їх зміст. Висвітлюючи суб'єкт та суб'єктивну сторону кримінального правопорушення, чітко визначити форму вини. Після аналізу цих положень виступаючому доречно визначити свою точку зору та належним чином аргументувати її.

Практичне заняття

У процесі заняття розв'язати задачі із посібника: Кримінальне право України. Особлива частина: Збірник завдань.

Додаткові завдання для підготовки до семінарського та практичного заняття:

1. Перешкоджання здійсненню виборчого права або права брати участь у референдумі, роботі виборчої комісії або комісії з референдуму чи діяльності офіційного спостерігача.
2. Порушення таємниці голосування
3. Підкуп виборця, учасника референдуму
4. Порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності, релігійних переконань, інвалідності та за іншими ознаками
5. Перешкоджання законній діяльності професійних спілок, політичних партій, громадських організацій

Тема 7. Кримінальні правопорушення проти власності (4 год семінарських, 2 год практичних)

Питання до семінарського заняття

1. Поняття, загальна характеристика і види кримінальних правопорушень проти власності.
2. Крадіжка.
3. Грабіж.
4. Розбій.
5. Шахрайство.
6. Вимагання.
7. Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою.

Методичні поради з викладання теми:

Розгляд першого питання слід розпочати з розгляду загальної характеристики кримінальних правопорушень проти власності. Дати визначення поняття кримінальних правопорушень проти власності, з'ясувати родовий об'єкт посягання даних кримінальних правопорушень, встановити предмет посягання. Висвітлити види кримінальних правопорушень власності, та дати їх характеристику. Потім виступаючий повинен висловити власну точку зору стосовно вказаного питання.

Розгляд другого питання слід розпочати з висвітлення поняття крадіжка. Проаналізувати склад кримінального правопорушення, передбачений ст. 185 КК України. Більш детально зупинитися на об'єкті кримінального правопорушення. Встановити момент закінчення кримінального правопорушення. Показати важли-

ве значення суб'єктивної сторони крадіжки. Крім того в даному питанні потрібно розкрити кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки крадіжки, визначити елементи складу кримінального правопорушення що впливають на відмежування крадіжки від суміжних кримінальних правопорушень.

Розгляд третього питання слід розпочати з визначення поняття грабежу. Висвітлити всі елементи складу кримінального правопорушення передбаченого ст. 186 КК України. Окремо зупинитися на об'єктивній стороні даного кримінального правопорушення, зазначити момент закінчення кримінального правопорушення. Встановити суб'єкта даного кримінального правопорушення, та охарактеризувати суб'єктивну сторону даного кримінального правопорушення. Зазначити, що крім основного складу грабежу існує ще й кваліфікований та особливо кваліфікований – грабіж поєднаний з насильством, вчинений повторно, або за попередньою змовою групою; поєднаний з проникненням в житло або який завдав значної шкоди потерпілому; вчинений у великих розмірах; вчинений в особливо великих розмірах або організованою групою. Окремо необхідно зупинитися на ознаках що відмежовують це кримінальне правопорушення від суміжних складів.

Розгляд четвертого питання слід розпочати з визначення поняття розбою, встановити його ознаки. Після чого дати повну кримінально правову характеристику розбою. Додатково звернути увагу на особливості складу кримінального правопорушення за конструкцією об'єктивної сторони. З'ясувати суб'єктивні ознаки даного кримінального правопорушення, визначити його суб'єкт. Завершуючи виступ потрібно визначити та охарактеризувати кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки, а також відмежувати його від суміжних складів кримінальних правопорушень.

Розгляд п'ятого питання слід розпочати з визначення поняття шахрайства, з'ясувати його ознаки. Після чого дати повну кримінально правову характеристику шахрайства. З'ясувати об'єктивні та суб'єктивні ознаки даного кримінального правопорушення. Завершуючи виступ потрібно визначити та охарактеризувати кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки, а також відмежувати його від суміжних складів кримінальних правопорушень. За бажанням особа, що відповідає може висловити свої думки з приводу даного питання, а також запропонувати шляхи вдосконалення висвітленої кримінально-правової норми.

Розгляд шостого питання слід розпочати з визначення поняття вимагання. Після чого дати кримінально правову характеристику кримінального правопорушення, передбаченого ст. 189 КК України. Висвітлити особливості складу кримінального правопорушення. З'ясувати об'єктивні та суб'єктивні ознаки даного кримінального правопорушення, визначити момент закінчення кримінального правопорушення. Завершуючи виступ потрібно визначити та охарактеризувати кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки, а також відмежувати вимагання від суміжних складів кримінальних правопорушень.

Розгляд сьомого питання слід розпочати з висвітлення поняття заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою. Проаналізувати склад кримінального правопорушення, передбачений ст. 190 КК України. Більш детально зупинитися на об'єкті кримінального правопорушення, визначити потерпілого від даного кримінального правопорушення. Встановити момент закінчення цього

кримінального правопорушення. Визначити способи вчинення заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою. Показати важливе значення суб'єктивної сторони кримінального правопорушення. Крім того в даному питанні потрібно розкрити кваліфікуючі ознаки заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою, визначити елементи складу кримінального правопорушення, що впливають на відмежування від суміжних кримінальних правопорушень.

Практичне заняття

У процесі заняття розв'язати задачі із посібника: Кримінальне право України. Особлива частина: Збірник завдань.

Додаткові завдання для підготовки до семінарського та практичного заняття:

1. Викрадення води, електричної або теплової енергії шляхом самовільного її використання.
2. Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво
3. Привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї.
4. Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем.
5. Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою.
6. Умисне знищення або пошкодження майна.
7. Необережне знищення або пошкодження майна.
8. Порушення обов'язків щодо охорони майна.

Тема 8. Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності (2 год семінарських, 2 год практичних)

Питання до семінарського заняття

1. Поняття, загальна характеристика і види господарських кримінальних правопорушень.
2. Виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою збуту або збут підроблених грошей, державних цінних паперів чи білетів державної лотереї.
3. Ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів.
4. Контрабанда.
5. Шахрайство з фінансовими ресурсами.

Методичні поради з викладання теми:

Розгляд першого питання слід розпочати з визначення поняття господарських кримінальних правопорушень. Далі необхідно розкрити й проаналізувати загальну кримінально правову характеристику кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності. Окремо потрібно висвітлити види кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності. Курсант повинен в загальному охарактеризувати проблемні питання окремих видів кримінальних правопорушень даного розділу, та висловити власну точку зору й вказати шляхи їх вирішення.

Розгляд другого питання слід розпочати з кримінально правової характеристики виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою збуту або збут підроблених грошей, державних цінних паперів чи білетів державної лотереї. Курсант повинен висвітлити безпосередній об'єкт даного кримінального правопорушення та його предмет. Дати визначення “національної валюти України”, “іноземної валюти”, “державних цінних паперів”, “білетів державних лотерей”. Детально проаналізувати об'єктивну сторону даного кримінального правопорушення. Крім того необхідно висвітлити суб'єкт та суб'єктивну сторону кримінального правопорушення. Також курсант повинен звернути увагу на наявність кваліфікуючих та особливо кваліфікуючих ознак, та охарактеризувати їх. Виступаючий повинен висловити свою думку, щодо даного складу кримінального правопорушення, а також вказати на можливі шляхи удосконалення даної кримінально правової норми.

Розгляд третього питання слід розпочати з кримінально правової характеристики складу кримінального правопорушення за ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів, як правову модель і юридичну підставу кваліфікації кримінальних правопорушень. При цьому розкрити об'єкт, предмет, об'єктивну сторону, суб'єкт й суб'єктивну сторону складу кримінального правопорушення за ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів. Зупинитися на визначенні термінів “податок”, “збір”, “інші обов'язкові платежі”. Наголосити та висвітлити значення правильної кваліфікації даного кримінального правопорушення для здійснення правосуддя, встановити кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки. Зазначити, що правильна кваліфікація є необхідною умовою дотримання законності.

Розгляд четвертого питання слід розпочати з розкриття змісту та аналізу складу кримінального правопорушення за контрабанду. В першу чергу охарактеризувати об'єкт кримінального правопорушення (основний безпосередній та додатковий факультативний), предмет кримінального правопорушення (історичні цінності, культурні цінності, отруйні речовини, сильнодіючі речовини, радіоактивні матеріали, вибухові речовини, бойові припаси і т.п.). Особливої уваги потребує з'ясування об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, а саме спосіб та місце вчинення кримінального правопорушення. Далі потрібно з'ясувати суб'єкт та суб'єктивну сторону кримінального правопорушення. Після аналізу цих положень виступаючому доречно визначити кваліфікуючі ознаки контрабанди та висловити свою точку зору.

Розгляд п'ятого питання слід розпочати з кримінально правової характеристики складу кримінального правопорушення за шахрайство з фінансовими ресурсами. Курсант повинен висвітлити безпосередній об'єкт даного кримінального правопорушення. Дати визначення поняттям “субсидія”, “кредит”, “пільга щодо податків”, “неправдива інформація” тощо. Детально проаналізувати об'єктивну сторону даного кримінального правопорушення. Крім того необхідно висвітлити суб'єкт та суб'єктивну сторону кримінального правопорушення, особливо увагу звернути на мету. Курсант повинен розкрити наявність кваліфікуючих ознак, та охарактеризувати їх. Виступаючий повинен висловити свою думку, щодо даного складу кримінального правопорушення, а також вказати на можливі шляхи удо-

сконалення даної кримінально правової норми.

Практичне заняття

У процесі заняття розв'язати задачі із посібника: Кримінальне право України. Особлива частина: Збірник завдань.

Додаткові завдання для підготовки до семінарського та практичного заняття:

1. Заняття гральним бізнесом
2. Маніпулювання на фондовому ринку
3. Незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, обладнанням для їх виготовлення.
4. Легалізація (відмивання) грошових коштів та іншого майна, здобутих злочинним шляхом.
5. Переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю лісоматеріалів або пиломатеріалів цінних та рідкісних порід дерев, лісоматеріалів необроблених, а також інших лісоматеріалів, заборонених до вивозу за межі митної території України.
6. Протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації.

Тема 9. Кримінальні правопорушення проти довкілля

(2 год семінарських, 2 год практичних)

Питання до семінарського заняття

1. Поняття, загальна характеристика і види кримінальних правопорушень проти довкілля.
2. Порушення правил екологічної безпеки.
3. Забруднення чи псування земель.
4. Забруднення атмосферного повітря.
5. Порушення правил охорони надр.
6. Знищення або пошкодження лісових масивів.

Методичні поради з викладання теми:

Розгляд першого питання слід розпочати з визначення поняття кримінальних правопорушень проти довкілля. Далі необхідно розкрити й проаналізувати загальну кримінально правову характеристику кримінальних правопорушень проти довкілля (розглянути родовий та безпосередній об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкт та суб'єктивну сторону кримінальних правопорушень проти довкілля). Окремо потрібно висвітлити види кримінальних правопорушень проти довкілля, розглянути їх класифікацію. Курсант повинен висловити власну точку зору стосовно вказаного питання.

Розгляд другого питання слід розпочати з визначення поняття “екологічної безпеки”, перейти до кримінально правової характеристики кримінального правопорушення передбаченого ст. 236 КК України. В першу чергу потрібно визначити об'єкт кримінального правопорушення, та з'ясувати що буде предметом кримінального правопорушення. Далі необхідно розкрити й проаналізувати форми вчинення даного кримінального правопорушення з об'єктивної сторони, визначити момент закінчення кримінального правопорушення, звернути увагу на наслідки дано-

го кримінального правопорушення. Крім того виступаючий повинен чітко визначити суб'єкт кримінального правопорушення та суб'єктивну сторону. Завершуючи свій виступ потрібно висловити свою точку зору з даного питання.

Розгляд третього питання слід розпочати з визначення основного безпосереднього об'єкту за забруднення або псування земель передбаченого ст. 239 КК України, встановити наявність предмету кримінального правопорушення та розкрити його зміст. Встановити об'єктивну сторону складу кримінального правопорушення за забруднення або псування земель, дати визначення понять “забруднення”, “псування”, “шкідливих речовин і матеріалів”. Далі потрібно визначити суб'єкт кримінального правопорушення, суб'єктивну сторону кримінального правопорушення та наявність кваліфікуючих ознак даного кримінального правопорушення.

Розгляд четвертого питання слід розпочати з кримінально правової характеристики забруднення атмосферного повітря, як правову модель і юридичну підстава кваліфікації кримінальних правопорушень. При цьому розкрити об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкт й суб'єктивну сторону забруднення атмосферного повітря. Зупинитися на визначенні термінів “атмосферне повітря”, “забруднення”, “зміна природних властивостей”. Наголосити та висвітлити значення правильної кваліфікації даного кримінального правопорушення для здійснення правосуддя. Зазначити, що правильна кваліфікація є необхідною умовою дотримання законності, прав і свобод громадян.

Розгляд п'ятого питання слід розпочати з розкриття змісту та аналізу складу кримінального правопорушення передбаченого ст. 240 КК України. В першу чергу визначення потребує об'єкт кримінального правопорушення (основний об'єкт та додатковий). Наступним потрібно визначити предмет цього кримінального правопорушення, та дати визначення таким поняттям як “надра”, “корисні копалини”. Особливої уваги потребує з'ясування об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, а саме в яких формах виражається, охарактеризувати їх зміст. Висвітлюючи суб'єкт та суб'єктивну сторону кримінального правопорушення, чітко визначити форму вини. Після аналізу цих положень виступаючому доречно зупинитися на кваліфікуючих ознаках ст. 240 КК України, висловити свою точку зору з приводу даної кримінально-правової норми та належним чином аргументувати її.

Розгляд шостого питання слід розпочати з з'ясування у чому полягає суспільна небезпека даного кримінального правопорушення та дати визначення поняття “ліс”. Після чого повернутися до безпосереднього об'єкту даного кримінального правопорушення, предмету, дати визначення таким поняттям як: “лісові масиви”, “зелені насадження”, “інші зелені насадження”. Особливої уваги потребує з'ясування об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, а саме в яких формах виражається, охарактеризувати способи вчинення даного кримінального правопорушення, встановити момент з якого кримінальне правопорушення вважається закінченим. Висвітлюючи суб'єкт та суб'єктивну сторону кримінального правопорушення, чітко визначити форму вини. Після аналізу цих положень виступаючому доречно зупинитися на кваліфікуючих ознаках криміналь-

ного правопорушення за знищення або пошкодження лісових масивів, висловити свою точку зору з приводу даної кримінально-правової норми

Практичне заняття

У процесі заняття розв'язати задачі із посібника: Кримінальне право України. Особлива частина: Збірник завдань.

Додаткові завдання для підготовки до семінарського та практичного заняття:

1. Незаконне полювання
2. Незаконна порубка лісу
3. Проведення вибухових робіт з порушенням правил охорони рибних запасів
4. Порушення ветеринарних правил
5. Проектування чи експлуатація споруд без систем захисту довкілля.

Тема 10. Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки (2 год практичних)

Питання до семінарського заняття

1. Поняття, загальна характеристика й види кримінальних правопорушень проти громадської безпеки.
2. Створення злочинної організації
3. Сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності
4. Бандитизм
5. Терористичний акт
6. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами

Методичні поради з викладання теми:

Розгляд першого питання слід розпочати з визначення поняття кримінальних правопорушень проти громадської безпеки. Далі необхідно розкрити й проаналізувати загальну кримінально-правову характеристику кримінальних правопорушень проти громадської безпеки. Окремо потрібно висвітлити види кримінальних правопорушень проти громадської безпеки. Курсант повинен в загальному висвітлити проблемні питання окремих видів кримінальних правопорушень даного розділу, та висловити власну точку зору й вказати шляхи їх вирішення.

Розгляд другого питання слід розпочати з кримінально правової характеристики створення злочинної організації. Курсант повинен висвітлити безпосередній об'єкт даного кримінального правопорушення. Детально проаналізувати об'єктивну сторону даного кримінального правопорушення що проявляється в діях: створення, керівництво, участь в такій організації. Крім того необхідно висвітлити суб'єкт та суб'єктивну сторону кримінального правопорушення розглядуваного кримінального правопорушення. Частина 2 ст. 255 КК України передбачає спеціальний вид звільнення від кримінальної відповідальності за наявності добровільної згоди, сприянню розкриттю злочинної діяльності, якщо особа не являється керівником або організатором.

Розгляд третього питання слід розпочати з визначення основного безпосереднього об'єкту кримінального правопорушення за сприяння учасникам зло-

чинних організацій та укриття їх злочинної діяльності. Встановити форми прояву об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення за сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності. Дати визначення термінам “сприяння учасникам злочинних організацій”, “укриття злочинної діяльності” тощо. Далі потрібно визначити суб'єкт, суб'єктивну сторону кримінального правопорушення та наявність кваліфікуючих ознак.

Розгляд четвертого питання слід розпочати з кримінально правової характеристики складу злочину бандитизму як правової моделі і юридичної підстави кваліфікації кримінальних правопорушень. При цьому розкрити об'єкт, предмет, об'єктивну сторону, суб'єкт й суб'єктивну сторону складу кримінального правопорушення. Зупинитися на визначенні терміну “бандитизм”, “банда”, “озброєність”, “участь у нападі”. Наголосити та висвітлити значення правильної кваліфікації даного кримінального правопорушення для здійснення правосуддя. Зазначити, що правильна кваліфікація є необхідною умовою дотримання законності.

Розгляд п'ятого питання слід розпочати з розкриття змісту та аналізу складу кримінального правопорушення терористичного акту. В першу чергу визначення потребує об'єкт кримінального правопорушення. Особливої уваги потребує з'ясування об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, а саме в яких формах може проявлятися даний злочин. Крім того потрібно розкрити наступні поняття “застосування зброї”, “підпал”, “вибух”. Далі потрібно з'ясувати суб'єкт та суб'єктивну сторону кримінального правопорушення. Після аналізу цих положень виступаючому доречно визначити кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки терористичного акту та висловити свою точку зору.

Розгляд шостого питання слід розпочати з аналізу складу кримінального правопорушення незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. В першу чергу визначення потребує об'єкт кримінального правопорушення, предмет кримінального правопорушення (вогнепальна зброя, бойові припаси, вибухові речовини, вибухові пристрої, холодна зброя.) Особливої уваги потребує з'ясування об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, що полягає в суспільно-небезпечних діяннях. Далі потрібно з'ясувати суб'єкт та суб'єктивну сторону кримінального правопорушення. Після аналізу цих положень виступаючому доречно визначити кваліфікуючі ознаки за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, та звернути увагу на ч. 3 ст. 263 КК України, яка передбачає умову звільнення від кримінальної відповідальності за дане кримінальне правопорушення.

Практичне заняття

У процесі заняття розв'язати задачі із посібника: Кримінальне право України. Особлива частина: Збірник завдань.

Додаткові завдання для підготовки до семінарського та практичного заняття:

1. Недбале зберігання вогнепальної зброї.
2. Фінансування тероризму.
3. Завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності.

4. Напад на об'єкти, на яких є предмети, що становлять підвищену небезпеку для оточення.

5. Незаконне виготовлення ядерного вибухового пристрою чи пристрою, що розсіює радіоактивний матеріал або випромінює радіацію.

Тема 11. Кримінальні правопорушення проти безпеки виробництва (2 год практичних)

Питання до семінарського заняття

1. Поняття, загальна характеристика й види кримінальних правопорушень проти безпеки виробництва.

2. Порушення вимог законодавства про охорону праці.

3. Порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою.

4. Порушення правил ядерної або радіаційної безпеки.

5. Порушення правил безпеки на вибухонебезпечних підприємствах або у вибухонебезпечних цехах.

Методичні поради з викладання теми:

Розгляд першого питання слід розпочати з визначення поняття кримінальних правопорушень проти безпеки виробництва. Далі необхідно розкрити й проаналізувати загальну кримінально правову характеристику кримінальних правопорушень проти безпеки виробництва. Окремо потрібно висвітлити види кримінальних правопорушень проти безпеки виробництва, розглянути їх класифікацію. Звернути увагу на Основний закон країни, який гарантує, що кожен має право, на належні безпечні і здорові умови праці. Курсант повинен висловити власну точку зору стосовно вказаного питання.

Розгляд другого питання слід розпочати з кримінально-правової характеристики кримінального правопорушення порушення вимог законодавства про охорону праці. В першу чергу потрібно визначити об'єкт кримінального правопорушення, та з'ясувати хто може бути потерпілим від кримінального правопорушення. Далі необхідно розкрити й проаналізувати об'єктивну сторону кримінального правопорушення, визначити момент закінчення кримінального правопорушення. Крім того виступаючий повинен чітко визначити суб'єкт кримінального правопорушення та суб'єктивну сторону вказати на кваліфіковані види даного кримінального правопорушення. Завершуючи свій виступ потрібно висловити свою точку зору з даного питання.

Розгляд третього питання слід розпочати з визначення основного безпосереднього об'єкту кримінального правопорушення порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою. Крім того встановити хто може бути потерпілим від даного кримінального правопорушення. Згодом перейти до об'єктивних ознак кримінального правопорушення, звернути увагу на обстановку та місце вчинення порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою. Дати характеристику суб'єктивним ознакам зазначеного кримінального правопорушення. Після чого розкрити кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення.

Розгляд четвертого питання слід розпочати з кримінально правової характеристики складу кримінального правопорушення порушення правил ядерної або радіаційної безпеки, як правової моделі і юридичної підстави кваліфікації кримінальних правопорушень. При цьому розкрити об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкт й суб'єктивну сторону вказаного кримінального правопорушення. Зупинитися на визначенні термінів “ядерна безпека”, “радіаційна безпека”, характеризуючи об'єктивну сторону звернути увагу на діяння та наслідки, встановити момент закінчення даного кримінального правопорушення. Наголосити та висвітлити значення правильної кваліфікації даного кримінального правопорушення для здійснення правосуддя. Зазначити, що правильна кваліфікація є необхідною умовою дотримання законності, прав і свобод громадян.

Розгляд п'ятого питання слід розпочати з розкриття змісту та аналізу складу кримінального правопорушення порушення правил безпеки на вибухонебезпечних підприємствах або у вибухонебезпечних цехах. В першу чергу визначення потребує об'єкт кримінального правопорушення (основний об'єкт та додатковий). Особливої уваги потребує з'ясування об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, тобто діяння та наслідки. Висвітлюючи суб'єкт та суб'єктивну сторону кримінального правопорушення, чітко визначити форму вини. Після аналізу цих положень виступаючому доречно зупинитися на кваліфікуючих ознаках. Завершуючи виступ слід висловити свою точку зору з приводу даної кримінально-правової норми та належним чином аргументувати її.

Практичне заняття

У процесі заняття розв'язати задачі із посібника: Кримінальне право України. Особлива частина: Збірник завдань.

Додаткові завдання для підготовки до семінарського та практичного заняття:

1. Об'єктивні ознаками порушення правил безпеки на вибухонебезпечних підприємствах або у вибухонебезпечних цехах.
2. Суб'єктивні ознаки порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою.
3. Поняття безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою.

Тема 12. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту

(2 год семінарських, 2 год практичних)

Питання до семінарського заняття

1. Порушення правил безпеки руху або експлуатації залізничного, водного чи повітряного транспорту.
2. Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами.
3. Незаконне заволодіння транспортним засобом.
4. Випуск в експлуатацію технічно-несправних транспортних засобів або інше порушення їх експлуатації.
5. Порушення правил, норм й стандартів, що стосуються забезпечення дорожнього руху.

б. Знищення, підробка або заміна номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу.

Методичні поради з викладання теми:

Розгляд першого питання слід розпочати з розгляду загальної характеристики кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту. Потім потрібно дати кримінально-правову характеристику кримінального правопорушення передбаченого ст. 276 КК України. Дати визначення поняттям “залізничний транспорт”, “водний транспорт”, “повітряний транспорт”, “безпека руху та експлуатації”. Потім виступаючий повинен вказати на кваліфіковані та особливо кваліфіковані ознаки даного кримінального правопорушення, після чого висловити власну точку зору стосовно вказаного питання.

Розгляд другого питання слід розпочати з висвітлення поняття транспортного засобу. Проаналізувати склад кримінального правопорушення, передбачений ч. 1 ст.286 КК України. Більш детально зупинитися на безпосередньому об’єкті порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту. Показати важливе значення об’єктивної сторони (діяння, обстановку, наслідки, причинний зв’язок), суб’єктивної сторони для кваліфікації кримінальних правопорушень. Після цього розкрити кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення.

Розгляд третього питання слід розпочати з кримінально-правової характеристики незаконного заволодіння транспортним засобом. Дати визначення поняття транспортного засобу. Більш детально зупинитися на об’єкті кримінального правопорушення, об’єктивній стороні, визначити закінчення даного кримінального правопорушення. Розкрити зміст суб’єктивних ознак незаконного заволодіння транспортним засобом. Після чого потрібно встановити кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення. Окремо розглянути умови звільнення від кримінальної відповідальності стосовно даного кримінального правопорушення.

Розгляд четвертого питання слід розпочати з визначення поняття технічно несправних транспортних засобів. Далі перерахувати основний безпосередній та додатковий обов’язковий об’єкт кримінального правопорушення випуску в експлуатацію технічно-несправних транспортних засобів або іншого порушення правил їх експлуатації. Наступним кроком потрібно розкрити ознаки об’єктивної сторони, суб’єкта й суб’єктивної сторони. Потім необхідно зазначити, чи існують з цього питання певні роз’яснення постанов Пленуму Верховного Суду України, інші нормативно-правові акти щодо експлуатації транспортних засобів. Курсант повинен висловити власну точку зору стосовно тлумачення закону про кримінальну відповідальність.

Розгляд п’ятого питання слід розпочати з характеристики складу кримінального правопорушення: визначити суспільну небезпечність цього кримінального правопорушення, об’єкт (суспільні відносини, що поставлені під кримінально-правову охорону, предмет), ознаки об’єктивної сторони, суб’єкта й суб’єктивної сторони. Аналізуючи матеріали постанов Пленуму Верховного Суду України з цього питання, виступаючий повинен висловити своє ставлення до них, а також висловити шляхи удосконалення судово-слідчої практики.

Розгляд шостого питання слід розпочати з визначення ступеня суспільної небезпеки, об'єкта та предмета кримінального правопорушення знищення, підробки або заміни номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу. Далі продовжуючи кримінально правову характеристику, слід розкрити об'єктивну сторону даного кримінального правопорушення, суб'єкт і суб'єктивну сторону. Характеризуючи склад кримінального правопорушення потрібно володіти наступними термінами: “ідентифікаційний номер”, “індивідуальний номер двигуна”, “знищення”, “підробка”, “заміна”, “заміна номерної панелі з ідентифікаційним номером транспортного засобу без дозволу відповідних органів”.

Практичне заняття

У процесі заняття розв'язати задачі із посібника: Кримінальне право України. Особлива частина: Збірник завдань.

Додаткові завдання для підготовки до семінарського та практичного заняття:

1. Здійснення професійної діяльності членом екіпажу або обслуговування повітряного руху диспетчером управління повітряним рухом (диспетчером служби руху) у стані алкогольного сп'яніння або під впливом наркотичних чи психотропних речовин
2. Пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів
3. Порухення правил повітряних польотів
4. Самовільне без нагальної потреби зупинення поїзда
5. Неповідомлення капітаном назви свого судна при зіткненні суден
6. Пошкодження об'єктів магістральних або промислових нафто-, газо-, конденсатопроводів та нафтопродуктопроводів.

Тема. 13 Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності

(2 год семінарських, 2 год практичних)

Питання до семінарського заняття

1. Поняття, загальна характеристика й види кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності.
2. Групове порушення громадського порядку.
3. Хуліганство.

Методичні поради з викладання теми:

Розгляд першого питання слід розпочати з визначення поняття кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності. Далі необхідно розкрити й проаналізувати загальну кримінально правову характеристику кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності. Окремо потрібно висвітлити види кримінальних правопорушень, які аналізуються, розглянути їх класифікацію. Курсант повинен висловити власну точку зору стосовно вказаного питання.

Розгляд другого питання потребує кримінально-правової характеристики складу кримінального правопорушення передбаченого ст. 293 КК України. Перш

за все потрібно з'ясувати ступінь суспільної небезпеки групового порушення громадського порядку, визначити об'єкт кримінального правопорушення та розкрити поняття групових дій, що порушують громадський порядок. Після чого висвітлити об'єктивну сторону, приділити увагу наслідкам та моменту закінчення даного кримінального правопорушення, суб'єкт та суб'єктивну сторону кримінального правопорушення. Потім виступаючий повинен висловити власну точку зору стосовно розглянутого питання.

Розгляд третього питання слід розпочати з висвітлення поняття “хуліганство”. Проаналізувати склад кримінального правопорушення, передбачений ч. 1 ст. 296 КК України. Більш детально зупинитися на безпосередньому об'єкті хуліганства, розкрити об'єктивну, суб'єктивну сторону, та суб'єкта даного кримінального правопорушення. Показати важливе значення об'єктивних та суб'єктивних ознак хуліганства при кваліфікації даного кримінального правопорушення та відмежуванні від суміжних кримінальних правопорушень.

Практичне заняття

У процесі заняття розв'язати задачі із посібника: Кримінальне право України. Особлива частина: Збірник завдань.

Додаткові завдання для підготовки до семінарського та практичного заняття:

1. Жорстоке поводження з тваринами
2. Кримінально-правова характеристика ввезення, виготовлення або розповсюдження творів, що пропагують культ насильства і жорстокості та порнографічних предметів.
3. Знищення, руйнування або пошкодження пам'яток-об'єктів культурної спадщини та самовільне проведення пошукових робіт на археологічній пам'ятці.
4. Створення або утримання місць розпусти і звідництва.
5. Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією.
6. Знищення, пошкодження або приховування документів чи унікальних документів Національного архівного фонду.

Тема 14. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення (2 год семінарських, 2 год практичних)

Питання до семінарського заняття

1. Поняття, характеристика і види кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів.
2. Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів.
3. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів.

4. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів чи психотропних речовин без мети збуту.
5. Використання коштів, здобутих від наркобізнесу.
6. Посів або вирощування снотворного маку чи конопель

Методичні поради з викладання теми:

Розгляд першого питання слід розпочати з визначення ступеня суспільної небезпеки кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших кримінальних правопорушень проти здоров'я населення, визначити родовий об'єкт та предмет кримінальних правопорушень даної сфери. Далі необхідно продовжити аналізувати загальну кримінально-правову характеристику кримінальних правопорушень даної категорії, розкрити особливості об'єктивної та суб'єктивної сторони вказаних кримінальних правопорушень. Окремо потрібно висвітлити види кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Курсант повинен висловити власну точку зору стосовно вказаного питання.

Розгляд другого питання потребує кримінально-правової характеристики складу кримінального правопорушення передбаченого ст. 305 КК України. Перш за все потрібно з'ясувати ступінь суспільної небезпеки контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин їх аналогів або прекурсорів, визначити об'єкт та предмет кримінального правопорушення. Разом з тим дати визначення поняттям “наркотичні засоби”, “психотропні речовини”, “прекурсори”. Після чого висвітлити об'єктивну сторону, що виражається в двох альтернативних діях, приділити увагу місцю вчинення кримінального правопорушення та моменту закінчення кримінального правопорушення. З'ясування також підлягає суб'єкт та суб'єктивна сторона кримінального правопорушення. Потім виступаючий повинен зазначити кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення за контрабанду наркотичних засобів, психотропних речовин їх аналогів або прекурсорів, висловити власну точку зору стосовно розглянутого питання.

Розгляд третього питання слід розпочати з аналізу складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 307 КК України. Зупинитися на безпосередньому об'єкті та предметі кримінального правопорушення незаконного виробництва, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збуту наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Після чого проаналізувати об'єктивну, суб'єктивну сторону, та суб'єкта даного кримінального правопорушення. Показати важливе значення об'єктивних та суб'єктивних ознак незаконного виробництва, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збуту наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів при кваліфікації даного кримінального правопорушення та відмежуванні від суміжних кримінальних правопорушень. При завершенні відповіді висвітлити кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення, вказати на спеціальний вид звільнення від кримінальної відповідальності.

Розгляд четвертого питання слід розпочати з визначення поняття наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів.. Далі висвітлити безпосеред-

ній об'єкт і предмет кримінального правопорушення передбаченого ст. 309 КК України. Після чого потрібно розкрити ознаки об'єктивної сторони, встановити момент закінчення кримінального правопорушення, суб'єкта й суб'єктивної сторони. Встановити який елемент кримінально-правової характеристики впливає на відмежування цього кримінального правопорушення від передбаченого ст. 307 КК України. Зазначити, чи існують з цього питання, нормативно-правові акти, щодо заходів протидії незаконному обігу наркотичних речовин, здійснення контролю за їх обігом, а також судова практика про кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних речовин. Курсант повинен висловити власну точку зору, стосовно досконалості даної кримінально-правової норми, та за бажанням вказати можливі шляхи вирішення цього питання .

Розгляд п'ятого питання слід розпочати з характеристики складу кримінального правопорушення: визначити суспільну небезпечність кримінального правопорушення за використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Визначити основний безпосередній об'єкт (суспільні відносини, що поставлені під кримінально-правову охорону), розкрити предмет кримінального правопорушення, ознаки об'єктивної сторони, суб'єкта й суб'єктивної сторони. Після чого звернути увагу на кваліфікуючі ознаки даного кримінального правопорушення. Коротко проаналізувати нормативно-правові акти національного та міжнародного характеру, щодо запобігання та протидії легалізації доходів одержаних злочинним шляхом.

Розгляд шостого питання слід розпочати з визначення ступеня суспільної небезпеки, об'єкта та предмета посіву або вирощування снотворного маку або конопель. Далі продовжуючи кримінально правову характеристику, слід розкрити об'єктивну сторону даного кримінального правопорушення, суб'єкт і суб'єктивну сторону. Характеризуючи об'єктивні та суб'єктивні ознаки даного кримінального правопорушення потрібно володіти наступними термінами: “снотворний мак”, “конопля”, “посів”, “вирощування” тощо. Завершуючи відповідь доцільно вказати на наявність кваліфікуючих ознак вказаного кримінального правопорушення, та перерахувати нормативно правові акти, що регламентують умови провадження господарської діяльності з культивування та використання рослин що містять наркотичні засоби.

Практичне заняття

У процесі заняття розв'язати задачі із посібника: Кримінальне право України. Особлива частина: Збірник завдань.

Додаткові завдання для підготовки до семінарського та практичного заняття:

1. Незаконне публічне вживання наркотичних засобів.
2. Незаконне введення в організм наркотичних засобів або психотропних речовин.
3. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання прекурсорів.
4. Схиляння неповнолітніх до застосування допінгу та вживання одурманоючих засобів.

5. Організація або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин.

Тема. 15 Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації

(2 год семінарських, 2 год практичних)

Питання до семінарського заняття

1. Розголошення державної таємниці.
2. Втрата документів, що містять державну таємницю.
3. Незаконне переправлення осіб через державний кордон України.
4. Ухилення від призову на строкову військову службу.
5. Ухилення від військового обліку або спеціальних зборів.

Методичні поради з викладання теми:

Розгляд першого питання потребує кримінально-правової характеристики складу кримінального правопорушення передбаченого ст. 328 КК України. Перш за все потрібно з'ясувати ступінь суспільної небезпеки за розголошення державної таємниці, визначити об'єкт та предмет кримінального правопорушення, дати визначення поняттю “відомості що становлять державну таємницю”. Після чого висвітлити об'єктивну сторону, що виражається в розголошенні такої таємниці, встановити момент закінчення кримінального правопорушення. З'ясування також хто є суб'єктом даного кримінального правопорушення та яка форма вини притаманна суб'єктивній стороні цього кримінального правопорушення. Потім виступаючий повинен зазначити кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення розголошення державної таємниці, висловити власну точку зору стосовно розглянутого питання.

Розгляд другого питання слід розпочати з аналізу складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 329 КК України. Зупинитися на безпосередньому об'єкті та предметі кримінального правопорушення втрати документів, що містять державну таємницю.. Після чого проаналізувати об'єктивну, суб'єктивну сторону, та суб'єкта даного кримінального правопорушення. Показати важливе значення об'єктивних та суб'єктивних ознак кримінального правопорушення втрати документів, що містять державну таємницю при кваліфікації даного кримінального правопорушення та відмежуванні від суміжних кримінальних правопорушень. При завершенні відповіді висвітлити кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення.

Розгляд третього питання слід розпочати з визначення поняття “державного кордону”. Розкрити конструкцію складу кримінального правопорушення незаконного переправлення осіб через державний кордон України, характерні кримінально правові ознаки такого кримінального правопорушення. Характеристику об'єктивних та суб'єктивних ознак цього кримінального правопорушення. Дати класифікацію обставин, що обтяжують покарання за дане кримінальне правопорушення. Висвітлити нормативні документи з питань прикордонного співробітництва, державного кордону, міграції та біженців тощо.

Розгляд четвертого питання слід розпочати з загальної характеристики ухилення від призову на строкову військову службу. Розкрити конструкцію складу цього кримінального правопорушення. Дати визначення “призову”, “строкової військової служби”. Акцентувати увагу на особливостях об’єкту кримінального правопорушення, змісту об’єктивної сторони. Дати поняття “призов на строкову службу”, а також звернути увагу на спосіб вчинення кримінального правопорушення. Окремо розглянути суб’єкта кримінального правопорушення ухилення від призову на строкову військову службу. Крім того висвітлити потрібно суб’єктивну сторону кримінального правопорушення. Потрібно згадати нормативно правові акти в цій сфері: Конституцію, закони, постанови Кабінету Міністрів.

Розгляд п’ятого питання слід розпочати з визначення поняття “військового обліку”, “спеціальних зборів”. Розкрити конструкцію складу кримінального правопорушення ухилення від військового обліку або спеціальних зборів, визначити характерні кримінально правові ознаки кримінального правопорушення. В яких формах знаходить своє відображення об’єктивна сторона кримінального правопорушення, конкретизувати способи. Визначити суб’єктивні ознаки та суб’єкт цього кримінального правопорушення. Встановити кваліфікуючі обставини, що обтяжують покарання за дане кримінальне правопорушення. Висвітлити нормативні документи з приводу військового обов’язку, оборони України, положень про військовий облік військовозобов’язаних і призовників тощо.

Практичне заняття

У процесі заняття розв’язати задачі із посібника: Кримінальне право України. Особлива частина: Збірник завдань.

Додаткові завдання для підготовки до семінарського та практичного заняття:

1. Порухення порядку здійснення міжнародних передач товарів, що підлягають державному експертному контролю.
2. Порухення правил міжнародних польотів.
3. Передача або збирання відомостей, що становлять службову інформацію, зібрану у процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни
4. Порухення порядку в’їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї.
5. Незаконне перетинання державного кордону України.

Тема 16. Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об’єднань громадян

(2 год семінарських)

Питання до семінарського заняття

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об’єднань громадян.
2. Опір представнику влади, працівникові правоохоронного органу, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві.

3. Втручання у діяльність працівника правоохоронного органу.
4. Погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу
5. Посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця.

Методичні поради з викладання теми:

Розгляд першого питання слід розпочати з визначення ступеня суспільної небезпеки кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян, визначити родовий об'єкт кримінальних правопорушень даної сфери. Далі необхідно продовжити аналізувати загальну кримінально-правову характеристику кримінальних правопорушень даної категорії, розкрити особливості об'єктивної та суб'єктивної сторони вказаних кримінальних правопорушень. Окремо потрібно висвітлити види кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян. Курсант повинен висловити власну точку зору стосовно вказаного питання.

Розгляд другого питання потребує кримінально-правової характеристики складу кримінального правопорушення передбаченого ст. 342 КК України. Перш за все потрібно з'ясувати ступінь суспільної небезпеки за опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві. Визначити об'єкт та потерпілого від кримінального правопорушення. Разом з тим дати визначення поняттям “представник влади”, “працівник правоохоронного органу”, “член громадського формування”, “військовослужбовець”. Після чого висвітлити об'єктивну сторону, приділити увагу часу вчинення кримінального правопорушення та моменту його закінчення. З'ясуванню також підлягає суб'єкт та суб'єктивна сторона кримінального правопорушення. Потім виступаючий повинен встановити кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення та висловити власну точку зору стосовно розглянутого питання.

Розгляд третього питання слід розпочати з аналізу складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 343 КК України. З'ясуванню підлягає безпосередній об'єкт та потерпілий від кримінального правопорушення за втручання в діяльність працівника правоохоронного органу. Після чого потрібно проаналізувати об'єктивну, суб'єктивну сторону, та суб'єкта даного кримінального правопорушення. Показати важливе значення об'єктивних та суб'єктивних ознак кримінального правопорушення втручання в діяльність працівника правоохоронного органу при його кваліфікації та відмежуванні від суміжних кримінальних правопорушень. При завершенні відповіді висвітлити кваліфікуючі та ознаки цього кримінального правопорушення, крім того проаналізувати п.11 постанови ПВС з цього питання.

Розгляд четвертого питання варто почати з аналізу складу кримінального правопорушення, що передбачає відповідальність за погрозу або насильство, щодо працівника правоохоронного органу. З'ясуванню підлягає основний безпосередній та додатковий об'єкт кримінального правопорушення погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу. Також потрібно звернути увагу на

особу потерпілого від кримінального правопорушення. Після чого потрібно проаналізувати об'єктивну, суб'єктивну сторону, та суб'єкта даного кримінального правопорушення. Підкреслити важливе значення ознак складу кримінального правопорушення погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу при його кваліфікації та відмежуванні від суміжних кримінальних правопорушень. При завершенні відповіді висвітлити кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки що обтяжують покарання за дане кримінальне правопорушення.

Розгляд п'ятого питання потребує кримінально-правової характеристики складу кримінального правопорушення передбаченого ст. 348 КК України. Перш за все потрібно з'ясувати ступінь суспільної небезпеки за посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця. Визначити об'єкт та потерпілого від кримінального правопорушення. Разом з тим дати визначення поняттям “працівник правоохоронного органу”, “член громадського формування”, “військовослужбовець”. Після чого висвітлити об'єктивну сторону, встановити в чому вона виражається. З'ясуванню також підлягає суб'єкт та суб'єктивна сторона кримінального правопорушення. Підводячи підсумок виступаючий повинен згадати про закони, що стосуються захисту працівників суду та правоохоронних органів, а також врахувати постанови ПВС які узагальнюють судову практику з цього питання.

Практичне заняття

У процесі заняття розв'язати задачі із посібника: Кримінальне право України. Особлива частина: Збірник завдань.

Додаткові завдання для підготовки до семінарського та практичного заняття:

1. Наруга над державними символами.
2. Одержання незаконної винагороди працівником державного підприємства, установи чи організації.
3. Самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи.
4. Умисне знищення або пошкодження майна службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок.
5. Самоправство.
6. Примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань.
7. Погроза або насильство щодо журналіста.
8. Підкуп працівника підприємства, установи чи організації.

Тема 17. Кримінальні правопорушення у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку

(2 год практичних)

Питання до семінарського заняття

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку.

2. Несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку.

3. Створення з метою використання, розповсюдження або збуту шкідливих програмних чи технічних засобів, а також їх розповсюдження або збут.

4. Порушення правил експлуатації електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку або порядку чи правил захисту інформації, яка в них оброблюється.

5. Перешкоджання роботі електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку шляхом масового розповсюдження повідомлень електрозв'язку.

Методичні поради з викладання теми:

Розгляд першого питання слід розпочати з визначення поняття кримінальних правопорушень у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку. Далі необхідно розкрити й проаналізувати загальну кримінально-правову характеристику цих кримінальних правопорушень (розглянути родовий та безпосередній об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єктивну сторону, та суб'єкта). Окремо потрібно висвітлити види кримінальних правопорушень у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку, розглянути їх класифікацію. Курсант повинен висловити власну точку зору стосовно вказаного питання.

Розгляд другого питання слід розпочати з визначення понять “електро-обчислювальна машина”, “автоматизована система”, “комп'ютерна мережа”, “мережа електрозв'язку” та поступово перейти до кримінально правової характеристики кримінального правопорушення передбаченого ст. 361 КК України. В першу чергу потрібно визначити об'єкт кримінального правопорушення та з'ясувати, що буде його предметом. Далі необхідно розкрити й проаналізувати форми вчинення даного кримінального правопорушення з об'єктивної сторони, визначити момент закінчення кримінального правопорушення, звернути увагу на його наслідки. Крім того виступаючий повинен чітко визначити суб'єкт кримінального правопорушення та суб'єктивну сторону. Завершуючи свій виступ потрібно висловити свою точку зору з даного питання, та вказати на кваліфікуючі ознаки даного кримінального правопорушення.

Розгляд третього питання слід розпочати з визначення основного безпосереднього об'єкту за створення з метою використання, розповсюдження або збуту шкідливих програмних чи технічних засобів, а також їх розповсюдження або збут. Встановити наявність предмету кримінального правопорушення та розкрити його зміст. Встановити об'єктивну сторону складу кримінального правопорушення передбаченого ст. 361², дати визначення понять “створення”, “використання”, “розповсюдження та збут”. Далі потрібно визначити суб'єкт та суб'єктивну сто-

рону кримінального правопорушення, а також кваліфікуючі ознаки даного кримінального правопорушення.

Розгляд четвертого питання слід розпочати з кримінально правової характеристики складу кримінального правопорушення порушення правил експлуатації електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку або порядку чи правил захисту інформації, яка в них оброблюється, як правової моделі і юридичної підстави кваліфікації кримінальних правопорушень. При цьому розкрити об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкт й суб'єктивну сторону складу кримінального правопорушення порушення правил експлуатації електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку або порядку чи правил захисту інформації, яка в них оброблюється. Зупинитися на визначенні термінів з цього питання. Наголосити та висвітлити значення правильної кваліфікації даного кримінального правопорушення для здійснення правосуддя. Зазначити, що правильна кваліфікація є необхідною умовою дотримання законності, прав і свобод громадян.

Розгляд п'ятого питання слід розпочати з розкриття змісту та аналізу складу кримінального правопорушення передбаченого ст. 363¹ КК України. В першу чергу визначення потребує об'єкт кримінального правопорушення (основний об'єкт та додатковий). Наступним потрібно визначити предмет цього кримінального правопорушення, та дати визначення поняттям що використані в даній кримінально-правовій нормі. Особливої уваги потребує з'ясування об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, а саме в яких формах виражається, охарактеризувати їх зміст. Висвітлюючи суб'єкт та суб'єктивну сторону кримінального правопорушення, чітко визначити форму вини. Після аналізу цих положень виступаючому доречно зупинитися на кваліфікуючих ознаках ст. 363¹ КК України, висловити свою точку зору з приводу даної кримінально-правової норми та належним чином аргументувати її.

Практичне заняття

У процесі заняття розв'язати задачі із посібника: Кримінальне право України. Особлива частина: Збірник завдань.

Додаткові завдання для підготовки до семінарського та практичного заняття:

1. Несанкціоновані дії з інформацією, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, вчинені особою, яка має право доступу до неї.

2. Несанкціоновані збут або розповсюдження інформації з обмеженим доступом, яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації.

3. Перешкоджання роботі електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку шляхом масового розповсюдження повідомлень електрозв'язку.

Тема 18. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та про-

фесійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг

(2 год семінарських, 2 год практичних)

Питання до семінарського заняття

1. Поняття, загальна характеристика і види кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Поняття службової особи.
2. Зловживання владою або службовим становищем.
3. Перевищення влади або службових повноважень.
4. Службове підроблення.
5. Кримінальні правопорушення у сфері професійної діяльності пов'язаної із наданням публічних послуг
6. Службова недбалість.

Методичні поради з викладання теми:

Розгляд першого питання слід розпочати із з'ясування поняття кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, вказавши при цьому їх відмінності від інших кримінальних правопорушень. Вказати на зміни у кримінальному законодавстві стосовно даного розділу, їх правові наслідки. Розкрити поняття: родового та безпосереднього об'єкта кримінального правопорушення, суб'єкта кримінального правопорушення, службової особи, об'єктивної та суб'єктивної сторони кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Визначити безпосередній зміст кваліфікуючих ознак цих кримінальних правопорушень. Розкриваючи поняття службової особи, курсанти повинні чітко дати визначення, хто є службовою особою, визначити її правовий статус та коло обов'язків (функцій), які виконуються цими особами. Вказати на положення Постанов Пленуму Верховного Суду України та інших нормативно-правових актів, які торкаються цих питань.

Розгляд другого питання слід розпочати із визначення безпосереднього об'єкта зловживання владою або службовим становищем, та з'ясування змісту поняття “зловживання”. Проаналізувати ознаки складу кримінального правопорушення передбаченого ст. 364 КК України. Визначити відмінності між зловживанням владою та зловживанням службового становища. Вказати, які наслідки є обов'язковими для цього складу кримінального правопорушення і коли зловживання владою чи службовим становищем вважається закінченим. Особливу увагу необхідно звернути на визначення поняття “істотної шкоди”. Окрім того, слід також розглянути кваліфікуючі ознаки зловживання владою чи службовим становищем.

Розгляд третього питання слід розпочати із з'ясування змісту поняття “перевищення”, вказавши при цьому його відмінності від поняття “зловживання”. Розглянути ознаки складу кримінального правопорушення перевищення влади або службових повноважень, вказати на момент закінчення цього кримінального правопорушення. Визначити критерії за якими перевищення влади або службових повноважень може відмежовуватися від зловживання владою чи службовим становищем. Звернути увагу на положення Постанови Пленуму Верховного Суду

України щодо відмежування в кримінальних правопорушень. Охарактеризувати кваліфікуючі ознаки цього складу кримінального правопорушення.

Розгляд четвертого питання слід розпочати із з'ясування ознак складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366 КК України, важливим при цьому є визначення об'єктивних проявів підроблення. Необхідно також вказати момент закінчення кримінального правопорушення та зміст тяжких наслідків, які є кваліфікуючою ознакою цього складу кримінального правопорушення.

У кінці заняття викладач відповідає на запитання слухачів, підводить загальний підсумок проведення заняття, дає рекомендації по подальшому поглибленню знань по темі. Теми реферативних повідомлень або виступів, якщо вони не зазначені в плані, визначаються викладачем або можуть пропонуватись самими слухачами.

Викладач також націлює слухачів на підготовку до наступного заняття, викликає на індивідуальну консультацію слухачів, які не встигають у навчанні, або отримали незадовільні оцінки, або з будь-яких причин пропустили заняття.

Розгляд п'ятого питання слід розпочати із визначення змісту поняття особа, яка займається професійною діяльністю, пов'язаною із наданням публічних послуг. Визначити коло кримінальних правопорушень, в яких суб'єктом може виступати ця особа. Проаналізувати об'єктивну та суб'єктивну сторону цих кримінальних правопорушень.

Розгляд шостого питання слід розпочати із визначення змісту "службової недбалості" та з'ясування ознак цього складу кримінального правопорушення. Окрему увагу слід звернути на встановлення моменту закінчення кримінального правопорушення, розглянути наслідки, які є характерні для службової недбалості, а саме: істотна шкода та тяжкі наслідки. Згодом необхідно перейти до детального аналізу суб'єктивної сторони цього складу кримінального правопорушення, а також ознак, за якими службова недбалість відмежовується від інших складів кримінальних правопорушень.

Практичне заняття

У процесі заняття розв'язати задачі із посібника: Кримінальне право України. Особлива частина: Збірник завдань.

Додаткові завдання для підготовки до семінарського та практичного заняття:

1. Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги
2. Декларування недостовірної інформації.
3. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою.
4. Незаконне збагачення.
5. Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми.
6. Провокація підкупу.
7. Протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань.

Тема 19. Кримінальні правопорушення проти правосуддя
(2 год семінарських, 2 год практичних)

Питання до семінарського заняття

1. Поняття, загальна характеристика і види кримінальних правопорушень проти правосуддя.
2. Завідомо незаконні затримання, привід або арешт.
3. Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності.
4. Примушування давати показання.
5. Завідомо неправдиве показання.

Методичні поради з викладання теми:

Розгляд першого питання слід розпочати з визначення ступеня суспільної небезпеки кримінальних правопорушень проти правосуддя, визначити родовий об'єкт кримінальних правопорушень даної сфери. Далі необхідно продовжити аналізувати загальну кримінально-правову характеристику кримінальних правопорушень даної категорії, розкрити особливості об'єктивної та суб'єктивної сторони вказаних кримінальних правопорушень. Окремо потрібно висвітлити види кримінальних правопорушень проти правосуддя. Здобувач вищої освіти повинен висловити власну точку зору стосовно вказаного питання.

Розгляд другого питання потрібно почати з Конституції України, а саме розкрити положення що стосуються права на свободу та особисту недоторканість. Після чого перейти до кримінально-правової характеристики складу кримінального правопорушення передбаченого ст. 371 КК України. Перш за все потрібно з'ясувати ступінь суспільної небезпеки за завідомо незаконні затримання, привід або арешт. Визначити об'єкт та потерпілого від кримінального правопорушення. Разом з тим дати визначення поняттям “потерпілий від кримінального правопорушення”, “свідок”, “підозрюваний”. Після чого висвітлити об'єктивну сторону, приділити увагу формам прояву та моменту його закінчення. З'ясуванню також підлягає суб'єкт та суб'єктивна сторона кримінального правопорушення. Потім виступаючий повинен висвітлити кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення та висловити власну точку зору стосовно розглянутого питання.

Розгляд третього питання слід розпочати з аналізу складу кримінального правопорушення, й згадати про суспільну небезпечність кримінального правопорушення передбаченого ч. 1 ст. 372 КК України. З'ясуванню підлягає безпосередній об'єкт кримінального правопорушення за притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності. Після чого потрібно проаналізувати об'єктивну, суб'єктивну сторону та суб'єкта даного кримінального правопорушення. Показати важливе значення об'єктивних та суб'єктивних ознак кримінального правопорушення за притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності при кваліфікації даного кримінального правопорушення. При завершенні відповіді висвітлити кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення, крім того згадати про Рішення КС у справі про депутатську недоторканість №9 –рп /99 від 27 жовтня 1999 року.

Розгляд четвертого питання варто почати з розгляду Конституції України, та положень кримінально-процесуального законодавства відповідно до яких забороняється домагатись показань шляхом насильства, погроз та інших незаконних заходів. Після чого перейти до аналізу складу кримінального правопорушен-

ня, що передбачає відповідальність за примушування давати показання. З'ясуванню підлягає основний безпосередній та додатковий факультативний об'єкт кримінального правопорушення. Також потрібно звернути увагу на особу потерпілого від кримінального правопорушення. Після чого потрібно проаналізувати об'єктивну, суб'єктивну сторону, та суб'єкт даного кримінального правопорушення. Підкреслити важливе значення ознак складу кримінального правопорушення примушування давати показання при його кваліфікації та відмежуванні від суміжних кримінальних правопорушень. При завершенні відповіді висвітлити кваліфікуючі ознаки, що обтяжують покарання за дане кримінальне правопорушення.

Практичне заняття

У процесі заняття розв'язати задачі із посібника: Кримінальне право України. Особлива частина: Збірник завдань.

Додаткові завдання для підготовки до семінарського та практичного заняття:

1. Розголошення даних досудового слідства або дізнання.
  2. Приховування злочину.
  3. Дії, що дезорганізують роботу виправних установ.
  4. Втеча з місця позбавлення волі або з-під варти. Перешкоджання з'явленню свідка, потерпілого, експерта, примушування їх до відмови від давання показань чи висновку.
  5. . Завідомо неправдиве повідомлення про вчинення кримінального правопорушення.
  6. Відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків.
- Умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості.

Тема № 20 Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення) (2 год семінарських, 2 год практичних)

Питання до семінарського заняття

1. Поняття, загальна характеристика і види військових кримінальних правопорушень.
2. Непокора.
3. Невиконання наказу.
4. Самовільне залишення військової частини або місця служби. Відмінність від дезертирства.
5. Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем.
6. Недбале ставлення до військової служби.

Методичні поради з викладання теми:

Розгляд першого питання слід розпочати з визначення ступеня суспільної небезпеки військових кримінальних правопорушень, визначити родовий об'єкт

кримінальних правопорушень даної сфери. Розглянути поняття та ознаки військового кримінального правопорушення. Далі необхідно продовжити аналізувати загальну кримінально-правову характеристику кримінальних правопорушень даної категорії, розкрити особливості об'єктивної та суб'єктивної сторони вказаних кримінальних правопорушень. Окремо потрібно висвітлити види військових кримінальних правопорушень. Курсант повинен висловити власну точку зору стосовно вказаного питання.

Розгляд другого питання потрібно почати з розгляду обов'язку військовослужбовця виконувати накази начальника, такий обов'язок встановлений Статутом внутрішньої служби Збройних Сил України. Після чого перейти до кримінально-правової характеристики складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 402 КК України. Визначити, що є безпосереднім об'єктом даного кримінального правопорушення, з'ясувати коли наказ є правомірним, а коли протиправним. Після чого висвітлити об'єктивну сторону, приділити увагу формам прояву та моменту його закінчення. З'ясуванню також підлягає суб'єкт та суб'єктивна сторона кримінального правопорушення. Потім виступаючий повинен висвітлити кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення та висловити власну точку зору стосовно розглянутого питання. Розглянути питання відмежування непокори від невиконання наказу.

Розгляд третього питання слід розпочати з аналізу складу кримінального правопорушення. З'ясуванню підлягає безпосередній об'єкт кримінального правопорушення об'єктивна, суб'єктивна сторона та суб'єкт даного кримінального правопорушення. Показати важливе значення об'єктивних та суб'єктивних ознак кримінального правопорушення та відмінність від непокори. При завершенні відповіді висвітлити кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення.

Розгляд четвертого питання варто почати з аналізу складу кримінального правопорушення, що передбачає відповідальність за самовільне залишення військової частини або місця служби. З'ясуванню підлягає безпосередній об'єкт кримінального правопорушення. Після чого потрібно проаналізувати об'єктивну, суб'єктивну сторону, та суб'єкт даного кримінального правопорушення. Вказати хто не може бути суб'єктом аналізованого складу. Підкреслити важливе значення ознак складу кримінального правопорушення при відмежуванні від суміжних кримінальних правопорушень, в тому числі від дезертирства. При завершенні відповіді висвітлити кваліфікуючі ознаки, що обтяжують покарання за дане кримінальне правопорушення.

Розгляд п'ятого питання слід розпочати з аналізу складу кримінального правопорушення. З'ясуванню підлягають основний та додатковий безпосередній об'єкт кримінального правопорушення. Визначити предмет даного кримінального правопорушення. Після чого, потрібно проаналізувати об'єктивну, суб'єктивну сторону та суб'єкта даного кримінального правопорушення. При завершенні відповіді висвітлити кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення. Розглянути питання відмежування від суміжних складів та від адміністративного правопорушення.

Розгляд шостого питання слід розпочати з об'єкту кримінального правопорушення та визначити, які суспільні відносини є основним безпосереднім

об'єктом, а що виступає додатковим факультативним об'єктом. Окремо зупинитися на об'єктивній стороні даного кримінального правопорушення, зазначити момент закінчення кримінального правопорушення, визначити істотну шкоду, що заподіюється. Встановити суб'єкта даного кримінального правопорушення та розкрити поняття «військова службова особа», охарактеризувати суб'єктивну сторону даного кримінального правопорушення. Зазначити, що крім основного складу існує ще й кваліфікований та особливо кваліфікований. Окремо необхідно зупинитися на ознаках, що відмежовують дане кримінальне правопорушення від ст. 367 КК України.

Практичне заняття

У процесі заняття розв'язати задачі із посібника: Кримінальне право України. Особлива частина: Збірник завдань.

Додаткові завдання для підготовки до семінарського та практичного заняття:

1. Опір начальникові або примушування його до порушення службових обов'язків.
2. Погроза або насильство щодо начальника.
3. Порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності відносин підлеглості.
4. Ухилення від військової служби шляхом самокалічення або іншим способом.
5. Умисне знищення або пошкодження військового майна.
6. Необережне знищення або пошкодження військового майна.
7. Втрата військового майна.
8. Порушення правил поведіння зі зброєю, а також із речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення.
9. Порушення правил водіння або експлуатації машин.

Тема № 21 Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку (2 год практичних)

Питання до семінарського заняття

1. Поняття, загальна характеристика і види кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.
2. Пропаганда війни.
3. Виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів.
4. Незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала.
5. Найманство.

Методичні поради з викладання теми:

Розгляд першого питання слід розпочати з визначення поняття кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Далі необхідно розкрити й проаналізувати загальну кримінально правову характе-

ристику кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Окремо потрібно висвітлити види кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Курсант повинен в загальному охарактеризувати проблемні питання окремих видів кримінальних правопорушень даного розділу та висловити власну точку зору й вказати шляхи їх вирішення.

Розгляд другого питання слід розпочати з кримінально правової характеристики пропаганди війни. Курсант повинен висвітлити безпосередній об'єкт даного кримінального правопорушення та його предмет. Детально проаналізувати об'єктивну сторону даного кримінального правопорушення, пояснити, що розуміється під публічними закликами, виготовленням та розповсюдженням матеріалів. Крім того необхідно висвітлити суб'єкт та суб'єктивну сторону кримінального правопорушення.

Розгляд третього питання слід розпочати з кримінально правової характеристики складу кримінального правопорушення за виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів. При цьому розкрити об'єкт, предмет, об'єктивну сторону, суб'єкт й суб'єктивну сторону складу кримінального правопорушення. Зупинитися на визначенні предмету даного кримінального правопорушення. Наголосити та висвітлити значення правильної кваліфікації даного кримінального правопорушення для здійснення правосуддя. Зазначити, що правильна кваліфікація є необхідною умовою дотримання законності.

Розгляд четвертого питання слід розпочати з розкриття змісту та аналізу складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 445 КК України. В першу чергу охарактеризувати об'єкт кримінального правопорушення, предмет кримінального правопорушення (емблеми Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала т.п.). Особливої уваги потребує з'ясування об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення. Далі потрібно з'ясувати суб'єкт та суб'єктивну сторону кримінального правопорушення. Після аналізу цих положень виступаючому доречно вказати на відмежування даного кримінального правопорушення від ст. 438 КК та висловити свою точку зору.

Розгляд п'ятого питання слід розпочати з кримінально правової характеристики складу кримінального правопорушення за найманство. Курсант повинен висвітлити безпосередній об'єкт даного кримінального правопорушення. Розглянути заборону найманство відповідно до додаткового протоколу до Женевської конвенції від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів. Детально проаналізувати об'єктивну сторону даного кримінального правопорушення. Крім того, необхідно висвітлити суб'єкт та суб'єктивну сторону кримінального правопорушення, особливу увагу звернути на мету та термін «найманець». Курсант повинен розкрити наявність кваліфікуючих ознак, та охарактеризувати їх. Розкрити умови звільнення від кримінальної відповідальності за вказані дії. Виступаючий повинен висловити свою думку, щодо даного складу кримінального правопорушення, а також вказати на можливі шляхи удосконалення даної кримінально правової норми.

Практичне заняття

У процесі заняття розв'язати задачі із посібника: Кримінальне право України. Особлива частина: Збірник завдань.

Додаткові завдання для підготовки до семінарського та практичного заняття:

1. Планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни.
2. Порухення законів та звичаїв війни.
3. Застосування зброї масового знищення.
4. Розроблення, виробництво, придбання, зберігання, збут, транспортування зброї масового знищення.
5. Екоцид.
6. Геноцид.

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Під час вивчення кожної теми, передбаченої в структурі навчальної дисципліни використовувати :

5.1.1. Кримінальне право України : зб. Задач за заг. ред. д-ра юрид. наук О. М. Джужі; за наук.ред. А.В. Савченка, Л.О. Мостепанюк, О.М. Шармар – 2-ге вид., допов. та перероб. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. 264 с.

5.1.2. Кримінальне право України : зб. задач / За заг. ред. д-ра юрид. наук О. М. Джужі та к.ю.н., доц Мостепанюк Л.О. – Київ : НАВС, 2023, 98 с.

5.1.3. Кримінальне право України : зб. задач / За заг. ред. д-ра юрид. наук О. М. Джужі та к.ю.н., доц Смагляка О.В. Київ : НАВС, 2023, 93 с.

5.2. Матеріали дистанційних курсів URL:
<https://dn.naiu.kiev.ua/login/index.php/>

5.3. Орієнтовний перелік питань для тестового контролю (Загальна частина):

1. Що таке кримінальне право України, як галузь права?
2. Що є предметом кримінального права?
3. Між ким виникають кримінально-правові відносини у результаті дії кримінально-правової норми?
4. Коли застосовується кримінально-правовий метод?
5. За допомогою якого механізму здійснюється охоронна функція кримінального закону?
6. Які принципи притаманні кримінальному праву?
7. Що таке кримінальне право як наука?
8. Які методи використовує наука кримінального права?
9. Що є пріоритетом у завданні кримінального права?
10. Що є предметом науки кримінального права?
11. Що означає закон про кримінальну відповідальність в «традиційному і «широкому» розумінні?
12. Що відноситься до джерел кримінального права?
13. Яка структуру кримінально-правової норми?

14. Які існують види диспозицій?
15. Які передбачені види санкцій в діючому законодавстві?
16. На які види поділяється тлумачення кримінального права за суб'єктом?
17. На які способи поділяється тлумачення кримінального закону?
18. Які юрисдикції передбачає КК України?
19. Який закон має зворотну силу?
20. За яких умов настає кримінальна відповідальність громадянина України за вчинене за кордоном діяння?
21. Що відноситься до території України?
22. Коли кримінальне правопорушення визначається вчиненням на території України?
23. Що таке кримінальна відповідальність?
24. Які є види кримінальної відповідальності?
25. Що є підставою кримінальної відповідальності?
26. З якого моменту особа вважається винною у скоєнні кримінального правопорушення?
27. Які основні форми кримінальної відповідальності?
28. Що означає стан судимості?
29. З якого моменту кримінальна відповідальність виникає та припиняється?
30. Хто є суб'єктами кримінально-правових відносин?
31. Через що реалізується кримінальна відповідальність?
32. Що таке ретроспективна кримінальна відповідальність?
33. Що таке кримінальне правопорушення?
34. Що означає характер суспільної небезпечності кримінального правопорушення?
35. Що розуміється під ступенем суспільної небезпечності кримінального правопорушення?
36. Що означає термін "бездіяльність"?
37. На які види поділяються кримінальні правопорушення за формою вини?
38. У чому полягає малозначність діяння?
39. Що таке протиправність діяння?
40. В чому головна відмінність кримінального правопорушення від інших правопорушень?
41. В чому полягає суспільна небезпечність діяння?
42. Які є ознаки кримінального правопорушення?
43. Назвіть поняття складу кримінального правопорушення та розкрийте його співвідношення з кримінальним правопорушенням.
44. Назвіть елементи кримінального правопорушення.
45. На які групи поділяються ознаки складу кримінального правопорушення?
46. Які ознаки є обов'язковими для всіх складів кримінальних правопорушень?

47. Які функції виконують факультативні ознаки кримінального правопорушення?
48. Що таке формула кваліфікації?
49. Які є види складів кримінальних правопорушень?
50. Що є об'єктом кримінального правопорушення?
51. Яка існує класифікація об'єктів по "вертикалі"?
52. Яка існує класифікація об'єктів по "горизонталі"?
53. З яких елементів складаються суспільні відносини?
54. У чому полягає зміст (соціальний зв'язок) суспільних відносин?
55. Який принцип покладений в основу розподілу кримінальних правопорушень на розділи в Особливій частині КК?
56. Які є види додаткового безпосереднього об'єкту?
57. До якої ознаки складу кримінальне правопорушення відноситься предмет з кримінального правопорушення?
58. Назвіть поняття об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення?
59. Які обов'язкові ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення?
60. Що означає бездіяльність як ознака об'єктивної сторони?
61. Що таке спосіб вчинення кримінального правопорушення?
62. Які є види суспільно-небезпечних наслідків?
63. Які обов'язкові ознаки об'єктивної сторони кримінального правопорушення з матеріальним складом?
64. Які ознаки характерні для триваючого кримінального правопорушення?
65. Що вважається часом скоєння кримінального правопорушення?
66. Чим відрізняються знаряддя від засобів вчинення кримінального правопорушення?
67. Коли кримінальне правопорушення з усіченим складом вважається закінченим?
68. Дайте поняття суб'єкта кримінального правопорушення.
69. Які є види суб'єктів кримінального правопорушення?
70. З якого віку настає кримінальна відповідальність?
71. Які є критерії неосудності?
72. Що таке осудність?
73. Якщо особа вчинила кримінальне правопорушення у стані осудності, але до постановлення вироку захворіла на психічну хворобу, чи підлягає вона покаранню?
74. Які є критерії обмеженої осудності:
75. Як впливає вчинення кримінального правопорушення у стані сп'яніння на відповідальність?
76. Хто є спеціальним суб'єктом кримінального правопорушення?
77. Дайте поняття службової особи як спеціального суб'єкта кримінального правопорушення.
78. Які є ознаки суб'єктивної сторони кримінального правопорушення?

79. Які існують форми вини?
80. Що таке умисел?
81. Які існують види умислу та необережності?
82. Що таке необережність?
83. Яка ознака суб'єктивної сторони є обов'язковою?
84. За якими ознаками головним чином слід розмежовувати прямий та не прямий умисли?
85. Яка спільна ознака інтелектуального та вольового моменту характерна для прямого і не прямого умислу та кримінально протиправної самовпевненості?
86. Які ознаки суб'єктивної сторони є факультативними?
87. Що таке випадок (казус)?
88. Що таке стадії вчинення кримінального правопорушення?
89. Що таке готування до кримінального правопорушення?
90. Що таке замах на кримінальне правопорушення ?
91. Готування до якого кримінального правопорушення не тягне за собою кримінальної відповідальності?
92. З якою формою вини вчиняється замах на кримінальне правопорушення?
93. Які є види замаху?
94. З яких причин замах на кримінальне правопорушення не доводиться до кінця?
95. Що таке добровільна відмова від доведення кримінального правопорушення до кінця?
96. Коли замах вважається незакінченим?
97. Дайте поняття співучасті та назвіть її ознаки.
98. Охарактеризуйте об'єктивну сторону співучасті.
99. Чим характеризується суб'єктивна сторона співучасті?
100. Що передбачає проста форма співучасті?
101. Хто є виконавцем кримінального правопорушення?
102. Хто є організатором кримінального правопорушення?
103. Хто є підбурювачем кримінального правопорушення?
104. Хто є пособником кримінального правопорушення ?
105. Що таке ексцес виконавця?
106. Які особливості кримінальної відповідальності учасників організованої групи та злочинної організації?
107. Які є види причетності до кримінального правопорушення?
108. Дайте поняття множинності кримінальних правопорушень?
109. Чи створює множинність наявність ознак закінченого кримінального правопорушення та приготування або замаху на кримінальне правопорушення?
110. На які види поділяється одиничне кримінальне правопорушення?
111. Які існують види складних одиничних кримінальних правопорушень?
112. Що є повторністю кримінальних правопорушень?
113. Що є сукупністю кримінальних правопорушень?
114. На які види поділяється сукупність кримінальних правопорушень?
115. Що визнається конкуренцією кримінально-правових норм?

116. Що визнається рецидивом кримінальних правопорушень?
117. Які є види повторності та рецидиву?
118. В якому випадку закон дозволяє застосовувати зброю, інші засоби та предмети незалежно від наслідків при необхідній обороні?
119. Що таке перевищення меж необхідної оборони?
120. Чи можлива необхідна оборона проти правомірних дій (наприклад, проти санкціонованого обшуку)?
121. У якому випадку відсутній ексцес оборони, незалежно від тяжкості заподіяної шкоди?
122. Чи настає відповідальність за виконання явно незаконного наказу чи розпорядження, якщо особа усвідомлювала його кримінально протиправний характер?
123. В якому випадку ризик не визнається виправданим?
124. Що таке крайня необхідність?
125. В якому випадку буде перевищення меж заподіяння шкоди, при виконанні спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації?
126. Яке насильство до особи, що вчинила кримінальне правопорушення може бути застосовано під час її затримання?
127. Що таке уявна оборона?
128. Що таке звільнення від кримінальної відповідальності?
129. Які є види звільнення від кримінальної відповідальності?
130. Ким здійснюється звільнення від кримінальної відповідальності?
131. При виконанні яких умов дійового каяття особа звільняється від кримінальної відповідальності?
132. Яка умова є необхідною для звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим?
133. Хто є ініціатором примиренням між особами?
134. Якщо перебіг строків давності тяжкого кримінального правопорушення перервало вчинення особливо тяжкого кримінального правопорушення, чи звільняється від відповідальності особа?
135. Яка відповідальність настає у разі порушення умов передачі особи на поруки?
136. Якщо суд не застосував строк давності до особи, яка вчинила особливо тяжке кримінальне правопорушення, за який може бути призначено довічне позбавлення волі, що він може призначити?
137. Які основні ознаки покарання?
138. Що є метою покарання?
139. За яким процесуальним актом призначається покарання?
140. Який вид покарання є основним?
141. Які види покарань можуть застосовуватися як основні, так і як додаткові?
142. Які види покарань є додатковими?
143. Яким видом покарання у разі неможливості сплати штрафу може замінити суд несплачену суму?

144. У випадку засудження за які кримінальні правопорушення особа може бути позбавлена військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу?

145. В якому розмірі проводиться відрахування із заробітку засудженого до виправних робіт?

146. До якої категорії осіб тримання у дисциплінарному батальйоні замість позбавлення волі не застосовується?

147. Які є загальні засади призначення покарання?

148. Чи може суд призначити покарання більш суворе, ніж передбачене відповідними статтями Особливої частини КК?

149. За які кримінальні правопорушення суд не може призначити більш м'яке покарання, ніж передбачено законом?

150. Які обставини, що пом'якшують покарання передбачені в КК?

151. Які обставини, що обтяжують покарання передбачені в КК?

152. Які обставини, що обтяжують покарання суд може не визнати такими?

153. Якщо обставина, що пом'якшує покарання, передбачена в статті Особливої частини КК як ознака кримінального правопорушення, чи може суд ще раз враховувати її при призначенні покарання як таку, що його пом'якшує?

154. Які правила призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень?

155. Які є відмінності при призначенні покарання за сукупністю вироків та за сукупністю кримінальних правопорушень?

156. Як штраф та позбавлення права обіймати певні посади або займатися Який іспитовий строк встановлюється при звільненні від відбування покарання з випробуванням?

157. При призначенні якого виду покарання не застосовується звільнення від відбування покарання з випробуванням?

158. Які додаткові покарання не застосовуються у разі звільнення від відбування основного покарання з випробуванням?

159. Які обов'язки покладаються на особу, звільнену від відбування покарання з випробуванням?

160. Коли починається перебіг строків давності виконання обвинувального вироку?

161. Коли зупиняється перебіг строків давності виконання обвинувального вироку?

162. Який строк давності виконання обвинувального вироку у випадку засудження до покарання у вигляді позбавлення волі на строк більше десяти років за особливо тяжке кримінальне правопорушення ?

163. При засудженні до яких видів покарань вагітні жінки і жінки, які мають дітей віком до трьох років, не можуть бути звільнені від відбування покарання?

164. Що таке помилування?

165. Яка відмінність помилування від амністії?

166. Які є види амністії?

167. До кого не може бути застосована амністія?

168. Яке кримінально-правове значення судимості?
169. Як обчислюються строки погашення судимості?
170. Які особи визнаються такими, що не мають судимості?
171. Який строк погашення судимості щодо осіб, засуджених до покарань, не пов'язаних з обмеженням або позбавленням волі?
172. Який строк погашення судимості щодо осіб, засуджених до позбавлення волі за особливо тяжкі кримінальні правопорушення ?
173. Як обчислюється строк погашення судимості у випадку дострокового звільнення особи від відбування покарання?
174. Коли строк погашення судимості переривається?
175. Як обчислюється строк погашення судимості у випадку заміни невідбутої частини покарання більш м'яким?
176. В яких випадках судимість може бути знята?
177. Який максимальний строк погашення судимості передбачений Назвіть поняття та види примусових заходів медичного характеру?
178. Яка мета застосування примусових заходів медичного характеру?
179. Чи завжди до осіб, які в стані неосудності вчинили суспільно-небезпечно діяння, застосовуються примусові заходи медичного характеру?
180. Якщо особа вчинила кримінальне правопорушення в стані осудності, але захворіла на психічну хворобу під час відбування покарання, чи застосовуються до неї примусові заходи медичного характеру?
181. Чи може суд призначити амбулаторне лікування психічно хворій особі, яка скоїла замах на позбавлення життя іншої особи?
182. Чи може бути застосовано примусове лікування до осіб, яким призначено покарання у вигляді громадських робіт?
183. На який строк може бути продовжено застосування примусових заходів медичного характеру?
184. Ким здійснюється продовження або припинення застосування примусових заходів медичного характеру?
185. Які заходи медичного характеру може бути застосовано щодо психічно хворого, який за своїм психічним станом і характером вчиненого становить особливу небезпеку для суспільства?
186. Що може застосувати суд до неповнолітнього при звільненні його від кримінальної відповідальності?
187. Що може застосувати суд до неповнолітнього у разі ухилення від застосування до нього примусових заходів виховного характеру?
188. Яке основне покарання може бути призначене судом за вчинення кримінального правопорушення неповнолітнім?
189. Яке додаткове покарання може бути застосоване до неповнолітніх?
190. При яких умовах може бути застосовано умовно-дострокове звільнення до неповнолітніх?
191. Коли можливе звільнення неповнолітнього від відбування покарання з випробуванням?

192. Якого строку не може перевищувати остаточне покарання неповнолітньому у виді позбавлення волі за сукупністю кримінальних правопорушень або вироків?

193. На який строк може бути призначено неповнолітньому виправні роботи?

194. На який строк може бути призначено неповнолітньому арешт?

195. До якої категорії осіб застосовуються примусові заходи медичного Які існують схожі та відмінні характеристики положень Загальної частини кримінального права з положеннями законодавства зарубіжних країн.

196. Назвіть які існують основні етапи розвитку науки кримінального права та тенденції розвитку кримінального права на сучасному етапі.

197. Які існують основні погляди антропологів (Ломброзо, Фері, Гароффо) та їх вплив на науку кримінального права.

198. Назвіть школи кримінального права: їх виникнення, сутність, етапи розвитку.

Орієнтовний перелік питань для тестового контролю (Особлива частина):

1. Як закон визначає вбивство?
2. На які види поділяються умисні вбивства?
3. Яка обставина обтяжує відповідальність при умисному вбивстві?
4. Чи може вбивство однієї людини і замах на життя іншої кваліфікувати як вбивство двох або більше осіб?
5. Коли умисне вбивство слід кваліфікувати як вчинене з корисливих мотивів?
6. Хто може бути суб'єктом умисного вбивства?
7. Чи можливе вчинення умисного вбивства з непрямим умислом?
8. Обов'язковою ознакою об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 129 КК «Погроза вбивством» є:
9. Що таке тілесні ушкодження?
10. За якою ознакою тілесне ушкодження буде визнане тяжким?
11. Умисне вбивство (ч. 1 ст. 115 КК) від тяжких тілесних ушкоджень, що потягли за собою смерть потерпілого (ч. 2 ст. 121 КК) слід відмежовувати:
12. Види легких тілесних ушкоджень.
13. Що слід розуміти під поняттям “побої” у ст. 126 КК?
14. За якою ознакою тілесне ушкодження визнається середньої тяжкості?
15. Які дії не охоплюються об'єктивною стороною незаконного позбавлення волі або викрадення людини (ст.146 КК)?
16. Яку кваліфікуючу ознаку передбачає незаконне позбавлення волі або викрадення людини (ст.146 КК)?
17. Слідчий завідомо незаконно затримав гр. Р. Чи є в його діях ознаки незаконного позбавлення волі (ст. 146 КК)?
18. Яку кваліфікуючу ознаку передбачає захоплення заручників (ст.147 КК)?
19. Які дії охоплюються поняттям «експлуатація людини» під час торгівлі людьми (ст. 149 КК)?

20. Які дії не охоплюються об'єктивною стороною захоплення заручників (ст.147 КК)?
21. Хто розуміється під дитиною під час підміни дитини (ст. 148 КК)?
22. Батько новонародженої Н., незадоволений її слабким здоров'ям, замінив її на іншу дитину. Чи буде батько нести кримінальну відповідальність за підміну дитини (ст.148 КК)?
23. Які дії не охоплюються об'єктивною стороною торгівлі людьми (ст. 149 КК)?
24. В яких випадках відповідальність за переміщення малолітнього, за ст. 149 КК, має наставати незалежно від того, чи вчинені такі дії з використанням обману?
25. Чи може продаж людини (ст.149 КК) бути вчинений з метою вилучення у потерпілого нирки?
26. Хто є потерпілим, за загальним правилом, при експлуатації дітей (ст. 150 КК)?
27. Які обов'язкові ознаки суб'єктивної сторони експлуатації дітей (ст.150 КК)?
28. Яка основна відмінність між незаконним позбавленням волі або викраденням людини (ст. 146 КК) та захопленням заручників (ст. 147 КК)?
29. Що є основним безпосереднім об'єктом незаконного позбавлення волі (ст.146 КК)?
30. Які основна відмінність розбою від вимагання?
31. Особа вчинила дрібне викрадення чужого майна. Який матеріальний розмір завданої шкоди визначає межу між дрібним викраденням та кримінально караним викраденням?
32. Які основна відмінність крадіжки від грабежу?
33. Коли крадіжка не визнається вчиненою повторно (ч.2 ст. 185 КК)?
34. Коли крадіжка (ст.185 КК) вважається закінченим кримінальним правопорушенням?
35. Коли розбій визнається вчиненим повторно (ч.2 ст. 185 КК)?
36. При вчиненні якого кримінального правопорушення суб'єктом не може бути особа, яка досягла 14-річного віку?
37. Коли викрадення не вважається вчиненим таємно?
38. Які наслідки не охоплюються розбоєм (ст. 187 КК)?
39. Яка кваліфікуюча обставина передбачена при шахрайстві (ст.190 КК)?
40. Коли самовільне будівництво будівель або споруд (ст. 197-1) вважається закінченим кримінальним правопорушенням?
41. Водій Д., у серпні 2008 р., на підставі товарно-транспортної накладної перевозив зерно з поля у сховище. Під час виконання одного з перевезень він викрав сільськогосподарську продукцію на суму 1050 гривень. Визначте предмет вказаного викрадення?
42. Що є основним безпосереднім об'єктом згвалтування (ст.152КК)?
43. Хто може бути потерпілим при згвалтуванні?
44. Що не слід розуміти під повторністю при згвалтуванні (ч.2 ст.152 КК)?
45. Яка кваліфікуюча ознака згвалтування передбачена у ст. 152 КК?

46. У чому відмінність зґвалтування і сексуального насильства? (ст. 153 КК)?
47. Які тілесні ушкодження не охоплюються фізичним насильством при зґвалтуванні (ч.1 ст. 152 КК)?
48. За які кримінальні правопорушення особа може бути притягнута до кримінальної відповідальності з 14 років?
49. Визначить безпосередній об'єкт кримінального правопорушення, передбаченого ст. 271 КК “Порушення вимог законодавства про охорону праці”:
50. Хто може бути потерпілим від кримінального правопорушення, передбаченого ст. 271 КК України “Порушення вимог законодавства про охорону праці”?
51. Які ознаки об'єктивної сторони порушення вимог законодавства про охорону праці (ст. 271 КК) є обов'язковими?
52. Хто не може бути суб'єктом порушення вимог законодавства про охорону праці (ст. 271 КК)?
53. Хто не може бути суб'єктом порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою (ст. 272 КК)?
54. З якою формою вини порушуються правила безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою (ст. 272 КК)?
55. Для службового підроблення (ст. 366 КК) не характерно?
56. Предметом кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 279 КК “Блокування транспортних комунікацій, а також захоплення транспортного підприємства”, можуть бути?
57. Способом примушування працівника транспорту до невиконання службових обов'язків (ч. 1 ст. 280 КК) є:
58. Чи можна вчинити кримінальне правопорушення, передбачене ст. 281 КК “Порушення правил повітряних польотів”, у той час коли літак перебуває на землі?
59. В якому випадку застосування стоп-крана, що призвело до зупинки потягу без належної потреби, буде кримінальним правопорушенням, передбаченим ч. 1 ст. 283 КК “Самовільне, без належної потреби, зупинення потягу”?
60. Потерпілим від кримінального правопорушення, передбаченого ст. 284 КК “Ненадання допомоги судну та особам, які зазнали лиха”, є?
61. Суб'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 286 КК “Порушення правил безпеки руху та експлуатації транспорту, особами які керують транспортними засобами” є?
62. Що слід розуміти під транспортним засобом, як предметом кримінальних правопорушень, передбачених статтями 286, 287, 289 і 290 КК?
63. Які наслідки зазначені у диспозиції ст. 287 КК “Випуск в експлуатацію технічно несправних транспортних засобів або інше порушення їх експлуатації”?
64. В якому випадку кримінальне правопорушення, передбачене ст. 289 КК “Незаконне заволодіння транспортним засобом” буде вчинено повторно?
65. Заохочувальна норма ч. 4 ст. 289 КК “Незаконне заволодіння транспортним засобом” може бути застосована у випадку?

66. Завдання смерті через необережність під час виконання автокраном розвантажувальних робіт є?
67. Порухення правил безпеки руху особою, яка керувала гужовою повозкою, що потягло за собою загибель потерпілого є?
68. Необережне знищення номерної панелі автомобіля з ідентифікаційним номером під час його ремонту?
69. Основним безпосереднім об'єктом кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту є?
70. Хто може бути суб'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 293 КК "Групове порушення громадського порядку" та ст. 294 КК "Масові заворушення"?
71. Кримінальне правопорушення передбачене ст. 295 КК "Заклик до вчинення дій, що загрожують громадському порядку" вважається закінченим з моменту?
72. Які дії не охоплюються особливою зухвалістю при вчиненні хуліганства (ст. 296 КК)?
73. Які дії охоплюються винятковим цинізмом при вчиненні хуліганства (ст. 296 КК)?
74. Факультативним додатковим безпосереднім об'єктом при хуліганстві (ст. 296 КК) є?
75. Яка кваліфікуюча обставина передбачена при хуліганстві (ст. 296 КК)?
76. Коли групове порушення громадського порядку (ст. 293 КК) може бути закінченим кримінальним правопорушенням?
77. Що не може бути предметом незаконного заволодіння при нарузі над могилою (ст. 297 КК)?
78. Що не може бути предметом жорстокого поводження з тваринами (ст. 299 КК)?
79. Які форми об'єктивної сторони протиправних дій з творами, що пропагують культ насильства і жорстокості не передбачені в ч.1 ст. 300 КК?
80. Які обов'язкові цілі протиправних дій з порнографічними предметами (ст. 301 КК)?
81. Які форми втягнення особи в заняття проституцією (ст. 303 КК)?
82. Визначте, що не відноситься до форм втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність (ст. 304 КК)?
83. Які дії охоплюються сутенерством (ст. 303 КК)?
84. Які основні відмінності групового порушення громадського порядку (ст. 293 КК) від хуліганства (ст. 296 КК)?
85. Яка кваліфікуюча обставина не передбачена при сутенерстві або втягненні особи в заняття проституцією (ст. 303 КК)?
86. Коли створення або утримання місць розпусти і звідництво (ст. 302 КК) вважається закінченим кримінальним правопорушенням?
87. Наркотичні засоби це?
88. Наркоманія – це?
89. Законним придбанням наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів ?

90. Незаконне зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів – це ?

91. Незаконне перевезення наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів – це?

92. Не є пересиланням наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів?

93. Не є збутом наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів?

94. Про умисел на збут наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів не свідчить?

95. З якого моменту контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів є закінченим кримінальним правопорушенням?

96. Публічне спалення прапора іноземної держави, придбаного в магазині за власні гроші є?

97. Суб'єктивна сторона наруги над державними символами (ст.338 КК) характеризується наявністю?

98. Опір представникові влади під час виконання ним службових обов'язків може бути вчинено лише?

99. Чи можливо вчинення опору представникові влади після виконання ним службових обов'язків?

100. За конструкцією об'єктивної сторони опір представникові влади (ч.1 ст.342 КК) є кримінальним правопорушенням з?

5.4. Теми рефератів, доповідей та інші завдання для самостійного вивчення із Загальної частини кримінального права.

Тема 1. Поняття, предмет, завдання і система кримінального права. Наука кримінального права.

Теми рефератів, доповідей

1. Поняття кримінального права як галузі законодавства, юридичної науки та навчальної дисципліни.
2. Тенденції розвитку кримінального права.
3. Характеристика функцій кримінального права.
4. Диференціація принципів кримінального права України

Тема 2. Закон про кримінальну відповідальність.

Теми рефератів, доповідей

1. Кримінально-правові норми: поняття та види.
2. Джерела кримінального права.
3. Акти тлумачення закону про кримінальну відповідальність.
4. Зворотна дія в часі закону про кримінальну відповідальність.

Тема 3. Кримінальна відповідальність та її підстави

Теми рефератів, доповідей

1. Поняття, підстави кримінальної відповідальності.
2. Види кримінальної відповідальності.

Тема 4. Кримінальне правопорушення і його види

Теми рефератів, доповідей

1. Поняття і ознаки кримінального правопорушення в кримінальному праві України.
2. Класифікація кримінальних правопорушень.

Тема 5. Склад кримінального правопорушення

Теми рефератів, доповідей

1. Види складів кримінальних правопорушень за конструкцією об'єктивної сторони.
2. Види складів кримінальних правопорушень за ступенем суспільної небезпеки.

Тема 6. Об'єкт і предмет кримінального правопорушення

Теми рефератів, доповідей

1. Значення об'єкту кримінальних правопорушень для характеристики суспільної небезпеки кримінального правопорушення та його кваліфікації.
2. Відмінність предмета кримінального правопорушення від об'єкта, знарядь та засобів вчинення кримінального правопорушення.
3. Опис предмета кримінального правопорушення в диспозиціях статей Особливої частини КК.

Тема 7. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення

Теми рефератів, доповідей

1. Види причинного зв'язку.
2. Значення факультативних ознак об'єктивної сторони для кваліфікації кримінальних правопорушень та як обставин, що пом'якшують або обтяжують відповідальність при призначенні покарання. *Теми рефератів, доповідей*
3. Значення об'єкту кримінального правопорушення для характеристики суспільної небезпеки кримінального правопорушення та його кваліфікації.
4. Відмінність предмета кримінального правопорушення від об'єкта, знарядь та засобів вчинення кримінального правопорушення.
5. Опис предмета кримінального правопорушення в диспозиціях статей Особливої частини КК.

Тема 8. Суб'єкт і суб'єктивна сторона кримінального правопорушення

Теми рефератів, доповідей

1. Проблема визнання юридичних осіб суб'єктами окремих кримінальних правопорушень.
2. Суб'єкт кримінального правопорушення.
3. Відповідальність за кримінальні правопорушення, вчинені у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння, чи дії одурманюючих речовин.

Тема 10. Стадії вчинення кримінального правопорушення

Теми рефератів, доповідей

Кримінально-правові наслідки добровільної відмови від доведення кримінального правопорушення до кінця та їх значення.

Тема 11. Співучасть у кримінальному правопорушенні

Теми рефератів, доповідей

1. Провокація кримінального правопорушення.
2. Добровільна відмова співучасників.
3. Поняття причетності до кримінального правопорушення та її види.
4. Відмінність причетності від співучасті у кримінальному правопорушенні.

Тема 12. Множина кримінальних правопорушень

Теми рефератів, доповідей

1. Відмежування ідеальної сукупності від одиничного кримінального правопорушення та від конкуренції норм.
2. Відмінність сукупності від одиничного кримінального правопорушення, конкуренції кримінально-правових норм та повторності кримінальних правопорушень.
3. Значення сукупності для кваліфікації кримінального правопорушення та призначення покарання

Тема 13. Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння

Теми рефератів, доповідей

1. Правова оцінка шкоди при так званій "передчасній" або "запізнілій" обороні.
2. Співрозмірність необхідної оборони.
3. Відповідність завдання шкоди при затриманні небезпечі вчиненого посягання і обставинам затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення.

4. Врахування суб'єктивного ставлення затриманої особи до шкоди, яка була завдана.

Тема 14. Звільнення від кримінальної відповідальності

Темі рефератів, доповідей

1. Застосування строків давності у провадженнях про кримінальні правопорушення, за які може бути призначене довічне позбавлення волі, а також кримінальні правопорушення проти миру та безпеки людства.

Тема 15. Покарання та його види

Темі рефератів, доповідей

1. Питання про мету покарання в історії кримінального права України та в науці кримінального права.
2. Відновлення соціальної справедливості як мета покарання.

Тема 16. Призначення покарання

Темі рефератів, доповідей

1. Роль правосвідомості при призначенні покарання та значення індивідуалізації покарання для досягнення його цілей.
2. Призначення покарання за незакінчене кримінальне правопорушення. Врахування обставин, в силу яких кримінальне правопорушення не було доведено до кінця.
3. Призначення покарання за кримінальне правопорушення, вчинене у співучасті.

Тема 17. Звільнення від покарання і його відбування

Темі рефератів, доповідей

1. Питання про застосування давності до осіб, які засуджені до довічного позбавлення волі.
2. Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років.

Тема 18. Судимість. Погашення і зняття судимості

Темі рефератів, доповідей

1. Відмінність зняття судимості від погашення судимості.
2. Кримінально-правові наслідки судимості.

Тема 19. Інші заходи кримінально-правового характеру

Теми рефератів, доповідей

1. Відмінність примусових заходів медичного характеру від примусового лікування.
2. Особи, до яких застосовуються примусові заходи медичного характеру.
3. Поняття примусового лікування. Особи, до яких може бути застосоване примусове лікування.
4. Продовження, зміна або припинення застосування примусових заходів медичного характеру.
5. Класифікація обмежувальних заходів.

Тема 20. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб

Теми рефератів, доповідей

1. Відмінність заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб від покарання.
2. Види заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб.

Тема 21. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх

Теми рефератів, доповідей

1. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх як прояв гуманізму кримінального законодавства України.
2. Виникнення антропологічної школи кримінального права та її подальша еволюція

Тема 22. Основні положення Загальної частини кримінального законодавства зарубіжних країн

Теми рефератів, доповідей

1. Класична школа кримінального права: її виникнення, сутність, етапи розвитку.
2. Основні погляди антропологів (Ломброзо, Фері, Гароффо) та їх вплив на науку кримінального права.
3. Фінальна теорія кримінального права.

5.5. Теми рефератів, доповідей та інші завдання для самостійного вивчення з Особливої частини кримінального права.

Тема 1. Поняття, система і значення Особливої частини кримінального права. Наукові основи кваліфікації кримінальних правопорушень

Теми рефератів:

1. Поняття, система і значення Особливої частини кримінального права.
2. Наукові основи кваліфікації кримінальних правопорушень.
3. Етапи та стадії кваліфікації кримінальних правопорушень.
4. Значення вивчення судової практики і її узагальнення.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Поняття та система Особливої частини кримінального права.
2. Завдання кримінального права в посиленні боротьби зі злочинністю.
3. Наукові основи кваліфікації кримінальних правопорушень.
4. Кваліфікація кримінального правопорушення і склад кримінального правопорушення.

Тема 2. Злочини проти основ національної безпеки України

Теми рефератів:

1. Відмінність між шпигунством, як формою державної зради та шпигунством, як самостійним злочином.
2. Спеціальний потерпілий у кримінальному правопорушенні «Посягання на життя державного чи громадського діяча».
3. Поняття національної безпеки, як родового об'єкту злочинів, передбачених розділом I Особливої частини КК.
4. Кримінальна відповідальність за диверсію.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти основ національної безпеки України
2. Фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України
3. Поняття «національна безпека» за КК України
4. Шпигунство.
5. Диверсія.

Тема 3. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи

Теми рефератів:

1. Відмінність тяжкого тілесного ушкодження, що спричинило смерть потерпілого від умисного вбивства та вбивства через необережність.
2. Побой і мордування. Їх відмінність від тілесних ушкоджень.
3. Залишення в небезпеці. Відмінність від неподання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані.
4. Критерії для визначення тяжкості тілесних ушкоджень.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Побой та мордування. Відмінність від катування.
2. Зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби.
3. Зараження венеричною хворобою.
4. Незаконне проведення абортів або стерилізації.
5. Незаконна лікувальна діяльність.

Тема 4. Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи

би

Теми рефератів:

1. Відмінність незаконного позбавлення волі або викрадення людини від захоплення заручників.
2. Спірні питання у визначенні потерпілого при кваліфікації підміни дитини.
3. Поняття спеціального суб'єкта при встановленні елементів складу кримінального правопорушення передбаченого ст. 151 КК.
4. Воля, честь та гідність як об'єкт кримінального правопорушення.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Захоплення заручників.
2. Підміна дитини.
3. Торгівля людьми.
4. Незаконне поміщення в психіатричний заклад.
5. Експлуатація дітей.
6. Примушування до шлюбу.

Тема 5. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи**Теми рефератів:**

1. Розбещення неповнолітніх.
2. Відмінність зґвалтування від сексуального насильства.
3. Статева свобода та статева недоторканність як об'єкт кримінального правопорушення.
4. Кваліфікуючі ознаки зґвалтування.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Статеві зносини з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку.
2. Насильство, як спосіб вчинення зґвалтування
3. Примушування до вступу в статевий зв'язок.

Тема 6. Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина**Теми рефератів:**

1. Кримінально-правовий захист авторського права й суміжних прав.
2. Кримінально-правовий захист трудових прав громадян.
3. Кримінально-правова охорона приватного життя.
4. Порушення таємниці голосування.
5. Вибоче право та право на участь у референдумі як об'єкт кримінального правопорушення.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Порушення авторського і суміжних прав.
2. Порушення недоторканності приватного життя.
3. Порушення прав пацієнта.
4. Незаконне проведення дослідів над людиною.
5. Підкуп виборця, учасника референдуму.
6. Виборчі права як об'єкт кримінального правопорушення.

Тема 7. Кримінальні правопорушення проти власності**Теми рефератів:**

1. Відмежування крадіжки від суміжних кримінальних правопорушень.
2. Відмежування розбою від вимагання.
3. Вплив предмету викрадення на кваліфікацію кримінально протиправного діяння.
4. Кваліфіковані види крадіжки.
5. Придбання або збут майна, завідомо здобутого кримінально протиправним шляхом.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї.
2. Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем.
3. Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою.
4. Умисне знищення або пошкодження майна.
5. Необережне знищення або пошкодження майна.
6. Порухення обов'язків щодо охорони майна.
7. Погроза знищення майна.

Тема 8. Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності

Теми рефератів:

1. Теоретичні та практичні питання встановлення обов'язкового корисливого мотиву при фінансових зловживаннях.
2. Відмінність порушення порядку зайняття господарською та банківською діяльністю від заняття забороненими видами господарської діяльності.
3. Поняття легалізації (відмивання) грошових коштів та іншого майна, здобутих злочинним шляхом.
4. Легалізація (відмивання) грошових коштів та іншого майна, здобутих злочинним шляхом.
5. Маніпуляція на фондовому ринку.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів.
2. Поняття незаконного виготовлення, зберігання, збуту або транспортування з метою збуту підакцизних товарів.
3. Зайняття гральним бізнесом.
4. Незаконний обіг дисків для лазерних систем зчитування, матриць та сировини для їх виробництва.
5. Фіктивне підприємництво.
6. Шахрайство з фінансовими ресурсами.
7. Незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, обладнанням для їх виготовлення.

Тема 9. Кримінальні правопорушення проти довкілля

Теми рефератів:

1. Незаконна порубка лісу.
2. Поняття екологічної безпеки, як об'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 236 КК.
3. Спірні питання у визначенні засобів та знарядь вчинення кримінального правопорушення при кваліфікації незаконного полювання.
4. Кримінально-правова охорона вод.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Поняття і види кримінальних правопорушень проти довкілля.
2. Кримінальні правопорушення проти екологічної безпеки.
3. Кримінальні правопорушення у сфері землекористування, охорони надр, атмосферного повітря.
4. Кримінальні правопорушення у сфері водних ресурсів.
5. Кримінальні правопорушення у сфері лісокористування, захисту рослинного та тваринного світу.

Тема 10. Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки

Теми рефератів:

1. Недбале зберігання вогнепальної зброї.
2. Завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності.
3. Кваліфікація кримінальних правопорушень, пов'язаних з порушенням спеціальних правил.
4. Банда як різновид організованої групи.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Загальні питання кваліфікації кримінальних правопорушень проти громадської безпеки.
2. Кримінально-правова характеристика кримінальних правопорушень, пов'язаних з діяльністю злочинних організацій.
3. Кримінально-правова характеристика кримінальних правопорушень, пов'язаних з тероризмом.
4. Кримінально-правова характеристика кримінальних правопорушень, що порушують правила поведінки з предметами, які становлять підвищену суспільну небезпеку.
5. Створення злочинної організації.
6. Сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності.

Тема 11. Кримінальні правопорушення проти безпеки виробництва

Теми рефератів:

1. Відмежування кримінальних правопорушень в сфері безпеки виробництва за місцем вчинення кримінального правопорушення.
2. Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти безпеки виробництва.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Порушення вимог законодавства про охорону праці.
2. Порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою.

3. Порухення правил безпеки на вибухонебезпечних підприємствах або у вибухонебезпечних цехах.

4. Порухення правил безпеки на вибухонебезпечних підприємствах або у вибухонебезпечних цехах.

5. Порухення правил ядерної або радіаційної безпеки.

Тема 12. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту

Теми рефератів:

1. Проблеми кваліфікації та притягнення до кримінальної відповідальності за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами.

2. Відмежування крадіжки від незаконного заволодіння транспортним засобом.

3. Об'єктивні ознаки примушування працівника транспорту до невиконання своїх службових обов'язків.

4. Незаконне заволодіння транспортним засобом.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Випуск в експлуатацію технічно-несправних транспортних засобів або інше порушення їх експлуатації.

2. Порухення правил, норм й стандартів, що стосуються убезпечення дорожнього руху.

3. Порухення чинних на транспорті правил.

4. Порухення правил повітряних польотів.

5. Самовільне без нагальної потреби зупинення поїзду.

Тема 13. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності

Теми рефератів:

1. Об'єктивні ознаки масового заворушення.

2. Кваліфікуючі ознаки хуліганства.

3. Предмет кримінального правопорушення передбаченого ст. 297 КК.

4. Місце вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 302 КК.

5. Створення або утримання місць розпусти і звідництва.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Наруга над могилою.

2. Жорстоке поводження з тваринами

3. Кримінально-правова характеристика ввезення, виготовлення або розповсюдження творів, що пропагують культ насильства і жорстокості та порнографічних предметів.

4. Знищення, руйнування або пошкодження пам'яток-об'єктів культурної спадщини та самовільне проведення пошукових робіт на археологічній пам'ятці.

5. Кримінально-правова характеристика втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність.

Тема 14. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших кримінальних правопорушень проти здоров'я населення

Теми рефератів:

1. Поняття контрабанди.
2. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів.
3. Умови звільнення від кримінальної відповідальності за вчинення кримінальних правопорушень передбачених ст.ст. 307, 309 КК України.
4. Поняття незаконного виробництва, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту. Відмінність від ст. 307 КК України.
5. Підстави кримінальної відповідальності за посівів або вирощування снотворного маку чи конопель.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Незаконне публічне вживання наркотичних засобів.
2. Незаконне введення в організм наркотичних засобів або психотропних речовин.
3. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання прекурсорів.
4. Схиляння неповнолітніх до застосування допінгу та вживання одурманюючих засобів.
5. Організація або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин.

Тема 15. Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації

Теми рефератів:

1. Втрата документів, що містять державну таємницю. Відмінність від державної зради або шпигунства.
2. Кваліфікація передавання або збирання відомостей, що становлять конфіденційну інформацію, яка є власністю держави.
3. Ухилення від призову за мобілізацією.
4. Кваліфікація ухилення від військового обліку або спеціальних зборів.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Розголошення державної таємниці.
2. Втрата документів, що містять державну таємницю.
3. Незаконне переправлення осіб через державний кордон України.
4. Ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу.
5. Ухилення від військового обліку або спеціальних зборів.

Тема 16. Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян

Теми рефератів:

1. Відмежування опору від злісної непокори.
2. Зміст примушення потерпілого при вчиненні опору.
3. Зміст юридичної конструкції «у зв'язку з виконанням цим працівником службових обов'язків» у кримінальному праві.
4. Захоплення представника влади або працівника правоохоронного органу як заручника. Відмежування цього кримінального правопорушення від захоплення заручників.
5. Відмежування примушення до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань від вимагання.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця.
2. Самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи.
3. Умисне знищення або пошкодження майна службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок.
4. Самоправство.
5. Викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем.
6. Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, їх збут, використання підроблених документів.
7. Примушення до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань.

Тема 17. Кримінальні правопорушення у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку

Теми рефератів:

1. Поняття шкідливих програмних чи технічних засобів в кримінальному праві.
2. Суб'єктивні ознаки перешкоджання роботі електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку шляхом масового розповсюдження повідомлень електрозв'язку.
3. Об'єктивні ознаки несанкціонованого втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку.
4. Предмет кримінальних правопорушень у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Несанкціоновані дії з інформацією, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, вчинені осо-

бою, яка має право доступу до неї.

2. Несанкціоновані збут або розповсюдження інформації з обмеженим доступом, яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації.

3. Перешкоджання роботі електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку шляхом масового розповсюдження повідомлень електрозв'язку.

Тема 18. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг

Теми рефератів:

1. Об'єктивні ознаки зловживання владою або службовим становищем.
2. Суб'єктивні ознаки службової недбалості.
3. Поняття службової особи у кримінальному праві.
4. Відмежування кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності від суміжних кримінальних правопорушень.
5. Підкуп особи, яка надає публічні послуги.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми.
2. Службова недбалість.
3. Провокація хабара або комерційного підкупу.
4. Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги
5. Декларування недостовірної інформації
6. Незаконне збагачення

Тема 19. Кримінальні правопорушення проти правосуддя

Теми рефератів:

1. Спірні питання визначення системи кримінальних правопорушень проти правосуддя .
2. Взаємозв'язок кримінального та кримінально-процесуального права щодо регламентації захисту учасників кримінального процесу.
3. Об'єктивні ознаки примушування давати показання.
4. Суб'єктивні ознаки приховування злочину.
5. Відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Розголошення даних досудового слідства або дізнання.
2. Приховування злочину.
3. Дії, що дезорганізують роботу виправних установ.
4. Втеча з місця позбавлення волі або з-під варти.
5. Перешкоджання з'явленню свідка, потерпілого, експерта, примушування їх до відмови від давання показань чи висновку.
6. Завідомо неправдиве повідомлення про вчинення кримінального правопорушення.
7. Відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків.

Тема 20. Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)

Теми рефератів:

1. Система військових кримінальних правопорушень.
2. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки опору начальникові або примушування його до порушення службових обов'язків.
3. Вплив об'єктивних ознак на кваліфікацію порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності відносин підлеглості.
4. Момент закінчення кримінального правопорушення дезертирства.
5. Особливості суб'єктивної сторони дезертирства.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Опір начальникові або примушування його до порушення службових обов'язків.
2. Погроза або насильство щодо начальника.
3. Порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності відносин підлеглості.
4. Самовільне залишення військової частини або місця служби.
5. Ухилення від військової служби шляхом самокалічення або іншим способом.

Тема 21. Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку

Теми рефератів:

1. Визначення родового об'єкту кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.
2. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки найманства.
3. Відмежування кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку від злочинів проти основ національної безпеки.
4. Проблема вдосконалення класифікації кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Пропаганда війни.
2. Геноцид.
3. Найманство.
4. Порушення законів та звичаїв війни.
5. Піратство.
6. Посягання на життя представника іноземної держави.
7. Екоцид.

Виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів.

6. Індивідуальні завдання

Тематика курсових робіт (міститься на сайті НАВС, підготовка і захист курсової роботи – 4 семестр 2024 р.):

Варіант 1

Завдання

Судимість і її кримінально-правове значення.

Задача 1.

Судово-психіатрична експертиза встановила, що М., вчинивши умисне вбивство, страждає на шизофренію в параної дальній формі. У зв'язку з агресивністю хворого комісія визнала, що стосовно М. необхідно застосовувати примусове лікування із посиленням наглядом.

Як має вирішити справу суд?

Задача 2.

Вироком районного суду С. був засуджений за ч. 2 ст. 222 КК України до чотирьох років позбавлення волі. Відбувши два роки позбавлення волі, на підставі Закону України "Про амністію" С. був звільнений від подальшого відбуття покарання.

Яким чином слід обчислювати строк погашення судимості С.?

Варіант 2

Завдання

Звільнення від кримінальної відповідальності.

Задача 1.

Неповнолітній Д., раніше судимий за незаконне зберігання наркотичних засобів, на шлях виправлення не став, а знову вчинив кримінальне правопорушення, передбачене ч. 2 ст. 316 КК, за що був засуджений до 5 років позбавлення волі.

Чи вірне рішення суду?

Задача 2.

Сімнадцятирічна вагітна М. була притягнута до кримінальної відповідальності за ст. 193 КК України. За вчинене кримінальне правопорушення суд призначив покарання у вигляді громадських робіт строком до 110 годин.

Обґрунтуйте рішення суду.

Варіант 3

Завдання

Добровільна відмова від доведення кримінального правопорушення до кінця: поняття, ознаки та форми.

Задача 1.

Громадянин Б., працюючи на заводі «Форт», вирішив викрасти один із пістолетів. Для цього протягом трьох днів, непомітно для охорони, після закінчення робочого дня він виносив складові частини пістолета. При спробі викрадення останньої Б. був затриманий працівниками охорони.

Чи є у діях Б. множинність кримінальних правопорушень?

Задача 2.

16-річний Б., без дозволу батьків, взяв їх легковий автомобіль і поїхав кататись. Не впоравшись з керуванням, вчинив наїзд на пішохода С., спричинивши йому середньої тяжкості тілесне ушкодження. Б. був засуджений за ч. 1 ст. 286 КК до 2-х років позбавлення волі.

Чи обґрунтоване рішення суду?

Варіант 4

Завдання

Тлумачення кримінального закону: поняття, види та значення.

Б. під час полювання через необережність вбив одного з мисливців, за що був засуджений за ч. 1 ст. 119 КК України до покарання у виді позбавлення волі. Через рік після відбуття покарання Б. вчинив крадіжку з проникненням у житло, передбачену ч. 3 ст. 185 КК України.

Чи є у діях Б. множинність кримінальних правопорушень?

Задача 2.

Водій Б., керуючи автомобілем у стані алкогольного сп'яніння, порушив правила дорожнього руху і здійснив наїзд на пішохода О. Потерпілий помер на місці події.

Визначте психічне ставлення С. до вчиненого ним діяння.

Варіант 5

Завдання

Поняття, види та система принципів кримінального права України.

Задача 1.

Ш., перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, запропонував Т. проїхатися на щойно купленому ним автомобілі. Т. погодився, та коли вони виїхали на дорогу, Ш. сильно розігнав автомобіль. Т. почав дорікати Ш. за його дії, тоді Ш., висміюючи боягузтво Т., виїхав на зустрічну смугу, спрямовуючи авто на зустрічний транспорт. Т., злякавшись неминучого настання аварії, вистрибнув із автомобіля і загинув.

Чи є причинний зв'язок між діями Ш. та загибеллю Т.? Чи повинен Ш. нести кримінальну відповідальність за ч.2 ст. 286 КК України?

Задача 2.

У неосвітленому під'їзді будинку, Д. напав на К. і, погрожуючи іграшковим пістолетом, почав вимагати у неї гроші. У цей момент до під'їзду хтось зайшов, – Д. злякався і втік.

Чи була в діях Д. добровільна відмова від доведення кримінального правопорушення до кінця?

Варіант 6

Завдання

Зворотна дія закону про кримінальну відповідальність.

Задача 1.

П'ятнадцятирічний Н. за два дні до свого дня народження 9 вересня 2019 р. придбав на ринку в незнайомій жінки наркотичний засіб. Після чого перевіз його на громадському транспорті до місця свого помешкання. Цей засіб Н. вжив осо-

бисто шляхом ін'єкції 15 вересня 2019 р. щодо Н. було порушено кримінальне провадження за незаконне придбання, зберігання та перевезення наркотичного засобу без мети збуту (ч. 1 ст. 309 КК України).

Адвокат оскаржив постанову про порушення кримінального провадження, зазначивши, що Н. може бути притягнутий до кримінальної відповідальності лише за зберігання наркотичного засобу.

Чи підлягає скарга задоволенню?

Задача 2.

Н., відчуваючи злість до С., підмовив Я. вистрелити в того з рушниці, переконуючи його, що рушниця заряджена тільки порохом і постріл лише налякає С. Взявши рушницю, Я. вистрелив, але зброя виявилася зарядженою картечкою, у зв'язку з цим С. було вбито.

Чи є вина в гр. Н. та Я. при спричиненні смерті С.?

Якщо так, то визначте форму та вид вини вчинених Н. та Я. Кримінальних правопорушень.

Варіант 7

Завдання

Кримінальна відповідальність та її підстави в кримінальному праві України.

Задача 1.

С., бажаючи помститися П., з метою заподіяння тілесних ушкоджень, знайшов пізно ввечері темний куток біля під'їзду будинку останнього. Побачивши, що П. заходить до під'їзду, С. вистрелив пістолетом йому у живіт і втік. Пізніше було встановлено, що С. вистрелив у М., який помер на місці.

Чи впливає на відповідальність така кримінально-правова помилка? Визначте ознаки об'єкта кримінального правопорушення.

Задача 2.

П., керуючи власним автомобілем, не зупинився на червоне світло світлофора, внаслідок чого збив Р., який помер на місці пригоди. Діяння П. були кваліфіковані за ч. 2 ст. 286 КК України.

Назвіть усі ознаки об'єктивної сторони цього складу кримінального правопорушення. Визначте, кримінальне правопорушення було вчинено діями, бездіяльністю чи іншим чином?

Варіант 8

Завдання

Примусові заходи медичного характеру: поняття, система та мета

Задача 1.

Судово-психіатрична експертиза встановила, що З. вчинивши кримінальне правопорушення, страждає на шизофренію в параноїдальній формі. У зв'язку з агресивністю й озлобленістю хворого комісія визнала, що відносно З. необхідно застосувати примусове лікування із звичайним наглядом.

Як має вирішити справу суд?

Задача 2.

І. був засуджений до 10 років позбавлення волі за вчинення умисного вбивства при обтяжуючих обставинах. Кримінальне правопорушення І. вчинив в день свого народження (16 років).

Чи вірне рішення суду? Які строки позбавлення волі можуть бути застосовані до неповнолітніх ?

Варіант 9

Завдання

Поняття та види причетності до кримінального правопорушення.

Задача 1.

Тринадцятирічний С. влаштував бійку з однокласником Л. У результаті нанесених ударів по голові, останній втратив зір на одне око.

Хто і які заходи може застосувати до С.?

Задача 2.

Б. захворів на психічну хворобу до постановлення вироку і після припинення застосування примусових заходів медичного характеру кримінальне провадження стосовно нього була закрито.

Чи правомірне рішення суду?

Варіант 10

Завдання

Звільнення від кримінальної відповідальності неповнолітніх із застосуванням примусових заходів виховного характеру.

Задача 1.

Раніше судимому за розбій М., Ф. та Х. замовили вбивство Р. При спробі реалізувати мету за допомогою вибухівки, М. заподіяв Р. легкі тілесні ушкодження. Через 15 років Х. повідомив поліцію про обставини кримінального правопорушення.

Дайте юридичну оцінку ситуації. Чи можуть бути притягнуті до кримінальної відповідальності винні особи?

Задача 2.

Суд звільнив від кримінальної відповідальності неповнолітнього Т. і застосував до нього (ч.2 ст.105 КК) обмеження дозвілля, та встановив особливі вимоги до поведінки неповнолітнього. Т. вперше вчинив кримінальний проступок.

Дайте юридичну оцінку ситуації.

Варіант 11

Завдання

Амністія та помилування в кримінальному праві України.

Задача 1.

Вироком суду С. був визнаний винним у вчиненні кримінальних правопорушення, передбачених ч. 1 ст. 366 і ч. 1 ст. 367 КК України. На підставі ч. 1 ст. 49 КК України його було звільнено від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності.

Чи можна вважати С. особою, що має судимість?

Задача 2.

За вироком суду К. було визнано винним у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 191 КК України, і йому було призначено покарання у вигляді чотирьох років позбавлення волі. На підставі Закону України "Про амністію" призначене К. покарання було скорочено на половину.

Чи виникає у К. судимість?

Варіант 12**Завдання**

Склад кримінального правопорушення.

Задача 1.

На підставі Закону України про амністію, Ф. підлягав імперативному та безумовному звільненню від кримінальної відповідальності. Ф. заперечував проти закриття провадження у кримінальній справі. Однак суд довів розгляд справи до кінця і постановив обвинувальний вирок із звільненням засудженого від покарання.

Дайте юридичну оцінку ситуації.

Задача 2.

Неповнолітнього Г. за розбійний напад було засуджено до 12 років позбавлення волі.

Чи є правильним рішення суду?

Варіант 13**Завдання**

Кримінальне право як наука.

Задача 1.

Під час крадіжки у квартирі гр. Р., Ф. заволодів золотими прикрасами, відеокамерою, фотоапаратом, іконою та швейцарським годинником. Вийшов на вулицю і в цей час його було затримано, так як спрацювала система охорони (про що Ф. не здогадувався). Задля уникнення більш суворого покарання, Ф. сказав, що він хотів повернутись і викрасти телевізор.

Чи можна вважати дії гр. Ф. закінченим кримінальним правопорушенням.

Задача 2.

Ж. домовилася з раніше судимим Г., що останній вб'є її чоловіка. Вони визначили суму грошей за це. Половину грошей Ж. заплатила зразу, а половину – після вчинення кримінального правопорушення. Г. перестрів чоловіка Ж. в під'їзді будинку і пострілом у голову вбив його.

Чи являється Ж. організатором кримінального правопорушення?

Варіант 14**Завдання**

Поняття, критерії та кримінально-правове значення неосудності.

Задача 1.

Ж., побачивши, що до нього в квартиру проник через вікно правопорушник, зайшов до своєї квартири та заподіяв останньому умисно середньої тяжкості тілесне ушкодження. Правопорушник не робив спроби чинити фізичний опір.

Ж. усвідомлював наявність можливості відвернути чи припинити посягання із заподіянням явно меншої фізичної шкоди правопорушнику.

Чи є в діях Ж. перевищення меж необхідної оборони?

Задача 2.

Н. було затримано за збереження сухої макової соломки (500 гр.). Він пояснив, що макову соломку зберігав для особистих потреб.

За рішенням суду Н. було звільнено від кримінальної відповідальності. Підставою такого рішення стало те, що Н. дійсно страждав від наркотичної залежності і потребував лікування від неї та звернувся до лікувального закладу і розпочав лікування добровільно.

Дайте юридичну оцінку ситуації.

Варіант 15

Завдання

Кримінально-правові відносини: поняття, види та структура.

Задача 1.

Г. заподіяв Б. тяжкі тілесні ушкодження. Б. потрапив до лікарні, де лікар не дбало віднісся до своїх обов'язків (не зробив вчасно хірургічної операції), через що Б. помер.

Чи існує причинний зв'язок між діями Г. і смертю Б.?

Задача 2.

К. викрав у колишньої дружини малолітнього сина С., який рішенням суду при розірванні шлюбу був переданий на виховання матері. Свої дії К. мотивував тим, що його колишня дружина не дозволяла йому зустрічатися з сином, вела аморальний спосіб життя, приводила додому різних чоловіків, пилячила, біла сина. Це було підтверджено проведеною перевіркою.

Чи є в діях К. склад кримінального правопорушення, передбачений ч. 2 ст. 146 КК України?

Варіант 16

Завдання

Види примусових заходів виховного характеру та їх характеристика.

Задача 1.

Л., у день свого 16-річчя, був засуджений за наругу над могилою за ч. 1 ст. 297 КК. За вчинене кримінальне правопорушення суд призначив йому покарання у виді арешту строком до 20 діб.

Обґрунтуйте рішення суду.

Задача 2.

П., який обвинувачувався за ч. 1 ст. 152 КК України, наполягав на звільненні його від кримінальної відповідальності у зв'язку з тим, що він вчинив кримінальне правопорушення вперше, щиро покаювся, вагітна потерпіла немає до нього ніяких претензій і вони вирішили одружитися.

Чи є підстави для звільнення П. від кримінальної відповідальності?

Варіант 17

Завдання

Призначення покарання: загальні засади та принципи.

Задача 1.

Вироком суду М. засуджений за ч.2 ст.121 КК України на 10 років позбавлення волі. Призначаючи максимальне в межах санкції покарання, суд зазначив у вирокі, що М. вчинив тяжке кримінальне правопорушення, внаслідок якого настали тяжкі наслідки у вигляді смерті потерпілого, вину не визнав, не дивлячись на її повну доведеність матеріалами попереднього і судового слідства, не розкався у вчиненому кримінальному правопорушенні.

Чи відповідає вимогам закону призначення М. покарання?

Задача 2.

Гр.. Т. вчинив кримінальне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 342 КК України і в ході досудового слідства його було взято під варту в слідчий ізолятор в якому він перебував 6 місяців до моменту оголошення обвинувального вироку. Суд Т. призначив покарання у розмірі 6 міс. і відправив відбувати засудженого у місця позбавлення.

Чи вірне рішення суду ?

Варіант 18

Завдання

Довічне позбавлення волі як вид покарання.

Задача 1.

За привласнення чужого майна в особливо великих розмірах Г. засуджено до позбавлення волі на строк 8 років з конфіскацією майна, яке є його власністю. Серед майна був жилий будинок в сільській місцевості, в якому Г. та його сім'я постійно проживали. Вважаючи, що жилий будинок не підлягає конфіскації, Г. подав апеляцію на вирок в цій частині.

Чи підлягає апеляція задоволенню?

Задача 2.

Ж. засуджено до довічного позбавлення волі за умисне вбивство при обтяжуючих обставинах. Кримінальне правопорушення було вчинено в день, коли йому виповнилося 18 років. Чи правомірний вирок суду?

Варіант 19

Завдання

Вина як ознака суб'єктивної сторони кримінального правопорушення.

Задача 1.

П., щоб помститися своєму знайомому Р. підпалив вночі його будинок. Він думав, що в будинку нікого нема, однак внаслідок цього загинуло 2 особи.

Визначте форму і вид вини П. щодо підпалу та стосовно смерті людей.

Задача 2.

Колона автобусів з людьми повільно рухалася вулицями міста у супроводі працівників патрульної поліції. Водій Г. відкрив журнал та почав його дивитися і не помітив різкої зупинки транспортного засобу, що їхав попереду. Через це, одному з пасажирів були спричинені тяжкі тілесні ушкодження.

Визначте форму і вид вини вчиненого Г. кримінального правопорушення. Назвіть ознаки інтелектуального і вольового моментів наявного у Г. виду вини.

Варіант 20

Завдання

Факультативні ознаки об'єктивні сторони кримінального правопорушення та їх кримінально-правове значення.

Задача 1.

Н. та С. придбали в іноземній державі кольоровий ксерокс та спеціальний папір для підробки банкнот євро і разом з жителем м. Львова І. у його приватному будинку виготовляли підроблені купюри. При спробі збути партію підроблених банкнот І. та С. були затримані працівниками поліції у м. Хмельницьку.

Територія якої держави є місцем вчинення кримінального правопорушення?

Задача 2.

Д. уночі зупинив на вулиці жінку і під погрозою застосувати ніж вимагав віддати йому сумку. Злякана жінка виконала вимогу Д. У сумці виявилася губна помада, пудра та вологі серветки.

Чи підпадають дії Д. під ознаки ч. 2 ст. 11 КК України?

Варіант 21

Завдання

Вік як ознака суб'єкта кримінального правопорушення та його кримінально-правове значення.

Задача 1.

П'ятнадцятирічний А. вступив у злочинну організацію і в її складі вчинив декілька умисних вбивств. А. засуджено за ч.2 ст. 255 (участь у кримінальних правопорушеннях, вчинюваних злочинною організацією) та п.13 ч. 2 ст. 115 КК України (умисне вбивство, вчинене особою, яка раніше вчинила умисне вбивство).

Чи правильно вирішено справу?

Задача 2.

За грабіж В. було засуджено до чотирьох років позбавлення волі. Відбувши два роки покарання, він захворів на психічне захворювання, яке позбавило його можливості усвідомлювати свої дії та керувати ними. Пробувши два роки у психіатричному закладі, В. вилікувався і був направлений для відбування покарання. Чи правильне рішення суду?

Варіант 22

Завдання

Необхідна оборона та умови її правомірності.

Задача 1.

Н. було притягнуто до кримінальної відповідальності за ст. 128 КК України – за нанесення тяжкого тілесного ушкодження У.

Останній був свідком групового нападу на Н. та непричетний до нападу. Шкоду здоров'ю У. з боку Н. під час необхідної оборони від групового нападу було заподіяно випадково.

Чи підлягає Н. кримінальній відповідальності? Чи не порушено вимоги ч.3 ст. 27 Конституції України та ст.36 КК України?

Задача 2.

Раніше засуджений Ф., намагаючись проникнути у житло П., масою свого тіла вибив двері будинку. Для відвернення протиправного насильницького вторгнення у житло, П. вистрілив у Ф. Останній помер на місці події.

Проаналізуйте цю ситуацію. Чи буде П. нести кримінальну відповідальність за вбивство Ф. ?

Варіант 23

Завдання

Крайня необхідність як обставина, що виключає протиправність діяння.

Задача 1.

Р. та Д. заблукали в лісі. Не маючи змоги дістатись до населеного пункту та потерпаючи від голоду вони вполювали лося.

Чи будуть нести кримінальну відповідальність Р. та Д. за кримінальне правопорушення, передбачене ст. 248 КК України?

Задача 2.

У. проїжджав на автомобілі біля автобусної зупинки. Несподівано на дорогу вибіг Ф. Щоб відвернути наїзд У. спрямував автомобіль в стовп. Автомобіль отримав такі пошкодження, що відновленню не підлягав.

Фірма "Зелень", якій належав автомобіль звернулась до правоохоронних органів з проханням розібратись в виниклій ситуації та забезпечити позов до водія У. про відшкодування збитків за знищений автомобіль.

Чи буде водій автомобіля нести відповідальність за ушкодження автомобіля?

Варіант 24

Завдання

Кримінально-правові наслідки кримінального правопорушення.

Задача 1.

Залишаючи без нагляду будинок на період відпустки, Ш. вирішив попередити можливе проникнення в нього. З цією метою він підвів електричний струм до металевих частин дверей та вікон. Перевіряючи ефективність пристрою, Ш. був уражений електричним струмом.

Чи є дії Ш. кримінальним правопорушенням?

Задача 2.

Диспозиція ст. 379 КК України викладена таким чином: “Вбивство або замах на вбивство судді, народного засідателя чи присяжного або їх близьких родичів у зв’язку з їх діяльністю, пов’язаною із здійсненням правосуддя”.

Який це склад кримінального правопорушення за конструкцією об'єктивної сторони?

Варіант 25

Завдання

Позбавлення волі як вид покарання.

Задача 1.

І. організував озброєну групу в складі п'яти осіб. Протягом 6 місяців вони здійснювали напади на інкасаторські машини з метою заволодіння грошима. Допомогавав їм в отриманні інформації про рух автомобілів інспектор патрульної поліції К. Переховував правопорушників Г., який раніше був засуджений за крадіжку та грабіж.

Визначте вид множини кримінальних правопорушень.

Задача 2.

І. вирішив убити свою дружину. У зв'язку з цим, він підмовив колишнього знайомого Р., раніше судимого за умисне вбивство, позбавити життя його дружину. Р. на отриманні гроші залучив до цієї справи трьох осіб, які протягом року вчиняли в місті крадіжки з квартир. Злодії, перебуваючи в стані наркотичного сп'яніння увірвалися до квартири І., вбили дружину І. та її коханця.

Визначте вид множинності протиправних дій.

Варіант 26

Завдання

Порівняльний аналіз системи покарань зарубіжних держав та України (країни дослідження за вибором).

Задача 1.

Л. добровільно здав до районного відділу поліції вогнепальну зброю, яку зберігав дома два роки. Передбаченого законом дозволу на зберігання зброї він не мав. Дайте юридичну оцінку ситуації.

Задача 2.

П. у 2012 р. був засуджений за ч.1 ст. 206 КК України, а в 2016 р. знову вчинив хуліганські дії, за що був притягнутий до кримінальної відповідальності за ч.1 ст. 296 КК України. Суд призначив покарання у вигляді штрафу.

Чи правильне рішення суду?

Варіант 27

Завдання

Чинність закону про кримінальну відповідальність у часі.

Задача 1.

Бажаючи зайнятися полюванням, П. прийшов на територію заповідника. Побачивши дикого кабана, він зарядив мисливську рушницю і натиснув на спусковий гачок, але постріл не відбувся. У цей момент П. був затриманий. Під час розслідування виявилось, що набої були непридатні для використання.

Чи підлягає П. кримінальній відповідальності

Задача 2.

Громадянка Ф. під час тривалого відрядження її чоловіка завагітніла від знайомого по роботі. Приховуючи свою вагітність, Ф. постійно нервувала. Народивши у себе вдома дитину, вона одразу задушила її.

Розкрийте суб'єктивну сторону вчиненого Ф. кримінального правопорушення.

Визначте ознаки інтелектуального та вольового моментів виду умислу, якими характеризується вина Ф.

Варіант 28

Завдання

Причинний зв'язок у кримінальному праві України.

Задача 1.

Б. у гаражі обладнав майстерню, де протягом трьох років займався незаконним виготовленням та ремонтом вогнепальної зброї та вибухових пристроїв. Для цього він мав відповідне обладнання та інструменти.

Яке кримінальне правопорушення вчинив Б. – триваюче чи продовжуване?

Задача 2.

С. з метою отримання грошової допомоги по безробіттю підробила трудову книжку та надала її у районний центр зайнятості. На підставі цього вона протягом шести місяців із державного бюджету незаконно отримувала гроші на загальну суму 17000 грн.

Яке кримінальне правопорушення вчинила С. – триваюче чи продовжуване? Чи є в її діях множинність кримінальних правопорушень?

Варіант 29

Завдання

Необережність як форма вини.

Задача 1.

Раніше неодноразово судимий Н. організував і очолив стійку групу, до якої входили підлітки Б., М., З., П. і С., кожен віком 12-13 років. Члени цієї групи самостійно та за участю Н. протягом двох місяців вчиняли розбійні напади на перехожих. Вироком суду Н. був засуджений за створення злочинної організації, керівництво нею та участь у вчиненні кримінальних правопорушень злочинною організацією.

Чи правильним є таке рішення суду?

Задача 2.

Озброєний обрізом П. з метою заволодіння відеоапаратурою проник до будинку однієї з міських телерадіокомпаній, обеззброїв і зв'язав охоронця, засунувши йому в рот великий кляп. Кляп перекрив дихальні шляхи і сторож помер.

Охарактеризуйте суб'єктивну сторону кримінального правопорушення та визначте ставлення П. до вчиненого ним діяння та його наслідків.

Варіант 30

Завдання

Замах на кримінальне правопорушення як вид попередньої протиправної діяльності.

Задача 1.

Б. під час полювання через необережність вбив одного з мисливців, за що був засуджений за ч. 1 ст. 119 КК України до покарання у виді позбавлення волі. Через рік після відбуття покарання Б. вчинив крадіжку з проникненням у житло, передбачену ч. 3 ст. 185 КК України.

Чи є у діях Б. множинність кримінальних правопорушень?

Задача 2.

Водій Б., керуючи автомобілем у стані алкогольного сп'яніння, порушив правила дорожнього руху і здійснив наїзд на пішохода О. Потерпілий помер на місці події.

Визначте психічне ставлення С. до вчиненого ним діяння.

Варіант 31

Завдання

Готування до кримінального правопорушення як вид попередньої протиправної діяльності.

Задача 1.

К. було засуджено за ч. 1 ст. 115 КК України до 10 років позбавлення волі. Через п'ять місяців після вступу вироку у законну силу К. втік із кримінально-виконавчої установи. Через 5 років його затримали після нового вбивства.

Скільки кримінальних правопорушень вчинив К.? Визначте вид множинності.

Задача 2.

Громадянину Е. замовили вбивство приватного підприємця У. Спланувавши вбивство, Е. чекав, відповідного моменту. Одного разу він наблизився до У., який стояв у колі охоронців та інших людей, та кинув у нього гранату. Від вибуху гранати загинули приватний підприємець У., один охоронець і одна стороння особа.

Визначте форму і вид вини вчиненого Е. кримінального правопорушення.

Варіант 32

Завдання

Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх.

Задача 1.

За вчинення розбійних нападів на громадян П. був засуджений до 2 років виправних робіт та 5 років позбавлення волі.

Чи правильним є рішення суду?

Задача 2.

Засуджені за крадіжки Б. та В., відбуваючи покарання в кримінально-виконавчій установі, домовились в майбутньому продовжити цей вид діяльності. Після звільнення вони вчинили разом більше десяти квартирних крадіжок. Відкриваючи відмичками вхідні двері, Б. з В. проникали в помешкання громадян, звідки викрадали гроші, коштовності та цінні речі.

Яка форма співучасті зазначена в задачі?

Варіант 33**Завдання**

Покарання, що не пов'язані з ізоляцією винного від суспільства.

Задача 1.

Громадянин Туреччини Ю. в м. Анталія в Туреччині заподіяв громадянину України О. умисне тяжке тілесне ушкодження. У подальшому Ю. було затримано в м. Севастополь АРК України за незаконний збут зброї. За кримінальне правопорушення вчинений Ю. відносно О. не притягався до кримінальної відповідальності.

Ознайомтеся зі ст. 121, 115, 263 КК. Як кваліфікувати дії Ю.?

Задача 2.

Громадянин України Г.,

перебуваючи на території іноземної держави, скоїв грабіж, за вчинення якого був засуджений до трьох років позбавлення волі. Після відбуття покарання Г. повернувся до України, де вчинив декілька крадіжок.

Якими є правові наслідки засудження особи за межами України?

Чи буде врахована попередня судимість Г. при кваліфікації вчиненого ним повторного кримінального правопорушення?

Варіант 34**Завдання**

Потерпілий від кримінального правопорушення в кримінальному праві України

Задача 1.

К. вчинив умисне вбивство, за яке його на підставі ч. 1 ст. 115 КК України було засуджено до 8 років позбавлення волі.

Визначте, до категорії яких кримінальних правопорушень належить кримінальне правопорушення, вчинене винним?

Яку класифікацію передбачає КК України? Які критерії покладені в основу класифікації кримінальних правопорушень?

Задача 2.

О. була засуджена за порушення законодавства про континентальний шельф України за ч. 1 ст. 244 КК України до покарання у виді позбавлення волі. Через рік після відбуття покарання вона вчинила забруднення моря, передбачене ч. 1 ст. 243 КК України.

Чи є у діях О. множинність кримінальних правопорушень?

Варіант 35**Завдання**

Форми множинності: теоретичні та прикладні аспекти.

Задача 1.

Б. під час керування автомобілем вчинив наїзд на пішохода, який помер на місці події. Під час проведення слідства з'ясувалося, що ДТП сталося через при-

хований технічний брак гальмівної системи автомобіля, допущений при виробництві автомобіля.

Який елемент складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 286 КК України, відсутній?

Задача 2.

С. напав на Ж., з метою заволодіння грошима, при цьому заподіяв їй тяжкі тілесні ушкодження, проте намір до кінця довести не встиг, оскільки був затриманий.

Визначте момент закінчення цього кримінального правопорушення (ч. 4 ст. 187 КК).

Варіант 36

Завдання

Спеціальний суб'єкт кримінального правопорушення.

Задача 1.

Сімнадцятирічний Б. умовив тринадцятирічного Т. вчинити крадіжку чужого майна, що вони спільно і зробили. Дії Б. суд кваліфікував як крадіжку, вчинену за попередньою змовою групою осіб (ч. 2 ст. 185 КК України) та втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність (ст. 304 КК України).

Чи правильно суд дав оцінку діям Б.?

Чи може Б. нести кримінальну відповідальність за ст. 304 КК України?

Задача 2.

Х., прагнучи заволодіти майном перехожого О., пізно увечері напав на нього та, погрожуючи складеним ножем відібрав особисті речі – гаманець, куртку та портфель.

Розкрийте суб'єктивну сторону вчиненого Х. кримінального правопорушення.

Визначте ознаки інтелектуального та вольового моментів виду умислу, якими характеризується вина Х.

Варіант 37

Завдання

Факультативні ознаки суб'єктивної сторони

Задача 1.

Знаючи, що Л., вирішив помститися Р. за те, що він спокусив його дружину, К. підкинув на поріг будинку Л. вогнепальну зброю. Скориставшись нею, Л. убив Р. Суд визнав Л. виконавцем, а К. – пособником вбивства.

Чи вірне рішення прийняв суд?

Задача 2.

Ухвалою суду Т. визнавався винним у вчиненні знищення майна шляхом підпалу, але у зв'язку із визнанням його хворим на хронічну психічну хворобу кримінальне провадження щодо нього закривалось, а він сам направлявся на примусове лікування.

Чи правильне рішення суду?

Варіант 38**Завдання**

Заходи кримінально - правового характеру щодо юридичних осіб

Задача 1.

М. вирішив покінчити життя самогубством. Для цього він таємно заволодів автомобілем, що належав сусіду, розігнав його та спрямував на будівлю магазину. Внаслідок цього М. заподіяв собі легкі тілесні ушкодження, а автомобіль та будівлю магазину пошкодив.

Чи є дії М. кримінально протиправними?

Задача 2.

А. вранці поблизу школи відібрав гроші у 15-річної учениці 10-го класу Е. Через півгодини, зустрівши там же 12-річного учня 6-го класу О., А., погрожуючи переламати йому руки та ноги, відібрав у нього планшет.

Чи є в діях А. повторність кримінальних правопорушень?

Варіант 39**Завдання**

Умисел як форма вини.

Задача 1.

Громадянка Ж., яка проживала в м. Донецьк, систематично незаконно виготовляла з макової соломи наркотичну речовину і пересилала її своїй сестрі К. до Москви для збуту. Гроші за торгівлю наркотичними засобами вони розподіляли між собою. Під час збуту чергової партії наркотиків сестру К. було затримано.

Ознайомтеся зі ст.307, 305 КК України. Визначте місце і час вчинення кримінальних правопорушень цими особами Як має вирішуватися питання про їх відповідальність?

Задача 2.

З. готуючись до вбивства О., незаконно придбав і носив при собі пістолет (вогнепальну зброю), але потім добровільно відмовився від доведення кримінального правопорушення до кінця.

Чи підлягає звільненню від кримінальної відповідальності за готування до умисного вбивства З. та за незаконне придбання, зберігання та носіння вогнепальної зброї(ч.1 ст. 263 КК) ?

Варіант 40**Завдання**

Помилка та її кримінально-правове значення.

Задача 1.

Суд, розглядаючи матеріали справи про можливість умовно-дострокового звільнення Г., засудженого до 10 місяців виправних робіт, відмовив у застосуванні до нього ст. 81 КК України, мотивуючи своє рішення м'якістю і невеликим строком призначеного покарання.

Чи законні доводи суду?

Які підстави необхідні для застосування умовно-дострокового звільнення щодо Г.?

Задача 2.

До військовослужбовців строкової служби С. та Л. суд застосував покарання у вигляді службового обмеження на 3 роки.

Чи є правомірним рішення суду?

7. Методи навчання

Бінарні (інформаційно-виконавчий), частково-пошукові, опитування, тестовий контроль.

Словесні методи (лекція, розповідь-пояснення), наочні (ілюстрація, демонстрація), практичні (аналіз нормативно-правових актів та навчальних міні-кейсів, робота в Інтернет), репродуктивні, проблемно-пошукові, інтерактивні (дискусія, методи групової роботи).

8. Форми та методи контролю, критерії оцінювання результатів навчання

Форми контролю: індивідуальний, груповий, фронтальний, взаємний, самоконтроль. Форми поточного та тематичного контролю.

Методи контролю: усне та письмове опитування, тестовий контроль.

Критерії оцінювання результатів навчання**Загальні критерії оцінювання**

Високий (творчий) рівень – оцінка 5. Відповідь здобувача вищої освіти має глибокі знання навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни. Здобувач вміє аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку, чітко, лаконічно, логічно послідовно дає відповіді на поставлені питання, вміє застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач, допускаючи деякі неточності.

Достатній (конструктивно-варіативний та конструктивний) рівень – оцінка 4. Відповідь здобувача вищої освіти має міцні знання навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни. Здобувач аргументовано дав відповіді на поставлені питання, вміє застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач, допускаючи неточності і несуттєві помилки. (конструктивний). Також відповідь здобувача вищої освіти має достатні знання навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни. Відповіді на питання містять певні (неістотні) неточності, достатні вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.

Середній (репродуктивний) – оцінка 3. Відповідь здобувача вищої освіти має посередні знання значної частини навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, недостатньо аргументована на поставлені питання. Виявляються істотні неточності, слабкі вміння застосовувати теоретичні положення при розв'язуванні практичних задач. Також здобувач вищої освіти виявляє слабкі знання навчального матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді на поставлені питання, з порушенням послідовності викладення, слабкі вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач, допускаючи суттєві помилки.

Контроль самостійної роботи здійснюють шляхом перевірки виконаних завдань на практичних, семінарських заняттях. Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі заліку (диференційованого заліку). Підсумкова кількість балів з навчальної дисципліни виставляється за сумарною кількістю набраних балів, отриманих в результаті поточного (тематичного) та підсумкового контролів.

Вивчення навчальної дисципліни спрямовано на комплексну підготовку висококваліфікованих та конкурентоспроможних фахівців у галузі правоохоронної діяльності. Метою навчання є не тільки отримання теоретичної інформації, але й підготовка до розв'язування складних професійних задач у процесі навчання, формування професійного світогляду.

Основні критерії рівня компетентності здобувача вищої освіти:

- виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни;
- вміння здійснювати причинно-наслідкові зв'язки за темами навчальної дисципліни;
- вміння опрацьовувати основні та додаткові рекомендовані нормативні та доктринальні джерела;
- вміння здійснювати взаємозв'язки між явищами;
- вміння чітко, лаконічно і послідовно відповідати на поставлені питання;
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.

Третій семестр (Загальна частина)

Накопичення балів з тем за усі види робіт <i>max 60 %</i>												Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
												<i>max 40%</i>	<i>max 100%</i>
T1 5	T2 5	T3 5	T4 5	T5 5	T6 5	T7 5	T8 5	T9 5	T10 5	T11 5	Самостійна робота 5	Залік 40	100

Четвертий семестр (Загальна частина)

Накопичення балів з тем за усі види робіт <i>max 60 %</i>												Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
												<i>max 40%</i>	<i>max 100%</i>
T12 5	T13 5	T14 5	T15 5	T16 5	T17 5	T18 5	T19 5	T20 5	T21 5	T22 5	Самостійна робота 5	Екзамен 40	100

Особлива частина (п'ятий та шостий семестри)

Накопичення балів з тем за усі види робіт <i>max 60 %</i>																					Підсумковий контроль (екзамен)	Підсумкова кількість балів	
																					40%	100%	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	Самостійна робота		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	Залік, екзамен 40	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

9. Інструменти, обладнання, програмне забезпечення, використання яких передбачає дисципліна

Moodle – безкоштовна, відкрита (Open Source) система управління навчанням: тексти лекцій, рекомендовані питання до підсумкового контролю, літературні джерела, мультимедійні презентації, тестові завдання.

Наявність ноутбуків, комп'ютерів, планшетів, смартфонів з виходом до мережі Інтернет.

10. Перелік контрольних питань по темам для підсумкового контролю з навчальної дисципліни (Загальна частина)

Тема 1. Поняття, предмет, завдання і система кримінального права. Наука кримінального права

1. Поняття та завдання кримінального права України. Конституція України як концептуальне джерело кримінального права.

2. Функції кримінального права, предмет і метод кримінально-правового регулювання.

3. Система кримінального права України.

4. Принципи кримінального права України

Тема 2. Закон про кримінальну відповідальність

1. Поняття закону про кримінальну відповідальність, його ознаки та значення.

2. Структура Кримінального кодексу України. Взаємозв'язок Загальної та Особливої частини КК.

3. Структура статей Загальної та Особливої частини КК. Види диспозицій і санкцій. Кримінально-правові норми: поняття та види.

4. Тлумачення закону про кримінальну відповідальність: поняття, види і значення. Роль Верховного Суду в тлумаченні законів про кримінальну відповідальність. Аналогія в кримінальному праві.

5. Що входить до законодавства України про кримінальну відповідальність?

6. Назвіть принципи чинності закону про кримінальну відповідальність в просторі?

7. Визначте чинність закону про кримінальну відповідальність в часі?

8. Коли кримінальне правопорушення вважається вчиненим на території України?

9. Що означає чинність закону про кримінальну відповідальність за колом осіб?

10. Які існують акти тлумачення закону про кримінальну відповідальність?

11. Коли закон про кримінальну відповідальність має зворотну дію в часі?

Тема 3. Кримінальна відповідальність та її підстави

1. Кримінальна відповідальність як вид юридичної відповідальності. Поняття, ознаки, зміст.

2. Кримінально-правові відносини: їх структура.

3. Кримінально-правові відносини і кримінальна відповідальність.

Тема 4. Кримінальне правопорушення і його види

Питання до семінарського заняття

1. Поняття і ознаки кримінального правопорушення в кримінальному праві України.
2. Класифікація кримінальних правопорушень.
3. Малозначність діяння (ч. 2 ст. 11 КК).
4. Відмінність кримінального правопорушення від інших правопорушень.

Тема 5. Склад кримінального правопорушення

1. Поняття і значення кримінального правопорушення. Співвідношення кримінального правопорушення і складу кримінального правопорушення.
2. Елементи і ознаки складу кримінального правопорушення. Обов'язкові і факультативні ознаки складу кримінального правопорушення.
3. Види складу кримінального правопорушення.

Тема 6. Об'єкт і предмет кримінального правопорушення

1. Поняття об'єкту кримінального правопорушення. Кримінально-правове значення об'єкта кримінального правопорушення.
2. Суспільні відносини як об'єкт кримінального правопорушення: їх структура. Об'єкт кримінального правопорушення і об'єкт кримінально-правової охорони.
3. Класифікація об'єктів кримінального правопорушення.
4. Поняття предмету кримінального правопорушення та його місце в структурі кримінального правопорушення.

Тема 7. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення

1. Поняття та ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, значення для кваліфікації.
2. Дія чи бездіяльність в кримінальному праві: поняття та ознаки.
3. Суспільно небезпечні наслідки як ознака об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення: поняття, їх види та значення в кримінальному праві.
4. Місце, час, спосіб, обстановка, знаряддя і засоби вчинення кримінального правопорушення як ознаки об'єктивної сторони і їх кримінально-правове значення.

Тема 8. Суб'єкт кримінального правопорушення

1. Поняття, ознаки суб'єкта кримінального правопорушення, його види.
2. Вік, з якого може наставати кримінальна відповідальність.

3. Осудність як обов'язкова ознака суб'єкта кримінального правопорушення. Поняття неосудності за кримінальним правом. Критерії неосудності.

4. Поняття, ознаки, види спеціального суб'єкта кримінального правопорушення.

Тема 9. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення

1. Поняття суб'єктивної сторони кримінального правопорушення та її ознаки.

2. Поняття та форми вини в кримінальному праві.

3. Умисел і його види. Спеціальні види умислу, їх значення.

4. Необережність та її види.

Тема 10. Стадії вчинення кримінального правопорушення

1. Поняття та види стадій умисного кримінального правопорушення.

2. Поняття закінченого кримінального правопорушення.

3. Поняття та види готування до кримінального правопорушення.

4. Поняття, ознаки, види замаху на кримінальне правопорушення.

Відмінність замаху від готування.

Тема 11. Співучасть у кримінальному правопорушенні

1. Поняття співучасті у кримінальному правопорушенні. Об'єктивні і суб'єктивні ознаки співучасті.

2. Види співучасників.

3. Форми співучасті. Поняття, ознаки, значення.

4. Спеціальні питання відповідальності співучасників.

Тема 12. Множина кримінальних правопорушень

1. Поняття і види множинності кримінальних правопорушень, її юридичне значення.

2. Одиничне кримінальне правопорушення як структурний елемент множинності кримінальних правопорушень. Види одиничних кримінальних правопорушень.

3. Повторність кримінальних правопорушень: її ознаки та види. Значення для кваліфікації і призначення покарання.

4. Сукупність кримінальних правопорушень та їх види. Значення сукупності для кваліфікації кримінального правопорушення і призначення покарання.

5. Рецидив кримінального правопорушення його види. Кримінально-правове значення рецидиву кримінального правопорушення.

Тема 13. Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння

1. Поняття та види обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння.
2. Поняття необхідної оборони й умови її правомірності.
3. Уявна оборона. Відповідальність за шкоду, заподіяну в стані уявної оборони.
4. Затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення. Підстави, ознаки й умови правомірного затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення та заподіяння йому шкоди.
5. Поняття крайньої необхідності, її ознаки та підстави виникнення.
6. Фізичний або психічний примус як обставина, що виключає кримінальну протиправність діяння.
7. Виконання наказу чи розпорядження.
8. Діяння, пов'язане з ризиком.
9. Виконання спеціального завдання з попередження чи викриття кримінально протиправної діяльності, організованої групи або злочинної організації.

Тема 14. Звільнення від кримінальної відповідальності

1. Поняття, правові підстави та порядок звільнення від кримінальної відповідальності.
2. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям.
3. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку примиренням винного з потерпілим.
4. Підстави та порядок передачі особи на поруки в зв'язку із звільненням від кримінальної відповідальності.

Тема 15. Покарання та його види

1. Поняття, ознаки та принципи покарання. Відмінність кримінального покарання від інших заходів державного примусу.
2. Мета покарання. Питання про мету покарання в історії кримінального законодавства України та в науці кримінального права.
3. Поняття, ознаки та значення системи покарань за кримінальним правом. Система покарань в історії кримінального права та за чинним кримінальним законодавством України. Класифікація (види) покарань. Основні та додаткові покарання. Інші класифікації покарань

Тема 16. Призначення покарання

1. Загальні засади призначення покарання.
2. Обставини, що пом'якшують та обтяжують покарання.
3. Призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень.

Правила призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень.

4. Призначення покарання за сукупністю вироків. Правила призначення покарання за сукупністю вироків.

Тема 17. Звільнення від покарання і його відбування

1. Поняття, підстави та види звільнення від кримінального покарання та його відбуття.

2. Звільнення від покарання особи у зв'язку з втратою нею суспільної небезпеки.

3. Звільнення від покарання особи засудженої за діяння, караність якого законом усунена.

4. Звільнення від відбування покарання з випробуванням: поняття та юридична природа.

5. Звільнення від покарання на підставі закону України про амністію або акта про помилування.

Тема 18. Судимість. Погашення і зняття судимості

1. Поняття, правові наслідки та кримінально-правове значення судимості.

2. Погашення судимості. Загальні умови та строки погашення судимості.

3. Зняття судимості. Підстави (умови) та порядок зняття судимості.

4. Вирішення практичних завдань.

Тема 19 . Інші заходи кримінально-правового характеру

1. Поняття та мета примусових заходів медичного характеру.

2. Види примусових заходів медичного характеру. Їх продовження, зміна або припинення.

3. Вирішення практичних завдань.

4. Зміст та класифікація обмежувальних заходів.

Тема 20. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб

1. Поняття та мета заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб.

2. Види заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб.

3. Застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру за сукупністю кримінальних правопорушень.

4. Підстави для звільнення юридичних осіб від заходів кримінально-правового характеру.

5. Вирішення практичних завдань.

Тема 21. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх

1. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх як прояв гуманізму кримінального законодавства України.

2. Звільнення неповнолітнього від кримінальної відповідальності. Підстави звільнення неповнолітнього від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру.

3. Особливості звільнення неповнолітнього від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності.

4. Види покарань, що можуть бути застосовані до неповнолітнього.

ТЕМА 22. Основні положення Загальної частини кримінального права зарубіжних країн

1. Загальна характеристика кримінального законодавства зарубіжних країн: Англії, США, Німеччини, Японії. Англо-американська і континентальна (франко-німецька) системи кримінального права. Основні інститути Загальної частини кримінального права зарубіжних країн.

2. Поняття кримінального покарання. Класифікація кримінальних правопорушень. Вина та її форми. Неосудність. Замах на кримінальне правопорушення. Співучасть. Обставини, які усувають кримінальну протиправність діяння. Система кримінальних покарань. Заходи безпеки. Умовне засудження. Звільнення від покарання.

3. Наука кримінального права. Виникнення та основні етапи розвитку науки кримінального права.

Перелік контрольних питань для підсумкового контролю з навчальної дисципліни (Особлива частина):

1. Захоплення заручників (ст. 147 КК України).

2. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ст. 307 КК України). Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 р. № 4 «Про судову практику в справах про злочини у сфері наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів».

3. Незаконне позбавлення волі або викрадення людини (ст. 146 КК України).

4. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ст. 263 КК України). Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 р. № 3 «Про судову практику в справах про викрадення та

інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами».

5. Розбещення неповнолітніх (ст. 156 КК України).

6. Порухення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки (ст. 270 КК України).

7. Незаконна порубка лісу (ст. 246 КК України). Постанова Пленуму Верховного Суду України від 10 грудня 2004 р. № 17 «Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля».

8. Порухення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами (ст. 286 КК України). Постанова Пленуму Верховного Суду України від № 14 від 23 грудня 2005 р. «Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті».

9. Поняття вбивства у кримінальному праві. Види вбивств. Конституційні положення щодо захисту життя, здоров'я, честі і гідності людини.

10. Незаконне заволодіння транспортними засобами (ст. 289 КК України). Постанова Пленуму Верховного Суду України від № 14 від 23 грудня 2005 р. «Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті».

11. Каткування (ст. 127 КК України).

12. Хуліганство (ст. 296 КК України). Відмінність хуліганства, вчиненого групою осіб, від групового порушення громадського порядку (ст. 293 КК України). Постанова Пленуму Верховного Суду України від 22 грудня 2006 р. № 10 «Про судову практику в справах про хуліганство».

13. Контрабанда (ст. 201 КК України). Постанова Пленуму Верховного Суду України від 3 червня 2005 р. № 8 «Про судову практику у справах про контрабанду та порушення митних правил».

14. Посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця (ст. 348 КК України).

15. Торгівля людьми (ст. 149 КК України).

16. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК України). Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 р. № 5 «Про судову практику у справах про хабарництво».

17. Викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 308 КК України). Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 р. № 4 «Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів».

18. Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, приватному виконавцю, члену громадського формування

з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві, уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ст. 342 КК України).

19. Залишення в небезпеці (ст. 135 КК України). Відмінність від ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані (ст. 136 КК України).

20. Бандитизм (ст. 257 КК України). Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. № 13 «Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями».

21. Розголошення державної таємниці (ст. 328 КК України).

22. Втручання в діяльність працівника правоохоронного органу, судового експерта, працівника державної виконавчої служби, приватного виконавця (ст. 343 КК України).

23. Ухилення від сплати аліментів (ст. 164 КК України).

24. Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу (ст. 365 КК України). Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 грудня 2003 р. № 15 «Про судову практику в справах про перевищення влади або посадових повноважень».

25. Шахрайство (ст. 190 КК України). Постанова Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 р. № 10 «Про судову практику у справах про злочини проти власності».

26. Незаконне полювання (ст. 248 КК України). Відмінність від незаконного зайняття рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом (ст. 249 КК України). Постанова Пленуму Верховного Суду України від 10 грудня 2004 р. № 17 «Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля».

27. виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, введення в Україну з метою збуту або збут підроблених грошей, державних цінних паперів чи білетів державної лотереї (ст. 199 КК України). Постанова Пленуму Верховного Суду України від 12 квітня 1996 р. № 6 «Про практику розгляду судами кримінальних справ про виготовлення або збут підроблених грошей чи цінних паперів».

28. Зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України). Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 грудня 2003 р. № 15 «Про судову практику в справах про перевищення влади або службових повноважень».

29. Грабіж (ст. 186 КК України). Відмінність грабежу від розбою. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 р. № 10 «Про судову практику у справах про злочини проти власності».

30. Умисне знищення або пошкодження майна (ст. 194 КК України).

31. Крадіжка (ст. 185 КК України). Відмінність крадіжки від грабежу. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 р. № 10 «Про судову практику у справах про злочини проти власності».

32. Примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань (ст. 355 КК України).

33. Примушування давати показання (ст. 373 КК України).
34. Поняття та система Особливої частини кримінального права. Наукові основи кваліфікації кримінальних правопорушень.
35. Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво (ст. 197-1 КК України). Постанова Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 р. № 10 «Про судову практику у справах про злочини проти власності».
36. Порухення недоторканості житла (ст. 162 КК України).
37. Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем (ст. 262 КК України). Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 р. № 3 «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами».
38. Зараження венеричною хворобою (ст. 133 КК України). Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30 травня 2008 р. № 5 «Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи».
39. Грубе порушення законодавства про працю (ст. 172 КК України).
40. Завідомо незаконні затримання, привід, домашній арешт або тримання під вартою (ст. 371 КК України).
41. Службове підроблення (ст. 366 КК України).
42. Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) (ст. 212 КК України). Постанова Пленуму Верховного Суду України від 8 жовтня 2004 р. № 15 «Про деякі питання застосування законодавства про відповідальність за ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів».
43. Найманство. Міжнародна конвенція про боротьбу з вербуванням, використанням, фінансуванням і навчанням найманців (ратифікована Україною 14 липня 1993 р.).
44. Масові заворушення (ст. 294 КК).
45. Втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність (ст. 304 КК України). Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 лютого 2004 р. № 2 „Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність».
46. Згвалтування (ст. 152 КК України). Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30 травня 2008 р. № 5 «Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи».
47. Терористичний акт (ст. 258 КК України).
48. Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження (ст. 122 КК України). Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень, затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17 січня 1995р. №6.
49. Приховування злочину (ст. 396 КК України).
50. Умисне тяжке тілесне ушкодження (ст. 121 КК України). Відмінність тяжкого тілесного ушкодження, внаслідок якого сталася смерть потерпілого, від

умисного вбивства. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 7 лютого 2003 р. №2 «Про судову практику в справах про злочини проти життя і здоров'я особи».

51. Погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу (ст. 345 КК України).

52. Умисне вбивство (ст. 115 КК України). Постанова Пленуму Верховного Суду України від 7 лютого 2003 р. № 2 «Про судову практику в справах про злочини проти життя і здоров'я особи».

53. Несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку (ст. 361 КК України).

54. Умисні вбивства при пом'якшуючих обставинах (ст. ст. 116, 117, 118 КК України). Постанова Пленуму Верховного Суду України від 7 лютого 2003 р. №2 «Про судову практику в справах про злочини проти життя і здоров'я особи».

55. Розбій (ст. 187 КК України). Відмінність розбою від вимагання. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 р. № 10 «Про судову практику у справах про злочини проти власності».

56. Державна зрада (ст. 111 КК України). Відмінність від шпигунства (ст. 114 КК України).

57. Порушення вимог законодавства про охорону праці (ст. 271 КК України). Постанова Пленуму Верховного Суду України від 12 червня 2009 р. № 7 «Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини проти безпеки виробництва».

58. Вимагання (ст. 189 КК України). Відмінність вимагання від розбою. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 р. № 10 «Про судову практику у справах про злочини проти власності».

59. Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів (ст. 264 КК України). Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 р. № 3 «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами».

60. Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК України).

11. Рекомендовані джерела інформації (Загальна частина)

Основна

1. Берзін П.С. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник : у 3-х т. – Т. 1. Загальні засади / П.С. Берзін. – 2-ге вид., виправл. та доповн. Київ, ВД «Дакор», 2019. 562 с.

2. Вознюк А. А. Кримінальне право України. Загальна частина : конспект лекцій / А. А. Вознюк; вступне слово д.ю.н., проф. О. О. Дудорова. – К. : Нац. акад. внутр. справ, «Освіта України», 2016. – 236 с.

3. Кримінальне право: Навчальний посібник / О.О. Дудоров, М. І. Хавронюк. К.: Ваїте, 2014. 944 с.

4. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / [А. А. Васильєв, Є. О. Гладкова, О. О. Житний та ін.] ; за заг. ред. проф. О. М. Литвинова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2020. – 428 с.
5. Кримінальне право України: *Загальна частина* : підручник / В. І. Борисов, В. Я. Тацій, В. І. Тютюгін та ін. ; за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. Харків. : «Право», 2020. 584 с.
6. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / К. І. Беляков, П. Д. Біленчук, І. М. Білодід [та ін.]; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ: Центр учб. літ., 2016. 536 с.
7. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д. С. Азаров, В. К. Грищук, А. В. Савченко [та ін.]; за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. К. : Юрінком Інтер, 2017. 1154 с.
8. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. – [11-те вид., переробл. та доповн.]. / За ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. К. : Юридична думка, 2018, 1387 с.
9. Настільна книга детектива, прокурора, судді: коментар антикорупційного законодавства / за ред. М. І. Хавронюка. Київ: Дакор, 2017. 496 с.

Додаткова

1. Актуальні проблеми кримінального законодавства України та практики його застосування: монографія / В.Я. Тацій, В.І. Борисов, Л.М. Демидова та ін.; за заг ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова, Л.М. Демидової. – Х.: Право, 2017. – 400 с.
2. Вознюк А.А. Криміналізація злочинного впливу – новий інструмент кримінально-правової протидії діяльності кримінальних авторитетів в Україні. *Закарпатські правові читання: матеріали XIII міжнар. наук.-практ. конф. (м. Ужгород, 27–28 трав. 2021 р.)*. Ужгород: РІК-У, 2021. С. 267–273.
3. Вереша Р. В. Загальна теорія вини у кримінальному праві. *Часопис цивільного і кримінального судочинства*. № 2(35) 2017. С. 171-182.
4. Баулін Ю. В. Звільнення від кримінальної відповідальності : Монографія. К. : Атіка, 2004. 296 с.
5. Баулін Ю. В. Виклики «нової злочинності» та проблеми кримінального права в умовах глобалізації *Кримінально-правове забезпечення сталого розвитку України в умовах глобалізації* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 12-13 жовт. 2017 р. / редкол.: В.Я. Тацій (голов. ред.), В.І. Борисов (заст. ролів. ред.) та ін. Харків : Право. 2017. С. 25-28
6. Вереша Р.В. Суб'єктивні елементи складу злочину: монографія. К.: Атіка, 2015. 88 с.
7. Дудоров О.О. Хавронюк М.І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України) / за ред. М.І. Хавронюка. – К.: Ваїте, 2019. – 228 с.
8. Хавронюк М.І. Роз'яснення для зацікавлених фахівців щодо змін у кримінальному законодавстві у зв'язку з прийняттям Закону України «Про

внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству щодо жінок і домашньому насильству і боротьбу з цими явищами» та дотичних актів. Київ, 2019. 20 с.

9. Горох О.П. Сучасні кримінально-правові проблеми звільнення від покарання та його відбування. Моногр. К. 2019.

10. Житний О.О. Принцип non bis in idem у кримінальному праві України (симбіоз національного й міжнародного рівнів регламентації). *Вісник Кримінологічної асоціації України* № 1 (9) : збірник наукових праць [редкол. О. М. Бандурка (голов. ред.) та ін.]. Харків : ХНУВС, 2015. С. 39-50.

11. Загинець З.А. Неправомірна вигода як предмет злочинів за КК України: окремі вади законодавчих дефініцій. *Сучасні проблеми реформування кримінальної юстиції в Україні*: збірник матеріалів Інтернет-конференції (Київ, 28 листопада 2014 року). К.: Національна академія прокуратури України, 2014. С. 20-23.

12. Костик Н. Кримінальний захист [Текст]: посіб. Н. Костик, О. Якименко. – Вінниця : Консоль, 2014. 335 с.

13. Кочуріна Д.В. Типологія необережних злочинів за кримінальним кодексом України. URL: [http://files.visnikkau.org/200001876-827c88376a/2\(16\)2017.pdf](http://files.visnikkau.org/200001876-827c88376a/2(16)2017.pdf) (дата звернення: 21.12.2017).

14. Кравченко С. І. Правові позиції Європейського суду з прав людини щодо обґрунтованості притягнення до кримінальної відповідальності. *Кримінально-правове забезпечення сталого розвитку України в умовах глобалізації*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 12-13 жовт. 2017 р. / редкол.: В.Я. Тацій (голов. ред.), В.І. Борисов (заст. рол. ред.) та ін. – Харків : Право. 2017. С.32-37.

15. Навроцький В.О. Глобалізація в сфері кримінального права: плюси і мінуси *Кримінально-правове забезпечення сталого розвитку України в умовах глобалізації*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 12-13 жовт. 2017 р. / редкол.: В.Я. Тацій (голов. ред.), В.І. Борисов (заст. рол. ред.) та ін. – Харків : Право. 2017. С. 46-50.

16. Панов М.І. Глобалізаційні процеси та їх вплив на розвиток кримінального права / *Кримінально-правове забезпечення сталого розвитку України в умовах глобалізації*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 12-13 жовт. 2017 р. / редкол.: В.Я. Тацій (голов. ред.), В.І. Борисов (заст. рол. ред.) та ін. – Харків : Право. 2017. С. 18-25.

17. Пономаренко Ю. А. Загальна теорія визначення караності кримінальних правопорушень : монографія / Ю. А. Пономаренко. – Харків : Право, 2020. – 720 с.

18. Практика застосування Верховним Судом України положень Загальної частини Кримінального кодексу України / [уклад. О. П. Горох]; за заг. ред. А. А. Музики. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 524 с. 2.

19. Практика застосування Верховним Судом України положень Особливої частини Кримінального кодексу України / [уклад. О. П. Горох]; за заг. ред. А. А. Музики. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 915 с.

20. Правові висновки Верховного Суду України щодо застосування норм кримінального права (2011–2017 роки) / [уклад. О. П. Горох]; за заг. ред. А. А. Музики. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 845 с.

21. Тацій В.Я. Об'єкт і предмет злочину в кримінальному праві: монографія./ Тацій В.Я.-Х.: Право, 2016. – 256 с.

22. Шармар О.М. Кримінальний проступок: історія і сучасність. *Науковий вісник нац. акад. внутр. справ.* - №2 (87). 2013. – С. 356-364.

23. Шармар О.М., Вартилицька І.А. Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень, вчинених в умовах воєнного стану та особливого періоду. *Вісник асоціації кримінального права України.* Том 1 № 15 (2021). С.191-206.

24. Шармар О.М. Щодо питання про помилування згідно з проектом нового Кримінального кодексу України. *Проблеми впровадження нового Кримінального кодексу в правову систему України* : матеріали міжнар. наук. конф. (м. Харків, 7 квіт. 2021 р.) / редкол.: Ю. В. Баулін, Ю. А. Пономаренко, І. А. Вишневська ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Робоча група з питань розвитку кримін. права Коміс. з питань прав. реформи, Громад. орг. «Всеукр. асоц. кримін. права», Консулт. місія Європейського Союзу в Україні. – Харків : Право, 2021. – 172 с. С.132-134.

25. Шармар О. М. Про деякі дискусійні аспекти законопроекту «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо захисту української мови як державної». *Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи* [Текст] : матеріали XVII Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 25 листоп. 2021 р.) / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. С. 57-59. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. 214 с. file:///C:/Users/User/Downloads/.

26. Шармар О., Бабенко В. Проблемні питання звільнення від відбування покарання довічного позбавлення волі. Актуальні питання розвитку юридичної науки та практики: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (21 травня 2021 року) у 2 т. / За заг. ред. к.ю.н., доц. Г.З. Огнев'юк, к.ю.н. А.В. Айдинян. К., 2021. Т. 2. 387 с. С.98-100.

27. Шармар О. Миронова А. Щодо питання про поняття корупційного кримінального правопорушення та класифікації корупційних кримінальних правопорушень Актуальні питання розвитку юридичної науки та практики: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (21 травня 2021 року) у 2 т. / За заг. ред. к.ю.н., доц. Г.З. Огнев'юк, к.ю.н. А.В. Айдинян. К., 2021. Т. 2. 387 с. С. 115-117.

28. Шармар О. М. Аналіз законодавчих ініціатив щодо посилення кримінальної відповідальності за порушення правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту. *Науковий вісник ужгородського національного університету.* Серія Право. Вип. 69. 2022. С. 379-384.

29. Яценко А. М. Застосування заходів кримінально-правового характеру : монографія / А. М. Яценко. – Х. : НікаНова, 2014. – 388 с.

30. Яковець І.С., Автухов К.А. Проблемні питання виконання кримінального покарання у виді штрафу. URL: [http://files.visnikkau.org/200001876-827c88376a/2\(16\)2017.pdf](http://files.visnikkau.org/200001876-827c88376a/2(16)2017.pdf) (дата звернення: 21.12.2021).

Інформаційні ресурси

1. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/254k/96-вр> (дата звернення: 12.05.2021).

2. Кримінальний кодекс України: Закон від 05.04.2001 № 2341-III // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 12.05.2021).

3. Про застосування амністії в Україні : закон України від 1 жов. 1996 р. N 392/96-ВР. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/392/96> (дата звернення: 21.04.2021).

4. Положення про порядок здійснення помилування, затвердженого Указом Президента України від 16 вересня 2010 року N 902/2010. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/902/2010/ed20100921> (дата звернення: 21.04.2021).

5. Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки: постанова Пленуму Верховного Суду України від 4 червня 2010 р. № 7. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/>(дата звернення: 21.04.2021).

6. Про практику застосування примусових заходів медичного характеру та примусового лікування: постанова Пленуму Верховного Суду України від 3 червня 2005 р. № 7. URL: [http:// www.scourt.gov.ua](http://www.scourt.gov.ua). (дата звернення: 21.04.21).

7. Про практику застосування судами законодавства у справах про злочини неповнолітніх: постанова Пленуму Верховного Суду України від 16 квітня 2004 р. № 5. URL: www.scourt.gov.ua. (дата звернення: 10.05.2021).

8. Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки”: постанова Пленуму Верховного Суду України від 4 червня 2010 р. № 7. URL : www.scourt.gov.ua. (дата звернення: 10.05.2021).

9. Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності: постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. № 12. URL: www.scourt.gov.ua. (дата звернення: 10.05.2021).

10. Про практику застосування судами України законодавства про погашення і зняття судимості: постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 жовтня 2003 р. № 16. URL: [http:// www.scourt.gov.ua](http://www.scourt.gov.ua). (дата звернення: 10.05.2021).

11. Про практику призначення судами кримінального покарання: постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2003 р. № 7. URL: www.scourt.gov.ua. (дата звернення: 10.05.2021).

12. Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями / Постанова Пленуму Верховного Суду від 23 грудня 2005 р. № 13. URL: [http:// www.scourt.gov.ua](http://www.scourt.gov.ua). (дата звернення: 10.05.2021).

13. Про практику розгляду судами справ про застосування примусових заходів виховного характеру: постанова Пленуму Верховного Суду України від 15 травня 2006. № 2. URL: <http://www.scourt.gov.ua>. (дата звернення: 10.05.2021).
14. Про судову практику у справах про необхідну оборону: постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 р. № 1. URL: <http://www.scourt.gov.ua>. (дата звернення: 10.05.2021).
15. Про незастосування строку давності до воєнних злочинів і злочинів проти людства: конвенція ООН від 26 лист. 1968 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_168 (дата звернення: 10.05.2021).
16. Закон України «Про Вищий антикорупційний суд» від 7 червня 2018 року № 2447-VIII Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19#n129>.
17. Постанови Пленуму Верховного Суду України (2002–2009 рр.) URL: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/0/623809D> (дата звернення: 10.02.2021).
18. Огляд судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду щодо визнання доказів недопустимими Рішення, внесені до ЄДРСР за період з 2018 року по червень 2021 року. (дата звернення: 10.05.2021). URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad_2021_07_19.pdf.

Рекомендовані джерела інформації (Особлива частина)

Основна література

1. Бабанін С. В. Кримінальна відповідальність за порушення чинних на транспорті правил: дис. ... канд. юридичних наук : 12.00.08 / Бабанін Сергій Володимирович. – Дніпропетровськ, 2008. – 238 с.
2. Бондаренко О. С., Кришевич О. В., Пахомов В. В. Предмет злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг: науково-практичний посібник. Суми: Сумський державний ун-т, 2019. 313 с.
3. Вартилицька І. А., Шармар О. М. Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень, вчинених в умовах воєнного стану та особливого періоду. Вісник Асоціації кримінального права України : електрон. наук. вид. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Громад. орг. «Всеукр. асоц. кримін. права». – Харків: [б. в.], 2021. – Вип. 1(15). С. 91–206.
4. Вознюк А. А. Банди, терористичні об'єднання, не передбачені законом воєнізовані або збройні формування – спеціальні види злочинних об'єднань чи самостійні форми співучасті? Кримінально-правові та кримінологічні засоби протидії злочинам проти громадської безпеки та публічного порядку: зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф. до 25-річчя ХНУВС (18 квіт. 2019 р., м. Харків). Харків: ХНУВС, 2019. С. 51–54.
5. Дудоров О. О. Зловживання впливом: проблеми кваліфікації (судова практика). *Юридичний вісник України*. 2019. URL: <https://barristers.org.ua/news/zlovzhyvannya-vplyvom-problemy-kvalifikatsiyi-sudova->

praktyka/.

6. Задоя К. П. Узагальнення проблем застосування законодавства, що встановлює відповідальність за корупційні злочини / ред. М. І. Хавронюк. Київ, 2019. URL: <https://www.slideshare.net/CentrePravo/ss-186225317>.

7. Кісілюк Е.М. Службова особа як суб'єкт корупційних злочинів / Е.М.Кісілюк // Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції: зб. тез доп. V Міжнар. наук. практ. конф. (31 берез. 2017 р., м. Харків /МВС України, Харків. нац. унт внутр. справ; Кримінол. асоц. України. – Харків: ХНУВС, 2017. – С. 95-96.

8. Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування / За ред. М. І. Хавронюка. Київ: Москаленко О. М., 2019. 464 с.

9. Крайник Г. С. Кримінальна відповідальність за забруднення або псування земель в Україні: монографія. Харків: Право, 2019. 204 с.

10. Кримінальна відповідальність за згвалтування та насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом : монографія / А.В. Савченко, В. В. Кузнецов, Д. П. Москаль, М. В. Сийплові ; за заг. ред. д.ю.н., проф. О. М. Джужи. – Ужгород : ТОВ «ІВА», 2012. – 272 с.

11. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. – 5-те вид., допов. – Х. : Право, 2013. – 1420 с.

12. Кришевич О. В. Понятійний аспект суб'єкту злочину при підкупі службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми. *Юридична наука*. 2018. № 7 (85). С. 50–57.

13. Кузнецов В. В. Теорія кваліфікації злочинів : [Підручник] / В. В. Кузнецов, А. В. Савченко ; за заг. ред. д.ю.н., проф. В. І. Шакуна. – [4-е вид., перероб.]. – К. : Алерта, – 2012. – 316 с.

14. Кузнецов В. В. Окремі аспекти об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 300 КК України / В. В. Кузнецов // Актуальні проблеми розкриття та розслідування злочинів : зб. наук. праць за матер. наук.-практ. конф. (м. Київ, 29 березня 2012 р.). – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2012. – С. 34–36.

15. Луцак О. О. Відмежування складів злочинів, передбачених статтями 307 та 309 КК України, від складів злочинів, передбачених статтями 314, 315 та 317 КК України / О. О. Луцак // Митна справа. – 2014. – № 3 (93). – С. 304–309.

16. Марчак В. Я. Обмежена осудність : Навч. посіб.для студ. ВНЗ // В. Я. Марчак, МОН, МС України. Чернівецький нац. ун-т ім. Ю.Федьковича. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т "Рута", 2013 р.– 458 с.

17. Матвійчук Я. В. Кримінальна відповідальність за порушення правил дорожнього руху або експлуатації транспорту (порівняльно-правове дослідження): дис. ... канд. юридичних наук : 12.00.08 / Матвійчук Ярославна Володимирівна. – 2009. – 250 с.

18. Мисливий В. А. Злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту [монографія] / Мисливий В. А. – Д. : Юрид. акад. Мін-ва внутр. справ, 2004. – 380 с.

19. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д. С. Азаров, В. К. Грищук, А. В. Савченко [та ін.]; за заг. ред. О. М. Джужи, А. В. Сав-

ченка, В. В. Чернея. – К. : Юрінком Інтер, 2018. – 1064 с.

20. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2019. 1384 с.

21. Новели кримінального законодавства України, прийняті в умовах воєнного стану : наук.-практ. комент. / А. А. Вознюк, О. О. Дудоров, Р. О. Мовчан, С. С. Чернявський та ін. ; за ред. А. А. Вознюка, Р. О. Мовчана, В. В. Чернея. Київ : Норма права, 2022. 278 с.

22. Олійниченко В. В. Звільнення від кримінальної відповідальності за ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) за ч.4 та ч.5 ст.212 КК України: монографія. Харків: Право, 2019. 256 с.

23. Орловський Р. С. Теоретичні та методологічні проблеми інституту співучасті у кримінальному праві України: монографія. Харків: Право, 2019. 624 с.

24. Осадчий В. І. Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту [монографія] / Осадчий В. І. – К. : Видавництво Європейського університету, 2011. – 151 с.

25. Осадчий В.І. Корупційні злочини: Монографія. – К.: Видавництво Європейського університету, 2016. – 82 с.

26. Постанова Пленуму ВСУ „Про судову практику у справах про хуліганство” від 22 грудня 2006 р. № 10 // Нове кримінальне законодавство та постанови Пленуму Верховного Суду України (2001-2007 р.р.) / Авт. наук. ст. та упоряд. В.В. Кузнєцов. – К.: Вид. Паливода А.В., 2007. – 220 с.

27. Правила медичного огляду з метою виявлення зараження вірусом імунодефіциту людини, обліку, медичного обстеження та профілактичного нагляду за ВІЛ-інфікованими: Затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 10 серпня 1992 р. № 460 // ЗП України. – 1992. – № 9. – Ст. 218.]

28. Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень: Затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17 січня 1995р. // Юридичний вісник України. – 1995. – № 31.

29. Право Європейського Союзу: нормат. матеріали / за ред. І. В. Яковюка. Харків: Право, 2019. 500 с.

30. Про судову практику у справах про злочини проти власності: Постанова Пленуму Верховного Суду №10 від 6 листопада 2009 р // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0010700-09>.

31. Про судову практику у справах про злочини проти життя та здоров'я особи: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 7 лютого 2003 р. № 2. // <http://zakon1.rada.gov.ua>

32. Про судову практику у справах про необхідну оборону: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 1 від 26 квітня 2002 р. - Постанови Пленуму Верховного Суду України 1972–2002: Офіц. вид. / За заг. ред. В.Т. Маляренка. – К.: Видавництво А.С.К., 2003.

33. Семенюк О. О., Смаглюк О.В. Ухилення члена виборчої комісії у роботі комісії без поважних причин / О. О. Семенюк, О.В. Смаглюк // Держава та регіони. – 2011. – № 3. С. 148-151.

34. Смаглюк О. В. Зловживання довірою як спосіб вчинення шахрайства / О. В. Смаглюк // Актуальні проблеми безпекознавства та правової науки в контексті сучасної соціально-економічної і адміністративно-правової реформи: Зб. наук. Праць Всеукраїнської наук.-практич. конф., Київ, 29 березня 2012 року / Редкол.: О. І. Тимошенко (голова) та ін. – К.: Видавництво Європейського ун-ту, 2012. – С. 29-32.

35. Смаглюк О.В. Кримінальна відповідальність за привласнення, розтрату майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем / Слабченко О.А., Савченко А. В., Семенюк О. О., Смаглюк О.В. : [монографія]. – К. : ФОП Маслаков, 2018. – 162 с.

36. Смаглюк О.В. Щодо кримінальної відповідальності за вербування, залучення та (або) втягування дітей до участі у військових конфліктах чи діях / О.В. Смаглюк // Актуальні проблеми кримінального права [Текст] :тези доп. XI Всеукр. наук.-теорет. конф., присвяч. пам'яті проф. П. П. Михайленка (Київ, 20 листоп. 2020 р.) / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарєв, С. С. Чернявський та ін.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. – С. 156-159.

37. Шармар О. М. Проблемні питання визначення потерпілого від зґвалтування. Західноукраїнський національний університет VII Міжнародна науково-практична конференція «Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід». Збірн. Наук праць., яка відбудеться 28 квітня 2023 р. Тернопіль, ЗУНУ, 28 квітня 2023 року. 390 С.315-318.

38. Шармар О. М. Правовий статус військовополонених та підстави звільнення від кримінальної відповідальності. *Кримінально-правові й процесуальні відповіді на виклики воєнного стану в Україні* : матеріали круглого столу, проведеного в межах Днів науки на факультеті правничих наук Національного університету «Києво-Могилянська академія» (27 січня 2023 р.). Київ : НаУКМА, 2023. 110 с. С.73-83.

39. Особливості кримінальної відповідальності за порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної, регіональної належності, релігійних переконань, інвалідності, статі та за іншими ознаками в умовах воєнного стану. *Аналітичне порівняльне правознавство*. 2023 <http://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2023/05/58.pdf> С.325-329.

Додаткова література

1. Babanina V. Structure of mechanism of implementation of Criminal legislation. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2019. № 2 (111). С. 81–86.

2. Mykhailo Akimov. Criminal offences against election rights: problems of their aggravating and extra aggravating vestiges / Mykhailo Akimov // Application of English language in the teaching of criminal legal disciplines: Interuniversity Scientific and Practical Internet Conference (Kyiv, June 6, 2019). URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/handle/123456789/14272>.

3. Кваліфікація злочинів : Навчальний посібник / За ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. – К. : Істина, 2010. – 430 с.

4. Кваліфікація злочинів, підслідних органами внутрішніх справ : навч. посібник / [В. В. Коваленко, О. М. Джужа, А. В. Савченко, В. В. Кузнецов та ін.] ; За заг. ред. В. В. Коваленка ; за наук. ред. О. М. Джужи та А. В. Савченка. – К. : Атіка, 2011. – 648 с.

5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / А. М. Бойко, Л. П. Брич, В. К. Гришук, О. О. Дудоров та ін. ; За ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – [9-те вид., перероб. та доповн.] – К. : Юридична думка, 2012. – 1316 с.

Розробники:

**Доцент кафедри кримінального права,
кандидат юридичних наук, доцент**

 Ольга ШАРМАР

**Доцент кафедри кримінального права,
кандидат юридичних наук, доцент**

 Олександр СМАГЛЮК